

AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI V LJUBLJANI

RAZRED ZA ZGODOVINSKE IN ZEMLJEPISNE VEDE,
ZA FILOZOFIJO IN FILOLOGIJO

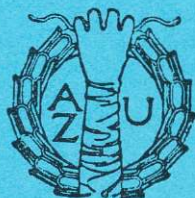
V. MOŠIN IN A. SOVRE

DODATKI

H GRŠKIM LISTINAM HILANDARJA

SUPPLEMENTA

AD ACTA GRAECA CHILANDARII

LJUBLJANA

1948

AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI V LJUBLJANI

RAZRED ZA ZGODOVINSKE IN ZEMLJEPISNE VEDE,
ZA FILOZOFIJO IN FILOLOGIJO

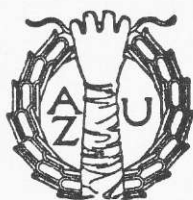
V. MOŠIN IN A. SOVRE

DODATKI

H GRŠKIM LISTINAM HILANDARJA

SUPPLEMENTA

AD ACTA GRAECA CHILANDARII

LJUBLJANA

1948

Sprejeto na seji razreda za zgodovinske in zemljepisne vede,
za filozofijo in filologijo, dne 25. X. 1947.

SUPPLEMENTA AD ACTA CHILANDARII

NATISNILA TISKARNA LJUDSKE PRAVICE V LJUBLJANI

Praefatio

Inter »Actes de l'Athos«, quae monumenta ut in Additamentis libri annalis, »Vizantijskij Vremennik« qui inscribitur, continuanter emitterentur, Academia scientiarum Russica sibi curae habuit, monasterii Chilandarii acta, a. 1911 labore L. Petiti edita, thesaurum repraesentant longe amplissimum. Etenim hic 172 exempla (in iis 160 aetate media et maximam partem XIV saeculo confecta) proferuntur ingentemque copiam testimoniorum continent, quae cum de variis hominibus veteribus commemorent atque accuratiorem saepe mutui inter civitates usus et consuetudinis redintegrationem admittant, ad historiam socialem, oeconomicam, politicam, tam Byzantinam quam Balcanicam, probe pernoscendas magni momenti ac ponderis sunt.¹

Sed L. Petiti editio actorum Graecorum Chilandarii nequam totum chartarium monasterii comprehendit: solas enim 12 chartas post XV saeculum conceptas amplectitur, cum interim in tabulario longe plurimae homologiae, pactiones, apochae, probatoriae, alia acta causas privatas attinentia cum uberrima silva rerum ad internam historiam aetatis praedictae spectantium inveniantur.² Praeter haec et alia plura exstant sygrapha ex communi archivo seiuncta, quae saec. XI—XIX composita sunt. Haec inedita adhuc acta Graeca V. Ćorović homo doctus a. 1930 (una cum aliquot chartis a L. Petito vulgatis) photo-

¹ Haec testimonia V. Mošin cum ad XIV saeculi rationum byzantino-serbicarum imaginem restituendam Nicodemo, Gervasio, Arsenio hegumenis Chilandarii operam suam navaret, diligentius adhibebat fructusque studiorum suorum in libro deposuit, qui inscriptus est »V. Mošin i M. Purković, Hilendarski igumani srednjeg veka, Skoplje 1940«. Quae vero editio pessum abiit a. d. VIII id. Apr. anno MCMXLI, quo die primum Scupi pyrobolis aeriis obruti sunt. Quapropter huius libri 50 tantum aut cum plurimum 60 exemplaria integra exstant, ea, dico, quae editores ante disturbance[m] quibusdam familiaribus et bibliothecis impertiverant. —

² Huius grammatophylacii recentioris partem unam, et quidem 120 acta privati iuris XVII et XVIII saec. usque ad a. 1769 exhibita, D. Anastasijević a. 1907 lucis opera expressit pro Academia Serbica, cuius in tabulario sub

graphice reddidit.³ Duo ex iis secundum photographias proprias in lucem emisit D. Anastasijević, vir spectata doctrina amplissimus,⁴ cum reliqua usque ad hunc diem publico carerent. Quam ob rem Mošin in Chilandarii prosopographia medioaevali perscrutanda auctoritatem imaginum, quas spiculo solis depictas Academia Serbica custodit, adhibere necessario coactus est. Anno 1941, paulum ante bellum ortum, V. Čorović photographias suas actorum Graecorum Chilandarii nondum foras datorum Mošino donavit, quo facto edendi huiusce corpusculi copiam liberalissime nobis praebeuit. Itaque L. Petiti editionem actorum medioaevalium 12 documentis supplevimus addidimusque 9 chartas temporis posterioris, quae singulis editionis Petitianae actis assimilēs historiam internam Balcani a Turcis perdomiti testimoniis non levibus illustrant. Harum tabularum duas quamquam iam »Starinar«, periodicus ille commentarius archaeologorum Serbicum, in medium attulerat, tamen a nobis impetravimus, ut has quoque reciperemus, primum quod necessarium nobis visum est, ut quam plurima quae in editione Petitiāna desiderantur acta in unum colligerentur, tum quod »Starinar« multis antiquitatum Byzantinarum investigatoribus haud scio an difficilior sit aditu.

Hanc editionem historicis potissimum usui fore rati in adornandis verbis ac litteris ita versabamur, ut in nonnullis tabulis antiquioribus menda scripturae sustulerimus, itacismos ad orthographiam et, quo lucidior esset oratio, interpunctiones ad sensum accommodaverimus. Nomina propria, quoniam ex facie eorum et gentilitas testium aliarumque personarum, quae in actis occurrunt, et sermo nativus librariorum, qui tabulas exaravere, saepe colligi possunt, immutata plerumque reliquimus. Quoscumque autem locos emendavimus, eos in adnotationibus criticis ad exemplum primum restituimus, quia haec documenta ad definitam regionem Montis Sancti agrique vicini alligata, tamen ad processum quoque linguae Graecae intra octo saecula pernoscendum multum pertinent.

nro 7188 asservata editorem expectant. — ³ Tabular. Acad. Serb. n. 7903. —

⁴ Protatus tab. donat. a. 1076 et prostagma a. 1344 (?) exhibita. Vide period. archaeol. Starinar 1937.

Ad designandum editiones actorum aliaque opera, quae hanc editionem contingunt, in apparatu et commentario his notis usi sumus:

Acta Ross. — Acta, praesertim Graeca, Rossici in Monte Athos monasterii. Akty russkago na svjatom Afone monastyrja sv. velikomučenika i celitelja Panteleimona. Kiev 1873.

Anastasijević, Starinar (A) — D. Anastasijević, Nekoliki neizdati grčki tekstovi. (Starinar, treća serija XII 1957, 5—7.)

Chil. I — Actes de l'Athos V. Actes de Chilandar. Première partie. Actes grecs publiés par le r. p. Louis Petit. (Vizantijskij Vremennik XVII 1911, Priloženie.)

Chil. II — Actes de l'Athos V. Actes de Chilandar. Deuxième partie. Actes slaves publiés par B. Korablev. (Viz. Vrem. XIX 1915, Pril.)

Danilo — Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih, napisao arhiepiskop Danilo i drugi, na svijet izdao Dj. Daničić. U Zagrebu 1866.

Dimitrijević, Spomenik LV — St. Dimitrijević, Dokumenti hilendarske arhive do XVIII veka. (Spomenik Srpske kraljevske akademije LV 1922.)

Dölger, Facs. — Fr. Dölger, Facsimiles byzant. Kaiserurkunden, München 1951.

Dölger, Regesten — Fr. Dölger, Regesten der Kaiserurkunden des oströmischen Reiches I—III, München u. Berlin 1924—1952.

Esph. — Actes de l'Athos III. Actes d'Esphigménou publiés par le r. p. Louis Petit et W. Regel. (Viz. Vrem. XII 1906, Pril.)

Epetêris VI — Αρχιμ. Χριστοφόρου Κτενᾶ Ὁ πρῶτος τοῦ Ἀγίου Ὁρους Ἀθῶ καὶ ἡ „Μεγάλη μέση“ ἢ „Σύναξις“. (Ἐπετηρίς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν VI 1929, Ἀθῆναι.)

Gardthausen — V. Gardthausen, Griechische Paläographie, 2. A. Leipzig 1915.

Gedeon — Μ. Γεδεών, Ὁ Ἀθῶς. Ἀθῆναι 1885.

Grigorovič-Barskij — Vtoroe poseščenie sv. Afonskoj gory Vas. Grigoroviča-Barskago (1745). S. Peterburg 1887.

Hellenika II — Σ. Ἐδσπρατιάδου Ἱστορικὰ μνημεῖα τοῦ Ἀθῶ. (Ἑλληνικά II 1929, p. 333—384.)

Kutl. — Archives de l'Athos. Actes de Kutlumus, éd. par Paul Lemerle, Paris 1945.

- Lavra I* — Archives de l'Athos. Actes de Lavra éd. par G. Rouillard et P. Collomp, I, Paris 1937.
- Meyer Haupturkunden* — Ph. Meyer, Die Haupturkunden für die Geschichte der Athosklöster 1894.
- MM* — Acta et diplomata Graeca medii aevi sacra et profana collecta ediderunt Fr. Miklosich et J. Müller, vol. I—VI, Vindobonae 1860—1890.
- Mon. Serb.* — Fr. Miklosich, Monumenta Serbica 1858.
- Mošin, Godišnjak IV* — V. Mošin, Akti bratskog sabora iz Hilandara. (Godišnjak Skopskog fil. fakult. IV 1940.)
- Mošin, Sbornik* — V. Mošin, Žitie starca Isaii igumena ruskago monastyreja na Afone. (Sbornik Russkago arheologičeskago obščestva v korolevstve Jugoslavii III 1940, Belgrad.)
- Mošin, Spomenik XCI* — V. Mošin, Akti iz svetogorskih arhiva. (Spom. Srp. kr. akad. XCI 1939.)
- Mošin-Purković, Hil. igum.* — V. Mošin i M. Purković, Hilandarski igumani srednjega veka, Skoplje 1940.)
- Pantokr.* — Actes de l'Athos II. Actes du Pantokrator publiés par le r. p. Louis Petit. (Viz. Vrem. X 1903, Pril.)
- Phil.* — Actes de l'Athos VI. Actes de Philothée publiés par W. Regel, E. Kurtz et B. Korablev. (Viz. Vrem. XX 1913, Pril.)
- Purković, Episkopi* — M. Purković, Srpski episkopi i mitropoliti srednjega veka, Skoplje 1938.
- Smyrnakes* — Γ. Συμωναῖος, Τὸ Ἁγιον Ὄρος, 1903.
- Solovjev, Od. spom.* — A. Solovjev, Odabrani spomenici srpskog prava od XII do kraja XV veka, Beograd 1926.
- Solovjev-Mošin, Povelje* — A. Solovjev i V. Mošin, Grčke povelje srpskih vladara, Beograd 1936.
- Stojanović, Spomenik III* — Lj. Stojanović, Svetogorski akti. (Spomenik Srp. kr. akad. III 1890.)
- Uspenskij, Ist. Af.* — P. Uspenskij, Istorija Afona I—III, Kiev, 1877—1892. (Vostok hristianskij.)
- Uspenskij, Perv. put.* — P. Uspenskij, Pervoe putešestvie v afonskie monastyri i skity. Kiev 1877.
- Uspenskij, Vtor. put.* — P. Uspenskij, Vtoroe putešestvie po Svjatoj Gore Afonskoj, 1880.
- Zogr.* — Actes de l'Athos IV. Actes de Zographou publiés par W. Regel, E. Kurtz et B. Korablev. (Viz. Vrem. XIII 1907, Pril.)

**Protatus Montis Atho tabula donationis
monasterio S. Constantini exhibita**

(Ἐκδοτήριον γράμμα)

M. Ianuario a. 6584 (1076) ind. XIV

Paulus Montis Sancti *πρωτος* idemque hegumenus monasterii Dochiarii desertum Laurentii Paximadae monasteriolum in laura Melearum situm Neophyto hegumeno monasterii S. Constantini, τοῦ Ζεβήτον quod vocatur, undeviginti reliquorum Athonis coenobiorum hegumenis testantibus cum quibusdam condicionibus dono dedit. Chartam donationis Nicephorus coenobita monasterii Chilandarii, cuius in tabulario etiam nunc asservatur, in folio membranaceo huiusce formae $0,47 \times 0,54$ m exaravit. Folium per longitudinem ter complicatum plicarumque aliquot locis detritum. Scriptura itacismis saepius depravata 41 versibus constat, quorum 28 textum ipsius syngraphae, reliqui testium subscriptiones continent.

Quod instrumentum quanti sit ponderis, D. Anastasijević, qui primus id publici iuris fecit,¹ ad hunc modum disputat: »Haec charta inter alia magni momenti est propterea, quod vetustissimam, quod sciamus, memoriam Chilandarii Graeci facit, cum ss. Symeon et Sabas anno 1198 idem monasterium per Graecos accepturi et in coenobium Serbicum conversuri fuerint. Antehac illud tantum constabat, Chilandarii Graeci primo mentionem esse factam in syngrapha Russici,² qua Aug. 1169 (6677) ind. II confecta propterque alios etiam a Gerasimo, qui tum Chilandarii hegumenus erat, subscripta monasteriolum Thessalonicensis coenobitis Russicis in monasterio τοῦ Ξυλονογοῦ degentibus traditum est. Quare dubitari non potest, quin Chilandarium Graecum iam ante 1076 conditum fuerit. Si quae-

¹ Anastasijević, Starinar. — ² Acta Ross. 76.

ritur, quo tempore quis coenobium condiderit: altero X saeculi dimidio per quendam hominem nomine Georgium Chelandar exstructum esse probabile est.³ Accepimus praeterea coenobium Graecum haud secus ac posterius Serbicum praesentationi S. Deiparae consecratum fuisse (21 d. Nov.). Quod ipse Nemaniam in prostagmate suo ctitorio coenobitis Chilandarii Graeci inscripto his verbis confirmat: и ѡбрѣтохъ монастырь и ꙗколи бывъши, зовомы Хиландаръ, въведеши светлы и прѣславныи владичице наше Богородице.⁴ Inde Nemaniam et Sabam, novos Chilandarii conditores, veteris monasterii sacra anniversaria integra reliquisse facile apparet.⁵

De tabulae vi ac pondere hactenus: videamus nunc de origine. Anastasijević XIV saeculo eam ascribit et apographon esse vult. Id quem ad modum defendat, nos quidem nescimus. Nam exempli primi cognoscendi copia licet data nobis non sit, tamen ex notis palaeographicis, quas in imagine per solis lumen expressa consideramus, chartam esse idiographam nec a manu posterioris aevi transcriptam iustis de causis colligimus.

Ac primum id quidem, quod in testium subscriptionibus diversae manus dinoscuntur⁶, de exemplari authentico agi ostendit. Praeterhac et scripturae aspectus generalis et singularum litterarum characteres⁷ non tam recentius quam vetustius aevum indicant et ad minusculam mediam pertinent, nonnullae etiam ad aetatem infra XI saeculum redeunt. Cadit imprimis sub oculos parvus numerus abbreviationum in verborum flexionibus, quae magna ex parte integrae perscribuntur.

A littera neque in syllaba *ag* neque in exitu *μαρα* textui superponitur, quod XII saeculo receptum XIV saeculo usitatissimum esse coepit.

B in textu *n* litterae ductum cursivum exhibet, qui XI saeculi proprius est, cum in subscriptionibus vastam spe-

³ Anastasijević, Postanak Hilandara, Bogoslovlje II, 1927, 157. — ⁴ Mon. Serb. 5. — ⁵ Mošin-Purković, Hil. igum. 3-4. — ⁶ Quattuor inter eos monachi (Clemes, Cosmas, Callinicus, Meletius) cruces tantum suamet ipsi manu subnotaverunt, nomina ac verba primores tres per Nicephorum scribam, quartus per Theodulum hegumenum, qui ipse testis inducitur, addenda curaverunt. Et sane testificationem, quam Theodulus pro Meletio scripsit, cum ipsius Theoduli subscriptione comparanti idem scripturae ductus evidentissime apparet, itemque tres testificationes a librario factae cum contextu ipsius tabulae litterarum forma concordant. Vide phot. tab. I. — ⁷ V. Gardthausen I, p. 217—241 et tab. VII—XI.

ciem uncialis involutae bis ostendat; facies litterae minusculae recentioris sive apertae sive tortuosae nusquam profertur.

Γ in textu ubique scripturam minusculam sequitur vel geminatum nec in tendiculam desinit, sed in cuneum tenuatur; in subscriptionibus autem propter minusculam litteram in usu est maiuscula.

E saepius formam minusculae propriam sibi induit, quae posterioribus saeculis rarius usurpatur, nequedum, sicut a XIII saeculo fieri solet, sinistrorsum inclinatur. Vide litterarum exemplum infra scriptum (p. 12).

Z littera speciem tam cursivam quam uncialem acuminatam praestat; respuit notam hybridae (2), quae a saeculo XII latius spargi coepta est.

H faciem litterae et cursivae et uncialis vindicat, repudiat vero formam *n* litterae, quae XIII saeculo moris erat.

Θ littera uncialis vacat puncto vel lineola in medio transillo sedentibus, quae minusculae recentioris propria sunt; *ϑ* cursivum mutilatam formam *ϑ*, quae XIII saec. est, plane ignorat.

Minusculae mediae insignissima est nota *I* litterae: nam vocem incohanti duo puncta superponuntur, intra vocem stanti puncta desunt.

K tum *u* litterae cursivae notam fovet, quae posterius rara est, tum uncialem praefert, cuius uncus angulatus virgulam verticalem non solum attingit, verum etiam decussat.

A et cursivum et unciale perinde ac *M* vacant ligaturis, quae XIV et XV saeculis usitatissimae sunt.

N litterae uncialis trabs obliqua ne in abbreviato quidem vocabulo indictionis sinuatur; nota minuscula in pleniore orbe desinit, cursiva nondum producta est, quod XII saeculo exacto moris esse coepit.

Ξ ad *ε* litteram antecedentem ligatum vetustiore formam acuminatam prae se fert. Vide infra!

O neque cum litteris adiacentibus sese ligat neque cum *σ* littera textui superposita in compendio torto apparet, ut a XII saeculo sollemne est.

Π ad *ε* litteram praecedentem nisi vetustiore in modum non alligatur, ita quidem, ut littera litterae astet; nota, in qua arcus *ε* litterae superior *π* litterae superpositus sive solus sive

in *ι* continuatus apparet, a XII demum saeculo in usu versabatur.

P nusquam aut ad *α* aut ad *ε* aut ad *τ* alligatur, quae ligaturae XII saeculo receptae duobus saeculis post inveterascunt.

Σ neque cursivam formam apertam (a XII saec.) neque recentiorem characterem litterae finalis novit, quae XIII saeculo in usum venit.

T depressae tantum minusculae formam colit; formam XIV et XV saeculorum nec implicatam nec curvatam aut acuminatam novit nec cum *ο* ligatum textui superponitur.

Y nec duo puncta superposita (a XIII saec.) nec lineolam in convexo habet (XIV saec.).

Φ forma unciali caret, quae XIII saeculo specie cursiva usitatio fit.

X formam vetustiore praefert nec trabum decussatarum partem inferiorem ligamento tortuoso coniungit.

Ψ in subscriptionibus praeter formam usitatam crucis quoque speciem efficit.

Ω nondum in situ B litterae uncialis ad libram collocatae apparet nec cum *τ* littera ligatur, quod XII saeculo fieri solet.

His argumentis nixi plane non dubitamus, quin haec tabula ad XI saeculum pertineat et primi calami sit.

Exemplum litterarum:

παρόν τῷ υἱοῦ αὐτοῦ σάβασ/ γρ| ῥιόσ/ διὰ δ/ σ' ἔχρ/ ἀποζῶ
ζεῦσθαι/ τῇ τῆς τῶ/ θύλας θ/ ἰδίοσ/ κ κ ι ι καί ιαυτὰ
ἑῶν ἀλλὰ ἐπὶ γὰ/ τόμ ἐν τῇ/ ῥ/ ἀποδίδωσθαι ἀμὴν/ ἡμέρῃ
ᾧ/ πόρρ' ἰδρ' ἀναρῶσθαι σίμω/ ον/ σ c g/ τό κρὸς τῶς χῆα
νλαγνούς/ υ υ/ χ/ ω ω ω ω ω ω περὶ τῶν

† Ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.
Παῦλος μοναχὸς καὶ πρῶτος καὶ καθηγούμενος μονῆς τοῦ Δοχειαρίου
καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες πατέρες καὶ ἡγούμενοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ
τοὺς τιμίους καὶ ζωοποιοὺς σταυροὺς ἐν τῇ τέλει τοῦ ὕφους ἰδιοχειρῶς
5 πῆξαντες τὴν παροῦσαν γραφὴν καὶ ἐνυπόγραφον ἀπλοῦν καὶ ἀμετα-

2 πρῶτος A, membr. α' || 3 οἰγούμενοι || 5 τὴν παροῦσαν γραφὴν | τὸ παρὸν ἔγγρα-

μέλητον, βέβαιόν τε καὶ πάγιον καὶ ἀρῶαγές, ἤγουν δωρεὰν καὶ τελείαν
χαριστικὴν, τιθέμεθα καὶ ποιοῦμεν πρὸς σέ τὸν μοναχὸν Νεόφυτον καὶ
καθηγούμενον μονῆς τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου, τῆς οὔσης καὶ διακει-
μένης ἐν τῇ λαύρᾳ τῶν Μηλεῶν καὶ τοῦ Ζεβήτου ἐπιλεγομένης, ἐπὶ
ὑποθέσει τοιαύτῃ·

10

Ἐπειδὴπερ ἡ μονὴ γέροντος Λαυρεντίου τοῦ Παξιμαδᾶ, ἡ οὔσα
ἐν τῷ ῥάχωνι τῆς τοποθεσίας τῶν Μηλεῶν, κατελείφθη ἀπροστάτευτος,
ἔρημός τε παντέρημος καὶ εἰς τὸ παντελές ὅλη δι' ὅλου ἠφανισμένη
καὶ ἐξαληλμυμένη, ὥστε μηδὲ ἄνθρωπον εὐρίσκεισθαι τὸν δυνάμενον κατ-
οικεῖν ἐν αὐτῇ διὰ τὸ τραχῶδες αὐτῆς καὶ ἀνώμαλον καὶ ἀπαρηγόρητον, 15
ἐστερημένην τε οὔσαν αὐτοῦ τε ὕδατος καὶ τῶν λοιπῶν, ἐξ ὧν διατρέ-
φονται οἱ τῷ μοχθηρῷ βίῳ ζῶντες —· τούτου χάριν διὰ τὰς προειρη-
μένας αἰτίας δίκαιον ἐκρίναμεν τοῦ ὑποκυρωθῆναι τὸ τοιοῦτον εἰς ἐν
τῶν γειτνιαζόντων στενωπῶν μοναστηρίων, τοῦ μήπως παντελῶς
ἐξολοθρευθεῖν ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον τῶν οὕτω ἐκ βάρων ἐξ ἀρχῆς 20
ἀνεγειράντων· καὶ δὴ κατελεήσαντες ἐν πρώτοις σέ τε τὸν προῤῥηθέντα
μοναχὸν Νεόφυτον διὰ τὸ καὶ ἱερέως τάξιν μᾶλλον ἐπέχοντα, ἔπειτα
δὲ καὶ τῇ ὑπὸ σέ μονῇ διὰ τὴν σκληρότητα καὶ στενομονίαν αὐτῆς,
δωροῦμέν σοι καὶ ἀποχαρίζομεθα καὶ ὑποκυροῦμεν ἐν τῇ ὑπὸ σέ ἁγία
μονῇ τὸ τοιοῦτον μοναστηρίτιον, τὸν Ἀγίον φημι Λαυρέντιον τοῦ Πα- 25
ξιμαδᾶ, τοῦ ἔχειν σε αὐτὸ ἐπεξουσίως εἰς τοὺς ἐξῆς ἅπαντας καὶ διηνε-
κεῖς χρόνους, μετὰ πάσης τῆς περιοχῆς αὐτοῦ καὶ διακρατήσεως, μὴ
κωλύμενος παρὰ οἰουδήπου προσώπου τὸ σύνολον, ἀλλὰ δεσπόζειν
καὶ αὐθεντεῦν αὐτοῦ, ὡς θέλεις καὶ βούλῃσαι· φυτεύειν, κτίζειν, ἀνοι-
κοδομεῖν, κτᾶσθαι, χρᾶσθαι, νέμεσθαι καὶ εἰς οἰκείους μαθητὰς παρα- 30
πέμπειν καὶ παντοίους διακατόχους· μὴ ἔχειν δέ σε ἐπεξουσίως πωλεῖν ἢ
χαρίζειν ἢ προσκυρεῖν αὐτὸ εἰς ἕτερον μοναστήριον, ἀλλ' εἶναι τὸ
τοιοῦτον ἠνωμένον, καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται, ἐν τῇ ὑπὸ σέ μονῇ τοῦ
Ἀγίου Κωνσταντίνου καὶ ὑποκεκυρωμένον, μὴ διαιρούμενον μέχρι τερ-
μάτων αἰώνων· μνημονεύειν δέ σε διορίζομεθα καὶ παρ᾽ ἐγγυῶμεν τὸν 35
μοναχὸν Λαυρέντιον τὸν κτήτορα καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ κοσιάσαντας, μηδὲν
ἕτερον προστιθέμενοι ἢ ἀπαιτούμενοι· καὶ ὅστις ἂν καθήραξεν τι

φον Α || 6 ἀρραγῇ || 7 τηθέμεθα; ποιῶμεν || 8 καθιρύμενον || 9 Μιλέων| Μηλεῶν Α, item
v. 12; Ζεβύτου ἐπιλεγόμενον || 12 τὸ τοθεσίας || 13 ἀφανησμένη || 14 ἐξαληλμυμένη ||
18 ἐτίας || 19 γειτνιαζόντων στενωπῶν || 20 οὕτω| αὐτὸ Α || 21 ἀνεγειράντα; προῤῥηθέντα ||
22 ἔπειτα || 23 σκληρότηταν || 25 φημῇ || 26 ἐξῆς || 28 κολυόμενος || 29 αὐτῷ| αὐτὸ Α ||
32 προσκυροῖν || 33 εἰνόμενον || 34 ὑποκυρομένον; διερούμενον || 35 αἰῶνων || 37 προστι-
θέμενος ἢ ἀπαιτούμενος] pro num. plur.: nihil ultra aut adicientes aut deposcentes,
videlicet nos, qui διορίζομεθα; numerus sing. spectat ad Paulum rectorem;
κατήραξεν

διαφέρων αὐτῶ, εἴτε βαγενίτζιον ἢ χαλκωματίτζιον ἢ σιδηρικὸν ἢ βιβλιδάριον, ἢ σύνορον παρεσάλευσεν καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν μέχρι καὶ μικροῦ
 40 λήρ[ματος] [ἐπιγινέχεται(?)], ἀντιστρέφονται ταῦτα πρὸς σέ ἄνευ λόγου καὶ προφάσεως εὐδοσκομένης.

Ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ τὸ παρὸν ἐγγράφον καὶ ἐνυπόγραφον ἐποιήσαμεν, ἥγουν καθαράν δωρεάν καὶ τελείαν χαριστικὴν, [γε]αφεῖσαν διὰ
 45 χεὶρὸς Νικηφόρου μοναχοῦ τῆς μονῆς τοῦ Χελανδαρίου μηνὶ Ἰαννουαρίῳ ἰνδικτικῶνος ἰδ' ἔτους ςφπδ' καὶ οἰκειοχείρως [ῥπε] πάντων ἡμῶν ὑποσημανθεῖσαν, καὶ ἐπιδοθὲν πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ὑποκύρωσιν τῇ ὑπὸ σέ μονῇ †

+ Παῦλος μοναχὸς καὶ πρῶτος †

+ Κλήμ(ης) μοναχὸς καὶ καθηγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σωτήρος
 50 τοῦ Ἑσφιγμένου τὸν μὲν σταυρὸν ἰδιοχείρως, τὸ δὲ ὕφος χεὶρὶ τοῦ γραφέως

+ Θωμᾶς μοναχὸς τοῦ Καλιούκα ~

+ Θεόδουλ(ος) μοναχὸς καὶ καθηγούμενος μονῆς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τοῦ Κ(α)ρ(α)κ(α)λ(ου) μαρτυρῶν ὑπέγραψα ἰδιοχείρως †

55 + Μελέτιος μοναχὸς καὶ καθηγούμενος μονῆς τῆς ὑπεράγνου Θεοτόκου τοῦ κυροῦ Ἀθανασίου μαρτυρῶν ὑπέγραψα τὸν μὲν τίμιον σταυρὸν ἰδίᾳ χεὶρὶ, τὸ δὲ ὕφος διὰ χεὶρὸς Εὐεδοῦλου μοναχοῦ †

+ Κοσμ(ᾶς) μοναχὸς καὶ καθηγούμενος μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικηφόρου τοῦ Ξηροποτάμου μαρτυρῶν ὑπέγραψα τὸν σταυρὸν ἰδιοχείρως,
 60 τὸ δὲ ὕφος χεὶρὶ τοῦ γραφέως †

+ Ἀντ(ώνιος) μοναχὸς τοῦ Κοχλιαρά μαρτυρῶν ὑπέγραψα οἰκείᾳ χεὶρὶ ~

+ Ἀνδ(ρέας) μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ κυροῦ Παῦλ(ου) ὑπέγραψα τὸν σταυρὸν ἰδιοχείρως †

65 + Καλλίνικος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Ἁγίου Στεφάνου τοῦ Ζειότου(?) ὑπέγραψα τὸν σταυρὸν ἰδιοχείρως, τὸ δὲ ὕφος χεὶρὶ τοῦ γραφέως †

38 διαφέρων] διαφέρων Α; χαλκωματίτζιον; σιδηρικὸν || 39 ἀπλῶς; post καὶ tria vocabula erasa sunt, quae ex vestigiis vix aut omnino non conspicuis sicut scripsimus restituenda nobis videntur || 40 ἀντιστρέφονται || 42 τοῦτω || 43 γραφῆσαν διαχειρὸς || 46 ὑποσημανθεῖσαν; ἐπιδοθὲν] ἐπέδομεν Α sine causa: pt. coniungendum cum τὸ παρὸν ... ἐνυπόγραφον; concinnius nimirum esset aut δωρεάν ... γεαφείσαν ... καὶ ἐπιδοθεῖσαν aut ἐνυπόγραφον ... γεαφέν ... καὶ ἐπιδοθὲν; ἀσφάλειαν || 50 Ἑσφιγμένου || 54 Καρακάλλου; monasterium Caracalli secundum legendam ab imp. Antonino Caracalla, Uspenskii opinione a monacho Romano eodem nomine X saec. conditum imp. Diogenis Romani aetate (1058—1071) utique vigeat ac ss. ap. Petro et Paulo consecratum erat. V. Grigorovič-Barskij 113; Uspenskij, Perv. put. II/2, 1880, 241—251; Gedeon 92 et 186; Smyrnakes 46; Dölger, Regesten II 975 || 55 μονῆς τοῦ τῆς || 61 Κοχλιαρά; σκηα || 65 Καλλίνικος

† Ἰωνᾶς μοναχὸς τῆς μονῆς τοῦ ᾽Ρ(αβδω)χου †
 † Σάβας μοναχὸς προηγούμενος μονῆς τοῦ Ξηροκάστρου †
 † Νικόλ(αξ) μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ κυροῦ Ξεροφῶντος † 70
 † Λα(υρ)έ(ντις) μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Βερόδοιῶτον
 † Γρηγόριος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Ἁγίου Δημητρίου μαρτυ-
 ρῶν ὑπέγραψα
 † Βαρθολομαῖος μοναχὸς τοῦ Χανᾶ
 † Κοσμ(ᾶξ) μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Πλαζᾶ † 75
 † Γρ(η)γ(όριος) μοναχὸς (Κα)λιά(γρξ) μαρτυρῶν ὑπέγραψα
 † Ἰω(άννης) μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Κάσπακος μαρτυρῶν
 ὑπέγραψα
 † Ἰγνάτιος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μαρτυρῶν ὑπέγραψα
 † Κωνσταντῖνος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Ἀναπαν(τᾶ) 80
 μαρτυρῶν ὑπέγραψα

69 Σάβας M. Atho rector a. 1087 (Phil. I) || 71 Βεροιδῶτον || 72 Γρηγόριος; Διμι-
 τρίου || 74 Βαρθολομαῖος || 75 εἰγούμενος || 77 μ(αρ)τύρον || 79 Ἰγνάτιος || 80 Κων-
 σταντίνος

II

Chilandarii et Xeropotami monasteriorum reconciliatio

(Πρατήριον γράμμα)

A. d. VII Kal. Iun. ind. VIII (a. 1310)

Chilandarii et Xeropotami monasteria cum litem diuturnam
 de quodam praediolo habuissent nec Daniel Chilandarii heg-
 menus ad provinciae Thessalonicensis praesidem provocatione
 interposita quidquam profecisset, quippe cum testibus eius fides
 esset abrogata, Macarius Xeropotami hegumenus Hierotheo
 episcopo Hierissensi cum clericis multisque rusticanis praesen-
 tibus agellum illum monasterio Chilandarii modico pretio con-
 cessit. Quam ad rem consignandam instrumentum venditionis
 in folio membranaceo exhibitum est, quod nunc in tabulario
 Chilandarino sub nr^o 7 asservatur, litteris minusculis lepide
 quidem, sed recte scribendi scientia adeo non perfecta exaratum,
 ut loci nonnulli difficiliores sint cognitu. Huc accedit, quod,
 sicut in aliis scriptis eius aetatis, itidem in hac charta sermo pu-

rus neograecismis spargitur creberrimaque vocabula per compendia excepta sunt.

In tabula dies ascripta est cum indictione sine anno, sed is ex indicibus prosopographicis colligi potest. Etenim Daniel Chilandarii hegumenus, Serbiae archiepiscopus futurus, Milutini, Stephani Dečanensis, Stephani Dušani regum administrator et socius, vitarum regum et archiepiscoporum Serbicorum scriptor illustrissimus, munere antistitis coenobii intra annos 1306—1312 fungebatur,¹ quo tempore ac spatio indictio VIII in solum annum 1310 incidit. Alium Danielelem Chilandarii hegumenum aevi medii non novimus. Praeterea Macarius, qui Xeropotami hegumenus in his litteris inducitur, ex protatus tabula anni 1316 nobis notus est.²

Danielis et Macarii reconciliatio ad tempus quoque, quo Catalani incursionem in Montem Athon fecerant, strictius terminandum magnum momentum adfert. Nam in Vita Danielis planissime scriptum est eum, dum catervae illorum praedatoriae monasterium Russicum obsidione premerent, ibi fuisse, tum, ubi primum hostes re male gesta et Russicum et Montem fugaces reliquissent, »equum ascendisse et cum asseclis a Deo datis ad coenobium sanctorum quadraginta martyrum profectum esse, quod in maris litore situm Xeropotami vocaretur...« Ibi dum aliquot dies moratur, controversia monasteriorum, quam supra memoravimus, composita esse videtur. Certe haec charta Athon mense Maio 1310 a Catalanis iam liberum fuisse testimonio est. Quoniam autem »impiae illae et obscurae gentes« Daniele auctore (p. 341 et 354) per tres annos totidemque menses in Monte versabantur, tardissime m. Martio 1307 in eum invaserunt.

¹ A. 1312 Nicodemo in locum eius subrogato occurrimus. Vide Mošin-Purković, Hil. igum. 20-25. — ² Esph. VII et Mošin, Spomenik XCI, p. 189. Qui Macarius bis coenobii antistes fuit: etenim cum post primam praefecturam (1310) officium suum concessisset Methodio, qui in tab. anni 1313/14 (Kutl. IX) hegumenus, in tab. a. 1316 (Esph. VII, p. 222 et Spom. XCI, p. 189) χρηματίσας = prohegumenus commemoratur, ab eodem postea munus antistitis recuperavit; ita in tabula anni 1316 Macarius hegumeni munere fungens supra Methodium prohegumenum inducitur.

✝ Ὁ προϋστάμενος τῆς τοῦ Ξηροποτάμου μονῆς Μακάριος ἱερομόναχος προέταξα.

σίγνον Μακαρίου | ἱερομονάχου
καὶ ἡγουμένου

σίγνον | Καλλινίκου
μοναχοῦ

✠ Ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύμα- 5
 τος. Ἐπει δὲ πανοσιώτατος καθηγούμενος τῆς σεβασμίας βασιλικῆς
 μονῆς τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα, οὕτω ἐπὶ κλην τοῦ Ξηροποτάμου,
 κῦρ Μακάριος ἤχετο ἀναμεταξύ(?) ὄντες τῆς μετὰ τῆς τῶν Σέρβων μο-
 νῆς διὰ τινα χωράφια, πολλῆς δὲ βίας τῆς ὁ καθηγούμενος ὁ ἀπὸ τῆς
 τῶν Σέρβων μονῆς κῦρ Δανιὴλ διὰ τῶν τοιούτων χωραφίων ἐγκλησιν 10
 ποιήσας εἰς τὸν πανασιώτατον τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν αὐθέντου
 καὶ βασιλέως πανσέβαστον σεβαστὸν καὶ κεφαλὴν τῆς μεγαλοπόλεως
 Θεσσαλονίκης καὶ αὐθέντην ἡμῶν, τὸν ἐπὶ τοῦ κανικλείου, οὐδὲν ὀ-
 φελος εὔρεν, ὅτι ψευδῆ εἰσιν τὰ λεγόμενα παρὰ τῶν μαρτύρων αὐτοῦ,
 ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον χωράφιον προκατεῖχεν ἡ τοῦ Ξηροποτάμου μονή, 15
 καθὼς καὶ ἐμαρτυρήθη παρὰ πάντων — διὰ τοῦτό γε(?) ἤκαμεν
 μετὰ παρακλήσεως εἰς τὸν καθηγούμενον τῆς τοῦ Ξηροποτάμου μονῆς
 κῦρ Μακάριον, ἵνα εἰς ἐξώνησιν τοῦτο ἐπιδοῦναι εἰς τὸ μέρος τῶν
 Σέρβων διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην καὶ τὴν τῶν δύο σεβασμίων μονῶν
 ἐκπλήρωσιν ἀγάπης. 20

Ὅθεν εἰσηκούσθη ἡ παράκλησις ἡμῶν πάντων καὶ ἐπεδόθη τὸ
 τοιοῦτον χωράφιον πρὸς τὸ μέρος τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς ὑπεράγνου
 Θεομήτορος τῆς τῶν Σέρβων ὑπερπύργων εἰκοσι, τοῦ κατέχειν καὶ νέ-
 μεσθαι τὸ τοιοῦτον χωράφιον εἰς μακροχρονίους αἰῶνας, τοῦ καλλιιεργεῖν 25
 τοῦτο, εἰ καὶ ἄς ἀμπέλιον θελήσωσιν ποιεῖσθαι ὥς οἰκεῖοι κληρονόμοι.
 Ἀλλὰ καὶ [εἰ] τῶν κατερχομένων καιρῶν ἐξουσιαστικὸς ἀπὸ τῆς τοιαύτης
 μονῆς, εἴτε ἡγούμενος εἴτε ἐκκλησιαστικὸς τις εἴτε ἐν τοῖς ιδιώταις
 κοινοβίοις τῆς τοιαύτης μονῆς, λέγει περὶ τοῦ τοιούτου χωραφίου, ἵνα
 μὴ εἰσακούηται· εἰ πάλιν εἰς ἀναλογ[ίαν] ῥοχθεῖται(?) τις ἐκ τῶν
 δύο μονῶν, ἵνα μὴ εἰσακούηται, ἀλλὰ ἐπιδώσει ἐν τῷ εὐσεβεῖ βασιλικῇ 30
 βεστιαρίῳ ὑπέρπυργα ρ', ἵνα κατέχη καὶ τὰς ἀράς τῶν τι' καὶ ὀκτὼ
 θεοφόρων πατέρων καὶ ἡ μέρος αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀθλίου Ἰούδα καὶ τῶν
 εἰπόντων τὸ ἄρον Χριστῷ· ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν!

5 ὀνόματι || 6 ἐπὶ || 7 οὗ τὸ; ἐπὶ κλην: adv. hell. pro ἐπικεκλημένης || 8 ὄντες: neogr.; τῆς: hell. pro αὐτῆς, sc. μον. τ. Ξηρ.; Σερβῶν; item et alibi || 9 διάτοινα; βιαστής] βίας τῆς = αὐτῆς || 10 Δανιήλ || 13 Θε(σσα)λων(ική)ς || 14 ψευδοὶ εἰσὴν || 15 ἐπρο- κάτεχεν ἡ τις: Ξηροποτάμου || 16 ἐμαρτυρήθη; τοῦτω; εἴκαμεν || 17 στὸν] εἰς τὸν; καθη- γούμενον || 18 ἐξώνησιν τοῦτω || 20 ἀγάπης || 21 ἡσεικοῦσθη ὑπαράκλησις; ἐπαιδῶθη || 23 τοῖς τῶν Σερβῶν || 24 μακροχρονίους; καλλιιεργεῖν || 25 τοῦτω; ἄς: hell.; ἀμπέλιον; ποιῆσθαι; εἰκεῖοι || 26 ἐξουσιαστικός; τοιαύτης || 27 ἡγούμενος; ἐκκλησιαστικός; τις; εἰδι- ῖταις || 28 κοινοβίοις; τοιούτου || 29 εἰσακούεται, item v. 30; εἰ πάλιν; ροχθεῖται] ῥοχθεῖται scripsimus: si quis in >analogiam< fremuerit, ne audiat. — De analogia vide A. Solovjev, Ugovor o kupovini i prodaji u srednjevekovnoj Srbiji. Arhiv za pravne i društvene nauke XXXII, 1927, p. 442 ss. Cf. etiam So- lovjev, Od. spom. 148 ss. et G. Ferrari, I documenti greci medioevali di diritto privato dell'Italia meridionale, Leipzig 1901 (Byzant. Arch. IV), p. 37. || 30 ἐπιδώσει: || 31 βεστιαρίῳ; ἀράς; ὀκτὼ || 33 τὸν ἄρον; ἄρον ἄρον

Διὰ τοῦτο γὰρ ἐγερόνει καὶ τὸ παρὸν πρατηριῶδες γράμμα καὶ
 35 ἐπεδόθη πρὸς τὸν καθηγούμενον τῆς ὑπεράγνου Θεομήτορος τῆς τῶν
 Σέρβων κῦρ Δανιὴλ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ εἰς ἀσφάλειαν τούτων
 πάντων καὶ τῶν ἀξιοπίστων μαρτύρων, τῷ μηνὶ Μαίῳ εἰκοστῷ ς',
 ἰνδικτιῶνος η'. Τοῦ κῦρ Γεωργίου τοῦ Λικομίτου.

40	σίγνον Γεωργίου τοῦ Λικομίτου καὶ μάρτυρος	σίγνον Λέοντος τοῦ Κλ οστομάλου καὶ μάρτυρος
	σίγνον Δη μητρίου τῆς Θε- οφιλίας θ ετοῦ καὶ μάρτυρος	σίγνον Ἰω άννου τοῦ Μποῦρι καὶ μάρτυρος
	σίγνον Ἰω άννου τοῦ Σωτηρίχου καὶ μάρτυρος	σίγνον Μη χαὴλ τοῦ Πανακᾶ καὶ μάρτυρος
45	σίγνον Ἰω άννου τοῦ Σταβανάρ ι καὶ μάρτυρος	σίγνον Ἰω άννου τοῦ Ξεβοῦ καὶ μάρτυρος

σίγνον| οἰκονόμου
 Καλλη|νίκου καὶ μάρτυρος

✢ Ἰω(άννης) ἱερεὺς καὶ κληρικὸς τῆς ἀγιοτάτης ἐπισκοπῆς Ἱερρι-
 50 σοῦ μαρτυρῶν ὑπέγραψα
 ✢ Κωνστ(αν)τῖ(νος) ἱερεὺς καὶ κληρικὸς τῆς ἀγιοτάτης ἐπισκοπῆς
 μαρτυρῶν ὑπέγραψα
 ✢ Δημήτρ(ος) ἱερεὺς καὶ κληρικὸς τῆς ἀγιοτάτης ἐπισκοπῆς ὁ
 ῥουχάριος(?) μαρτυρῶν ὑπέγραψα
 55 ✢ Καὶ ἔτεροι οὐκ ὀλίγοι
 ✢ Ὁ εὐτελὴς ἐπίσκοπος Ἱερρισοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους Ἱερόθεος ††

34 ἐγερόνει; πρατηριῶδαις || 35 ἐπαιδῶθη; τοῖς τῶν || 36 Δανηοῖλ || 37 ἀξιο-
 πίστων; μηνὶ || 38 τὸ Λικομίτου || 36 εὐτελεῖς

III

Protatus Montis Atho tabula donationis mon^o. Chilandarii exhibita

(Ἐκδοτήριον γράμμα)

M. Augusto a. 6820 (1312) ind. X

Nicodemo Chilandarii hegumeno rogante protatus M. Atho
 cellae S. Sabae Careis sitae cellidrium ruinosum, quod in pro-
 pinquo iacet, muneri dat.

Tabula chartacea huiusce formae 36,8 × 36,3 cm, satis integra, alteri plagulae chartaceae agglutinata. Litterarum scriptura manum usu callidam, orthographiam, ut ita dicam, nullam praestat. Verborum structura incondita, salebrosa, textus ita-
cismis obsitus, interpunctiones ad libidinem sparsae; quo fit, ut multi loci ad intellegendum sint difficiliores.

Nihilo tamen setius hoc instrumentum ad studium prosopographiae magni interest. Nicodemus, hegumenus Chilandarii, archiepiscopus Serbiae futurus erat;¹ Theophanes protus, Malachias Cutlumusii, Theodosius Rhabduchi hegumeni, qui testium vice in tabula fungentes suapte ipsi manu subscripsere, etiam chartae monasterii Russici m. Sept. a. 1311 confectae nomina sua notaverant.² Qui omnes una cum Hierotheo Carearum ecclesiarcha in charta quoque Cutlumusiana a. 1314 composita commemorantur.³

¹ V. Mošin-Purković, Hil. igum. 30. — ² Ross, VIII. — ³ Kutl. IX.

✥ Ἐπεὶ οἱ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγωνιζομένοις Ὁρει εὐρισκόμενοι
κατὰ καιροὺς ὁσιώτατοι πρῶτοι ἐπ' ἀδείας εἶχον, ἐκεῖνοι ἐκ τῶν
ἡμετέρων κελλιδρίων, τῆς Μέσης φημί, καὶ τούτων πρὸς τινα
σεβασμίαν μονὴν ἐξωνεῖσθαι τῷ καθ' ἡμᾶς Ἀγίῳ Ὁρει, ἐν ᾧ κέκ-
τηται, μηδὲ παρὰ τινος τὸν τυχόντα εὐρίσκοντο ἐμποδισμόν, ποιεῖν 5
δὲ μᾶλλον ὅσα καὶ βούλωντο, καθὰ δὴ καὶ πρῶτοι τυγχάνοντες καὶ
τὴν ἐξουσίαν παρὰ τῶν κρατίστων καὶ ἁγίων ἡμῶν αὐθέντων καὶ
βασιλέων καλῶς εἰληφότες, ἔδοξε ἡμῶι, τῷ τὴν ἀρχὴν τοῦ δηλω-
θέντος πρωτείου θεοκυβερνήτως διαιτῶντι, σπουδῇ καὶ εὐεργείᾳ καὶ
συνδρομῇ καὶ τῶν μετ' ἐμοῦ εὐρισκομένων τιμωτάτων καθηγουμένων, 10
ἐκ τῶν διαληφθέντων κελλιδρίων ἐκδοῦναι καὶ προσθεῖναι πρὸς τὴν
μονὴν τοῦ Ἀγίου Λάβα τὸ πλησίον αὐτῆς εὐρισκόμενον πεπαλαιωμένον
καὶ κατεστραμμένον ὅτι χρόνων πολλῶν κελλιδρίον μετὰ καὶ τοῦ εὐρι-
σκομένου αὐτοῦ γηδίου καὶ τῶν ἄλλων δικαιομάτων αὐτοῦ, ἔχειν
τε καὶ νέμεσθαι αὐτὸ ὡς ἴδιον ἀπὸ τῆς σήμερον εἰς τοὺς ἐξῆς ἀπαν- 15
τας καὶ διηνεκεῖς χρόνους, ἐπεὶ ἐδεήθη καὶ ὑπὲρ τούτου ἡμᾶς τὰ
πολλὰ ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις, ἀδελφὸς ἡμῶν κῦρις Νικόδημος
καὶ καθηγούμενος τῆς καθ' ἡμᾶς σεβασμίας μονῆς τοῦ Χελανταρίου,

2 κατακαιροὺς: ἐπάδειας εἶχων || 3 φημί || 4 ἐν τῷ || 5 μὴ δὲν; τυχόντα εὐρίσκοντο ||
6 μᾶλλον; βούλιντω; πρῶτοι τυγχάνωντες || 8 εἰληφότες || 8/9 δηλοθέντος || 9 πρωτείου, item
v. 32; διαιτῶντι; σπουδῇ; εὐεργείᾳ || 10 συνδρομῇ || 12 τῷ, πλησίον || 13/14 εὐρισκομένου
αὐτοῦ || 14/15 ἔχειν τε || 15 αὐτὸ ὡσίδιον; ἐξοῖς || 16 διαινεκοῖς; ὅπερ || 17 ἀδελφός
ἡμῶν κήρης

ὥς καὶ δίκαιον εἶη ἡ τούτου εἰσακουσθῆναι ζήτησις καὶ πέρας λάβοι
 20 κατὰ τὸ δυνατόν· καὶ γὰρ ὁποῖός ἐστιν ὁ ἀνὴρ καὶ οἷαν πρὸς ἡμᾶς
 ἅπαν τὴν καλοκάγαθίαν ἐνδείκνυται, εἷς τε τοὺς ἐκκλησιαστικούς φημι
 καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, οἶμαι καὶ ὑμεῖς ἐπί-
 στασθε περὶ τούτου. Ὅθεν καὶ τὸ ἄνωθεν διαληφθὲν κελλίδριον
 25 τὸ ῥηθὲν μονύδριον τοῦ Ἁγίου Σάβα.

Ὁφείλει γοῦν κατέχειν αὐτὸ καὶ νέμεσθαι, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ
 μοναὶ τὰ κατὰ καιροὺς προστιθέντα αὐταῖς κελλίδια· καὶ ἡμεῖς μὲν
 κοινῇ σκέψει καὶ προαιρέσει τῶν κάτωθεν ὑπογραφάντων τιμιωτάτων
 καθηγουμένων τὸ παρὸν πεποιήκαμεν ἐκδοτήριον γράμμα καὶ ἀποδε-
 30 δώκαμεν πρὸς τὴν ῥηθεῖσαν μονήν, ἐπικρατοῦντος αὐτῆς τοῦ εὐλα-
 βοῦς ἐν ἱερομονάχοις κῆρ Θεοδούλου. Εἴ τις δὲ τῶν μετ' ἐμοῦ τὴν
 ἀρχὴν τοῦ πρωτείου διαδεξαμένων ἢ ἐκ τῶν καθηγουμένων τις θε-
 λήσει τοῦτο ἀνατρέφαι ἢ τὸ σύνολον διασεῖσαι ἢ παρασαλεῦσαι μικρόν,
 ὁποῖος ἄρα καὶ εἶη, ἐχέτω ὑποδίκους ἐν τῇ φοβερά ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως
 35 τὰς ἀρὰς τῶν τι' καὶ ἡ' θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ διαλαμ-
 ψάντων.

Διὰ γὰρ τοῦτο ἐγέρῃ καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον ἐκδοτήριον γράμ-
 μα καὶ ἐπεδόθη τῷ δηλωθέντι ἱερομονάχῳ κῆρ Θεοδούλῳ δι' ἀσφά-
 λειαν μηνὶ Αὐγούστῳ Ἰνδικτιῶνος ι' ἐν ἔτει ςζωκ' †

- 40 + Εὐτελής ἱερομόναχος καὶ πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὄρους Θεοφάνης †
 + Μαλαχίας ἱερομόναχος τοῦ Κουτλουμουσίου
 + Θεοδόσιος ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος τῆς Ῥαβδούχου μονῆς·~
 + Ἱερομόναχος Ἱερόθεος καὶ ἐκκλησιάρχης τῶν Καρῶν †

19 ἡσακουστέιναι ζήτησις; λάβει || 20 ὁποῖός ἐστιν || 21 καλλοκαγαθίαν ἐνδεί-
 κνυται; τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς || 22 τοῖς ἄλλοις ἅπασι; ἀδελφοῖς || 22/23 ἐπίστασ-
 θαι || 24 ἐκουσίως πάντι || 26 αὐτῷ; νέμεσθε || 27 κατακαιρούς; αὐτοῖς || 28 κάτωθεν ||
 29 ἐκδοτήριον; ἀπεδώκαμεν; || 30 ρηθῆσαν; αὐτοῖς || 31 Θεοδούλου || 32 διαδεξαμένου ||
 33 συνολλον διασεῖσαι || 34 φοβερά || 38 ἐπεδέθει τῷ δηλωθέντι || 39 ἐτι || 42 ἐρομοναχος;
 οἰγουμενος της Ραυδοῦχου μονης || 43 Καρῶν

IV

Fragmentum tabellae emptionis

(Πρατήριον γράμμα)

A. 6829 (1321) ind. IV

In tabulario monasterii Chilandarii reliquum chartae per-
 gamenae inter scripta separata asservatur, quod ad emptionem

cuiusdam praedii in dioecesi episcopi Caesaropolitani factam pertinet. Pars tabulae superior decisa est, in margine inferiore vestigia glutinationis apparent. Huic instrumento, quamquam nihil aliud continet nisi nomina testium, qui sunt episcopus eiusque clerici,¹ tamen annus emptionis ascriptus aliquam vim tribuit.

Textum cum exemplo primo consentaneum reddidimus nullis mendis scripturae aut sublatis aut in apparatus criticum receptis.

¹ Cf. Chil. I 53.

†
 † Λέων ὁ Βρογχυμῆς(?) τὸ παρὸν πρατύριον διὰ προτροπὴν [τοῦ
 παναγιωτάτου καὶ ἀρχιερέως] Κεσαροπόλεως γράψας ὑπέγραψα †
 † Θεοτόκῃς νερεῦς καὶ προτέκδικος τοῆς ἀγιωτάτης επισκοπῆς
 Κ(αίσα)ροπόλεως ὑπέγραψα 5
 † Θεώδοτος ιερομόναχος ὁ υἱὸς τοῦ προτοπαπὰ ὑπέγραψα †
 † Ὁ νομικὸς τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς Κεσαροπόλεως Ἰω(άννης)
 ἱερεὺς τὸ παρὸν πρατύριον ὑπέγραψα †
 † Κωνσταντῖνος ἱερεὺς Ὁχλιαρινὸς ὑπέγραψα
 † Ὁ προτονοτάριος τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς Κεσαροπόλεως 10
 Νικήτας ὑπέγραψα †
 † Ἐτους ,ζωκθ' Ἰνδικτιῶνος δ'
 † Ἰω(άννης) ὁ ἱερεὺς Ὁξλίνης τὸ παρὸν πρατίριον ὑπέγραψα
 † Ἀνδρόνικος ἱερεὺς τὸ παρὸν πρατίριον ὑπέγραψα
 † Ὁ ταπινὸς ἐπίσκοπος Καισαροπόλεως Μελέτιος τὸ παρὸν πρα- 15
 τήριον ὑπέγραψα †

2—5 verba uncis saepta ad Chil. I 69 refecimus.

V

Conductio agri inter monasterium femineum et Chilandarenses iterata

A. 1320—1321

Theodula praeposita feminei cuiusdam monasterii duaeque monachae eius, Eulogia et altera Theodula, cum monasterio Chilandarii pactionem de agro quodam in perpetuum condu-

cendo iis condicionibus faciunt, ut in primoribus viginti quinque annis duplicem (τέλος διπλοῦν), posthac simplicem (τέλος ἀπλοῦν) tricenorum ducatorum mercedem annuam pensitent et sempiternam fundi conducti proprietatem habeant. Tabulam Demetrius Diabasemeres tabularius dioeceseos Caesaropolitanae concepit et subscripsit.

Textus chartae pergamenae in tabulario Chilandarii asservatae statu deteriore est, quam ut minutatim explicari possit. De 55 quos continet versibus 10 tantum integri (18,19 %), 20 in totum deleti (36,36 %), reliqui 25 particulatim mutilati sunt (45,45 %). Vastae lacunae non casu nec iniuria temporum, immo consulte et cogitatae factae esse videntur. Erasa enim sunt non solum nomen monasterii feminei atque subscriptiones conductricum, verum etiam nomina praepositorum Chilandarii (de quibus nihilo minus tenuia nominis Gervasii hegumeni exstant vestigia), inventarium ruris conducti, pars sanctionis, nomina testium (excepto Demetrio tabulario) et menologema in fine chartae, omnia denique iuri necessaria, unde tabula vim instrumenti legitimi hauriat.

Attamen contextus tabellae aliqua ex parte restitui potest secundum alias syngraphas contemporaneas monasterio Chilandarii exhibitas, in quibus formae similium actorum fixae et usitatae inveniuntur¹ atque Chilandarii praepositi memorantur, qui illa aetate in negotiis contrahendis partem monasterii sui tueri solebant.² Quam restitutionem ita in conspectum dedimus, ut et locos aliunde sumptos et si qua ipsi coniecturis collegimus litteris minutioribus expresserimus cancellisque circumscripserimus. Annus, quo charta confecta est, ex die in tabula praestituto concludi potest, in quem prima mercedis pactae pensio cadit, qui dies est 1. Nov. a. 6830 (1321).

¹ Chil. I n. XXVII—XXIX, LXXXIV, LXXXV, XCIV, CVI, CXII, CXVII, CXXIII, CXXV, CXXVI, CXXIX; Zogr. XXVIII. — ² Chil. I n. XLV—XLVII, LII, LIII, LIX, LXII, LXIII, LXV, LXVI, LXVIII, LXXV, LXXXII—LXXXIV; cf. et Mošin-Purković Hil. igum. 38—58.

Deleti sunt v. orig. 1—5 cancellis hic circumscripti:

$$^{\dagger} \left[\begin{array}{c} \text{Θεοδούλη μοναχὴ καὶ ἡγουμένη μονῆς προέταξα} \\ \frac{\text{αἶγρον} | \text{Εὐλογίας μοναχῆς}}{\text{καὶ} | \text{οἰκονομίσσης}} \qquad \frac{\text{αἶγρον} | \text{Θεοδούλης}}{\text{μο} | \text{ναχῆς}} \end{array} \right]^{\dagger}$$

† [Ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ
 ἐν διαχειμένη μονή τῶν ἡ ἐπ' ὀνόματι μὲν τιμωμένη] 5
 τῆς πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου [. καὶ αἱ μὲν] α-
 χαὶ τῆς τοιαύτης μονῆς Θεοδούλη ἡ ἡγουμένη, Εὐλογία ἡ οἰκο-
 [νόμισσα καὶ ἡ ἐτέρα] Θεοδούλη, αἱ [ἄνωθεν το]ῦ παρόντος ὕφους [ὥς]
 ὁρᾶται προτάξασαι ἡ μὲν γράμματα αὐτόχειρον, αἱ δὲ σταυροτύπως,
 ἔκλ[ηψιν] ποιούμεθα κατὰ τὴν πρώτην [ἐκ]λη[ψ]ιν τὴν(?) ἀκαν . . . 10
 [. . . πεπονημένην(?) . . . πρὸς σὲ τὸν σεβασμιώτατον ἐν ἱερομο]νάχοις κῦρ
 Γερβάσιον καὶ καθηγούμενον τῆς κατὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος τοῦ Ἁθω
 δι[ακ]ειμένη[ς] μονῆς τῆς] ἐπ' ὀνό[ματι] μὲν τιμωμένης τῆς πανυπεράγνου Δε-
 σπ[οί]νης ἡμῶν Ἀσιπαρθένου καὶ Θεομήτορος, τοῦ Χελανταρίου δὲ ἐπικεκλημένης,
 καὶ τοὺς σεβασμιωτάτους ἱερομονάχους τὸν κῦρ Καλλίνικον, τὸν κῦρ Σίμωνα καὶ 15
 τὸν κῦρ Ματθαῖον καὶ τὸν ἐντιμώτατον μοναχὸν κῦρ Θεόφιλον καὶ δι' ὧν τὴν
 καθ' ὅμῃς σεβασμίαν μονὴν καὶ τὸ μέρος ἅπαν αὐτῆς] τὴν πρὸς ἀνα-
 τολὴν διακειμένην [μερίδα τοῦ] μετοχίου τῆς ἐν ὧμιν σεβασ-
 μίας μονῆς τοῦ Χελανταρίου μετὰ τῶν δικαίων καὶ
 ἀπὸ τοῦ προπυλαίου . . . , ὁ[πρό]θεν ἀναβ[αίνει] προπ[ύ]λαιον ὅπερ 20
 μεταβαίνει μέχρι τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τ τοῦ καὶ . .
 . . οὐ τοῦ μετοχίου [πό]δας β[ασιλικούς] δι-
 [ακ]οσί[ρους] τρι[άκοντα] μέρους τῆς ἀλλῆς τῶν μοναζουσῶν
 ἐμπρογγράφου τῶν ἐργαστήριον(?), τὸ μαγγιπεῖον ἢ τὰ
 ἕτερα νέμῃ . . . καὶ . . . , ὑπὲρ ὧν καὶ παρείχε το . . . τρι ἡ κ[αθ'
 ἡμᾶς] μονή πρὸς ὅμῃς τὸ ἐτήσιον τέλοςμα· ὃ δὴ τρίγωνον τόπιον κατ- 25
 ᾶρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ εἰρημένου προπυλαίου, τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ τοῦ
 ἀρκτικοῦ μέρους τοῦ ἀνατολικοῦ αὐτοῦ πινδοῦ, ἔνθα καὶ μαρμαρίνον
 ἐμπέπηγε σύνορον, ἀπέρχεται δὲ πρὸς δύσιν μέχρι τῆς δυτικομεσημ-
 βρινῆς γωνίας τοῦ δηλωθέντος ὀνομύλωνος ἡμῶν· ἐκεῖθεν δὲ βαίνει 30
 μέχρι τοῦ [εἰς] τὴν ἐκεῖσε ὁδὸν ἑτέρον ἐμ[πε]π[ι]τ[ηγ]ότος μαρμ[α]-
 ρίνου συνόρου· ἥτις δὲ ἡ ὁδὸς τὸ αὐ ἐπιλήγει εἰς τὸν
 ῥηθέντα ἀνατολικὸν πινδὸν τοῦ προποιοιτοῦ(?) τάφρου, ἧ ἐξ[ανέ]ρχε-
 [ται] τὸ μεσημβριὸν μέρος ἐπὶ πόδας βασιλικούς τριάκοντα
 πέντε, κατὰ κάθετον δέ, ἡγουν ἀπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους καὶ τοῦ 35
 δυτικοῦ, ἀνὰ πόδας ὁμοίους ἑκατὸν τριάκοντα· ἐκλαμβανόμεθα δὲ ἀφ'
 ὧμιν τὸ ἕτερον τρίγωνον τουτὶ τόπιον καὶ τὴν σύνεγγυς καὶ πρὸς
 μεσημβρίαν αὐτοῦ θυμίδα, ἐν ἧ καὶ τὸ προ[εφε]ρόμενον ὑπάρχει προπύ-
 λαιον, ὡσάν, ἀπὸ γε τοῦ νῦν καὶ μέχρις ἂν ὁ παρὼν διαμένη αἰὼν,
 κατέχῃ [ἡ καθ' ἡμᾶς] μονή τὸ προῖρηθὲν μετόχιον καὶ τὴν πᾶσαν ἀπο[φ]έρηται 40
 πρόσοδον ἀνενοχλήτως πάντῃ καὶ ἀδιασείστως ἐξ ὧμιν
 [συμμεωνήσαν]τες, ἵνα [ἐ]π[ὶ] τοῦ π[ρ]ώτου τοῦ μέλλοντος νοεμβρίου μηνὸς

τῆς [ἰνδικτιῶνος πέμπτης] τοῦ ᾿ςω' τριακοστοῦ ἔτους δουκάτα Βενετικά
 ἀρεστά ὑμῖν τριάκοντα ἐτοίμως πάντη [ἰδῶμεν] καὶ μετ' ,
 45 ἄνευ εἰ λέγομεν δοῦναι τι, ἵνα μὴ εἰσακουώμεθα· καὶ μεθ' ἐκμήνοισ
 χρόνοις εἴκοσι πέντε ὀφείλει τὸ μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς μονῆς ἐπαν-
 κάμπτεν καὶ διδόναι τότε διπλοῦν [ἐκάστοτε] τὸ εἰρημένον τέλος, εἴτα(?)
 δὲ [μελ.]λει(?) εἰς τὸ ἀπλοῦν αὐτὸ παρέχειν καὶ καθ' ἑξῆς ὁμοίως ποιεῖν
 εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον, ἐκπληροῦν οὕτω πάντα
 50 κατὰ [εἰ] δὲ καὶ [ἡ] μονὴ κἀνταῦθα κατὰ ῥῆμα ἡμῶν
 ἀπαρνεῖται(?) [τὰ ἄλλα] καὶ ταῦτα οὐ φ[έρει, τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν παρα]-
 θραύουσα, ἵνα καὶ ἡ παροῦσα ἐκκλησιὰ τὸ ἄκυρον ἕξει καὶ τῆς (?)
 ε(. ? .)ιώσεως ἐκπέσωμεν κατὰ τὴν τοῦ θείου νόμου διαταγὴν, ἐπαν-
 ερχομένης ταύτης εὐθέως πρὸς τὴν προῤῥηθεῖσαν κατ' ὑμᾶς μονὴν
 55 προφάσεώς τινος χωρὶς· τούτων δὲ οὕτω παρ' ἡμῶν καὶ τῆς καθ'
 ἡμᾶς μονῆς ἀκεραίως καὶ ἀπαρθραύστως συντηρουμένων οὐδ' ὕμεις
 ἢ τις ἕτερος τῆς τοιαύτης σεβασμίας μονῆς πειραθήσεσθὲ ποτε τῶν
 καιρῶν ἐξῶσαι ἡμᾶς τῆς νομῆς καὶ κατοχῆς τῶν κεκλη[ρωμένων] . . .
 περιέξεσθε τῆς . . . τῆς παρουσίας ἐκλήψεως, εἰ μὴ βούλοισθε
 60 πρὸς τῶν μεγάλων(?) διευθύνεσθαι· πρὸς τὸ καὶ αὐθις
 ἐρῶσθαι τὸ παρὸν τῆς ἐκλήψεως ἐνυπόγραφον ἔγγραφον σὺν τῷ τῆς
 ἐπιδόσεως σταυροτύπῳ αὐτῆς, ὅπερ καὶ ἐγράφη διὰ χειρὸς Δημητρίου
 Μεγαλοναῖτου [σκευοφύλακ]ος καὶ τα[βουλλα]ρίου τοῦ Δι[αβαστη]μέρη, μηνι
]φ [ἰνδικτιῶνος . . . ἔτους , ἐνώπιον τῶν ὑπογραψόντων μαρτύρων.]
 65

 † Ὁ Μεγαλοναῖτης σκευοφύλαξ καὶ ταβουλλάριος Δημήτριος † Δι-
 αβαστημέρης μαρτυρῶν ὑπέγραψα †

45 μετ' ἐκμνησιν || 58 ἐκκλη . . . || 62 ἄπερ

VI

Prostagma imperatorium rectori et hegumenis M. Atho inscriptum

M. Ianuario (1344 vel 1314) ind. XII

Monasterio Chilandarii controversia cum rectore Montis
 Sancti erat de aqua poculenta, quae per medios fines cellae
 Chilandarensis Careis sitae fluebat. Quam aquam protatus, cum
 proprietatem eius iam pridem sibi vindicasset, domino iusto

ademit, quod per coenobitas illic degentes quisquiliis iniquinaretur. Chilandarini actionem pro tribunali patriarchae intenderunt, qui causa cognita secundum eos pronuntiavit. Ad sententiam eius corroborandam prostagma ab imperatore insuper impetravere, quo aeterna aquae illius possessio iis adiudicatur. Hoc decretum etiam postero tempore saepe coenobio profuisse Anastasijević auctor est.¹ Nam protatum possessionem Chilandarii iure partam usque ad hanc aetatem iterum ac saepius temptavisse nec quidquam contra prostagmatis arbitrium haud ambiguum egisse.

Ex menologemate, quod chartae (a) subditum est, Anastasijević anno 1344 in tabulario imperatoris Ioannis V Palaeologi eam scriptam esse dubitanter scilicet coniectat.² Quae coniectura nobis quoque scrupulum inicit non tenuem; nam menologema huius prostagmatis si ad cetera Ioannis V Palaeologi menologemata (e. g. ad Kutl. Alb. XIII, ad Dölger, Facs. tab. VI 11, XX 51) comparatur, litterarum crucisque formas longe diversas ostendit. Repugnat vero etiam menologematis Andronici III (v. Dölger, Facs. XIX 50, XX 55) multoque magis ad similitudinem menologematum imperatoris Andronici II accedere videtur (cf. Dölger, Facs. VI 10, XVIII 47, XIX 48, praecipue autem V 9, cuius menologema eandem α litteram oblongam, idem compendium indictionis in ι continuatum eandemque speciem crucis efficit). Quodsi tabula ab imperatore Andronico II exhibita est, a. 1299 vel potius a. 1314 facta esse potest, quo tempore monasterium Chilandarii apud aulam Constantinopolitanam plurimum valuisse notum est.

Tabula hodie in archivo Chilandarii una cum apographo aetatis inferioris chartaceo (b) asservatur. Est pergamena modulo $0,31 \times 0,23$ m, cuius tertia pars tota periit; sed ea etiam, quae supersunt, iniquitas temporum compluribus locis exedit. Quam ob rem »velo serico viridi« agglutinaretur, necesse fuit.³ Itaque lucro est, quod apographon exstat, ex quo ea, quae in charta originali desiderantur, reficere queamus. Quod in editione nostra ita fecimus, ut locos ex apographo completos uncis incluserimus.

¹ V. Starinar XII, p. 9. — ² Ibid. p. 7. — ³ Ibid. p. 8.

† Ὅσιώτατε πρῶτε τῶν ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει διακειμένων σεβασμίων
μονῶν καὶ ὑμεῖς τιμιώτατοι καθηγούμενοι τῶν αὐτῶν σεβασμίων
μονῶν!

- Οἱ μοναχοὶ τῆς αὐτόθι σεβασμίας [τῶν] Σέρβων μονῆς, τῆς εἰς
5 ὄνομα τιμωμένης τῆς πανυπεράγνου Δεσποίνης καὶ Θεομήτορος καὶ
οὕτω πῶς ἐπικεκλημένης τοῦ Χε[λαν]ταρίου, ἀνήνεγκαν τῷ ἀγιοτάτῳ
μου δεσπότη τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, ὡς τῇ κατ' αὐτοὺς τοιαύτῃ
σεβασμίᾳ μονῇ πρόσσε[τιν ἐ]κ μακρῶν χρόνων διὰ χρυσοβούλλων καὶ
λοιπῶν δικαιωμάτων ἡσυχαστήριον διακείμενον εἰς τὸν αὐτόθι τόπον
10 τῶν Καρεῶν καὶ ἐ[π]ορομαζόμενον τοῦ Σάβα. Πρὸ ὀλίγου δὲ αἰτια-
σάμενοι ὑμεῖς αὐτοὺς ὡς [δῆθεν μολύν]οντας τὸ ὕδωρ, ὅπερ διὰ μέσου
τῶν ὁρίων τοῦ τοιοῦτου ἡσυχαστηρίου καταρῶει, ἀφείλεσθε τοῦτο [ἐξ]
αὐτῶν· [ἐνεκεν γοῦν τῆς εἰρημένης αἰτίας καὶ ἀφορμῆς τοῦ μ]ολυσμ[οῦ]
τοῦ ἐ[η]θέντος] ὕδατος [ἐποιήσαντο οἱ τοιοῦτοι μοναχοὶ ἐνώπιον τοῦ
15 ἀγιοτάτου μου δεσπότη τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὑπόσχεσιν, ὡς
ἂν] δηλονότι καλ[ύψωσιν ἀπὸ γε τοῦ νῦν τὸ ὕδωρ, ὅπερ ἐκ τῶν ἑαυτῶν
ὁρίων διέρχεται, ὑδρεύωσι δὲ καὶ οὗτοι ἀπὸ τοῦ τό]που ἐκείνου, ὅθεν
καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ὑδρεύειν [σύνηθες ἔχουσι. Τοίνυν καὶ ὡς ἀνη-
νέχθη ταῦτα τῷ ἀγιοτάτῳ μου δεσπότη] τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ,
20 διέγνω δίκαιον εἶναι καὶ [προσῆκον, ἵνα γενομένης παρ' αὐτῶν δὴ τῶν
μοναχῶν τῆς] εἰρημένης θεραπείας καὶ καλυφθέντος τοῦ δηλωθέντος
ὕδατος κατέλχωσι πάλιν οὗτοι τὸ δηλωθὲν οἰκεῖον ἡσυχαστήριον ἀνεμ-
ποδίστω]ς καθὼς καὶ τὸ πρότερον, ὡς καὶ ἡ πρὸς ὑμᾶς ἀπολυθεῖσα
τούτου [χάρις τιμία πατριαρχικὴ γραφὴ διέξεισι καὶ παρεγγυᾶται].
25 Ἡς δὲ χάρις ὑποθέσεως ἐξητήσαντο οἱ τοιοῦτοι μοναχοὶ [τυχεῖν
καὶ προστάγματος τῆς βασιλείας μου. Ἐπεὶ γοῦν ἐκ μακρῶν] χρόνων
καὶ διὰ παλαιγενῶν χρυσοβούλλων κατελχετο μέχρι [τοῦ νῦν τὸ δια-
ληφθὲν ἡσυχαστήριον παρὰ τῶν τοιούτων μοναχῶν, ὑ]πεσχέθησαν δὲ
[οὗτοι ποιῆσαι καὶ τὴν θ]εραπείαν καὶ καλύψαι [τὸ εἰρημένον ὕδωρ,
30 ὅσον διέρχεται ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν, καὶ μὴ διδόναι ἀπὸ τοῦ νῦν
πρόφασιν τινα σκανδάλου ἐνεκεν λύμης τοῦ τοιοῦτου ὕδατος, οὐδὲν
ἐνὶ δίκαιον οὐδὲ ἄξιον, καθὼς] ἵνα διακρίνη[τε καὶ ὑμεῖς], ἔχε[ιν τού-
τους ἐμποδισμὸν καὶ διενόχλησιν τινα ἐπὶ τῇ κατοχῇ τοῦ δηλωθέντος
ἡσυχαστη]ρίου.

5 τιμωμένης ab || 7 δεσπότη καὶ b || 10 προσλίγου ab || 13 μολισμοῦ b || 14 post
vocem ὕδατος A aliquid excidisse putat: falso, nam praeterquam quod b
lacunam non habet, ex ipso contextu nihil deesse intelligitur; ἐποιήσαντό
b || 15/16 ὡς ἐν b: ἂν liquet habuisse a (A) || 24 πατριαρχικῇ b || 31 πρόφασιν
τινὰ b || 32 post vocem καθὼς A inserit v. εὐκολον. quod in a fuisse conicit:
sine causa; διακρίνοιτε ab || 33 διενόχλησιν τινὰ b; δηλωθέντος b

Διὰ τοῦτο ἔχει θέλημα καὶ ἡ βασιλεία μου, ἵνα ἐάσητε [κατέχεσθαι 35
 τὸ τοιοῦτον ἡσυχαστήριον παρὰ τοῦ μέρους τῆς ὀρηθεί]σης σεβασμίας
 μονῆς τοῦ Χελανταρίου ἀνεμποδίστως καὶ [ἀνενοχλήτως κατὰ τὰς
 περιλήψεις τῶν προσόντων αὐτῇ] ἐπὶ τούτῳ, ὥς εἴρηται, χρυσοβούλλων
 καὶ λοιπῶν [δικαιωμάτων, ὧν ἔχει, ἔτι δὲ καὶ καθὼς ἡ διαληφθεῖσα
 τιμία] πατριαρχικὴ γραφὴ παρεγγνᾶται καὶ δηλοποιεῖ πρὸς [ὑμᾶς. 40
 Τοῦτο γὰρ ἐν εὐλογον πάντως καὶ δίκαιον] καὶ ὀφείλετε συντηρῆσαι
 καὶ στέρεξαι καὶ ὑμεῖς, ὥς τὸ [παρὸν διορίζεται πρόσταγμα.]

[Μηνὶ Ἰαννουαρίῳ Ἰνδικτιῶνος ιβ' †

39 καὶ λοιπῶν: omittit b et verba exempli primi sic reddit: ἐπὶ τούτῳ δι-
 καιωμάτων ὥς εἴρηται χρυσοβούλλων ὧν ἔχει || 41 ὀφείλεται: b || 43 menologema
 deest in b

VII

Protatus M. Atho monasterio Chilandarii cellulam desertam assignat

(Γράμμα)

M. Iunio ind. VI (a. 1353)

Chilandarenses in sede ac solo cellae a S. Saba Careis conditae turrin eduxerunt, ut refugium ab »impiis Agarenis« haberent, qui M. Athon incursionibus infestabant. Haud procul a turri deserta cellula S. Trinitatis erat, unde hostis, si venisset, tamquam ex insidiis repentinum impetum facere et propugnaculum opprimere posset. Quod ut praecaverent, cellidrium illud a protatu precibus sibi impetrarunt, eo consilio, ut muros semirutos solo aequarent causamque periculi tollerent.

Tabulam XIV saeculo conscriptam esse cum litterarum forma rerumque continentia tum personae declarant, quae in ea memorantur. Quin etiam quo anno consignata sit, indicibus prosopographicis computari potest. Indictio VI in septem illius saeculi annos incidit (1308, 1323, 1338, 1353, 1368, 1383, 1398): quorum primores tres, cur ad determinandum nullo sint numero, tres reperimus causas: unam quod monasterium Russicum, antequam a Dušano rege restitutum est, sine gratia fuit, alteram quod Isaias geron, qui in hac charta cellae S. Sabae suffragatorem validum sese ostendit, post annum demum 1348 aucto-

ritate vigere coepit,¹ tertiam quod ab anno 1315/16 usque ad annum 1345 Isaac rector gubernacula Montis tractavit. Item anni 1383 et 1398 omitti possunt, cum Isaias geron paulo post annum 1374 mortem obierit. Restant anni 1353 et 1368. Quorum alter necessario excludendus est: nam unus de testibus huic chartae subscriptis, Gabriel monasterii Alypii hegumenus, ante quem mensibus Iunio 1345 et Decembri 1347 Theodosius hegumenus memoratur,² cuiusque vestigia ab anno 1353 usque ad 1. Oct. anni 1364 consecrari possumus,³ dubitandum non est, quin anno 1366 ad fines properante fato iam functus fuerit, quia mense Nov. eiusdem anni Cyprianus locum eius obtinet.⁴ Quodsi Gabriel intra annos 1347 et 1364 monasterio Alypii praeerat et nomen suum tabulae, de qua agimus, indictione VI subdidit, id nisi anno 1353 fieri non potuit.

In haec mentio Onuphrii facta apte convenit: etenim is anno 1353 cellae S. Sabae geron nuncupatur,⁵ cum ante eum, anno 1348, imperator Dušan Theodulum prohegumenum, qui iam prius multos annos geron ibidem degerat, cellae praefecerit,⁶ post eum, anno 1359/60, eundem locum Michael geron obtinuerit.⁷ Theoduli rectoris nomen quia in aliis fontibus non invenitur, primo quidem a librario per errorem positum esse opinabamur, pro nomine Theodosii, qui mense Aprili eiusdem anni 1353 munere protii fungebatur.⁸ Sed cum omnia hegumenorum nomina in hac tabula ab eadem manu atque textus exarata sint, subscriptio Theoduli a ceteris longe abhorrens sine dubio ipsius manu facta est, ita ut errandi copia nulla exstiterit. Propterea non iam dubitamus, quin Theodulus re vera Montis rector fuerit munerique huic ita praefectus sit, ut Theodosio rectori Graeco successerit, quem post Aprilem anno 1353, ut officium deponeret, coactum esse probabile est.⁹ Theodulum tertium de quinque rectoribus gentis Serbicae fuisse conicimus, ex quo M. Athos sub dicionem Serborum ceciderat, eundem quidem, qui anno 1347 hegumenus Chilandarii fuerat atque per multos annos cellam S. Sabae administravit, quam,

¹ Mošin, Sbornik III 1940, 142—146. — ² Epeteris VI 273; Chil. I 135. — ³ Kutl. p. 17; Chil. I 145; Ross. 9 et 10; Chil. I 148. — ⁴ Chil. I 152. — ⁵ Chil. II 46. — ⁶ Chil. II 59. — ⁷ Mošin, Godišnjak IV, 5. — ⁸ Hellenika II, p. 377; Mošin, Sbornik p. 148. — ⁹ Theoduli etiam a. 1363 rectoris qui fuit mentio fit; item ipse nomini subscripto appositionem »ex rectore«

priusquam rector sit factus, nescio an Onuphrio geronti moderandam tradiderit.¹⁰

Tabula apographon authenticum simul cum exemplo primo factum esse videtur. Est chartacea modulo 44,2 × 29,3 cm, satis integra, alteri chartae adglutinata. Litterarum notae lepidae, non sine recte scribendi scientia, interpunctiones sensui respondentes.

adiungit: Acta Ross. 10. — ¹⁰ Mošin, Sv. Patrijarh Kalist i srpska crkva, Glasnik srpske pravoslavne crkve, svečani broj povodom šeste stogodišnjice srske patriaršije 1946, br. 9, str. 202.

† Ἐπεὶ διὰ τὴν μεγάλην καὶ συνεχῆ καὶ σφοδρὰν ἐπίθεσιν τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν ὠκοδομήθη πύργος πρὸ βραχέος παρὰ τῶν τιμιωτάτων μοναχῶν ἀπὸ τῆς τοῦ Χελανταρίου σεβασμίας βασιλικῆς μονῆς εἰς τὸ κελλίον αὐτῶν, τὸ ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Καρεῶν διακείμενον, εἰς ὄνομα δὲ τιμώμενον τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάβα τοῦ ἡγιασμένου, ἵν' ἔχωσι μὲν αὐτὸν οἱ ἐν τῷ τοιοῦτῳ δὴ κελλίῳ εὐρισκόμενοι καὶ καταμένοντες μοναχοὶ εἰς οἰκίαν ἀσφάλειαν καὶ φυλακὴν καὶ συντήρησιν, οὐ μικρὰν δὲ καὶ ἅπαν τὸ κἀνθισμα τῶν Καρεῶν τὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου λαμβάνειν, οἷονεὶ προπύργιον καὶ χαράκωμα ὃν τοῦ μεγάλου πύργου, ἅτε δὴ ἐφ' ὑψηλοτέρου τόπου ἱσταμένου καὶ τὰ κύκλῳ περισκοποῦντος ἀριστά τε καὶ καθαρῶτατα, ἔτυχε δὲ τοῦ τοιοῦτον πύργου ἐγγὺς κελλίδριόν τι εἶναι, εἰς τὸ ὄνομα τιμώμενον τῆς ἁγίας καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος, καὶ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἀνυπόστατον ὃν καὶ βραχύτατον καὶ μὴδ' ὅσον διαθρῆναι δυνάμενον τὸν ἐγκρατῆ τούτου ἴσως βουλόμενον εἶναι, νῦν δὲ καὶ εἰς φθορὰν παντελῆ καὶ ἐρήμωσιν καταντήσαν, ὥς τῶν βραχυτάτων αὐτοῦ οἰκημάτων καταπεσόντων καὶ τῆς ἐκκλησίας ὅσον οὕτω πτωσιν κἀκείνης ἀπειλούσης, ἐφάνη δὲ προδήλως καὶ φανερώς βλάβην μεγάλην ἐμποιῆσαι δυνάμενον τῇ εἰρημένῳ πύργῳ τοῦ Ἁγίου Σάβα τὸ τοιοῦτον κελλίδριον ἐν καιρῷ ἐπιδρομῆς τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν, ὑποκρυβῆναι δυνάμενων ἐκεῖσε πολλῶν, οἷα συμβαίνει ἐν τοῖς τοιοῦτοις γίνεσθαι, καὶ ἀπροσδοκῆτως τῷ πύργῳ ἐπιπεσόντων συμφορὰν ἀνήκεστον τοὺς ἐκεῖσε λαχόντας παθεῖν —

τούτου χάριν οἱ τοῦ πύργου οἰκήτορες τὸν ὑφορῶμενον αὐτοῖς κίνδυνον δεδιότες οὐκ εἶχον ἡρεμεῖν, ἀλλὰ πολλάκις πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντες καὶ περὶ τοῦ εἰρημένου κελλιδρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος παρακαλέσαντες

2 ὠκοδομήθη πύργος προβραχέος || 4 κελλίον || 6 δὴ τὸ || 8 κἀνθισμα || 9 τοῦ-
του; οἷονεὶ; χαράκωμα ὃν || 11 καθαρῶτατα || 13 εἰς ἀρχῆς || 14 μὴ δ' || 15 παντε-
λεῖ || 20 δυνάμενον || 21 οἷα; ἀπροσδοκῆτος || 24 ὑφρόμενον || 25 οὐκ εἶχον || 26 κελλι-
δρίου

καὶ τὰ πολλὰ δεηθέντες, ἵν' ἐκδῶμεν αὐτοῖς τοῦτο, ὅπως καταστρέ-
ψαντες περικαθάρωσι τὸν τόπον, τὸ ἀσφαλές ἐκ τούτου καὶ ἀκίνδυνον
τῷ ἰδίῳ πύργῳ προνοούμενοι, οὐκ ἔσχον ἡμᾶς ὅλως πρὸ τούτου κατα-
30 πειθεῖς· τότε δὲ συνελθόντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὃ τε σεβασμιώτατος καθη-
γούμενος τῆς τοῦ Χελανταρίου σεβασμίας βασιλικῆς μονῆς καὶ ὁ τῆς
τῶν Ῥωσῶν τιμιώτατος καθηγούμενος καὶ ὁ ἐν μοναχοῖς αἰδεσιμώ-
τατος κῆρις Ἡσαΐας καὶ ὁ ἐν ἱερομονάχοις τιμιώτατος κῆρ Δαμιανὸς καὶ
ὁ τοῦ εἰρημένου κελλίου τοῦ Ἀγίου Σάβα ἐγκρατῆς ἱερομόναχος κῆρις
35 Νούφριος καὶ πολλὰ περὶ τούτου παρακαλέσαντες ἡμᾶς καὶ ἀξιώσαντες,
κοινῇ συνελθόντες μετὰ τῶν σεβασμίων γερόντων καὶ τῶν τοῦ καθίσ-
ματος τῶν Καρεῶν τιμιωτάτων καθηγουμένων, καὶ βουλευσάμενοι
περὶ τούτου οὐ δίκαιον ἐλογισάμεθα τοιούτων ἀνδρῶν καὶ τοσούτων
ἀξιώσιν παριδεῖν, καὶ ταῦτα περὶ ἐλαχίστου καὶ εὐτελοῦς καὶ μηδα-
40 μιν οὐ πράγματος, ἀλλὰ τῇ αὐτῶν εἴξαντες πολλῇ παρακλήσει ἥδει
παραδίδομεν τῇ μονῇ τοῦ Ἀγίου Σάβα τὸ πολλάκις δηλωθὲν κελλί-
δοριον τῆς Ἀγίας Τριάδος μετὰ πάσης τῆς νομῆς καὶ περιοχῆς αὐτοῦ,
ἔτι δὲ καὶ τὰς πλησίον οὐσας λεπτοκαρύας τοῦ Συριανοῦ, ὅπως κατ-
έχη αὐτὸ καὶ δεσπόζῃ δίχα τέλους ἢ βάρους τινὸς ἀπὸ γε τοῦ νῦν
45 καὶ εἰς τοὺς ἑξῆς ἅπαντας καὶ διηνεκεῖς χρόνους καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ
πᾶσαν καὶ παντοίαν ἀποφέρηται πρόσδοον, μὴ ἔχοντος ἐπ' ἀδείας
τινὸς τῶν μεθ' ἡμᾶς τὸ πρωτεῖον διαδεξαμένων ἀνετῆσαι ἢ ἀνατρέφαι
τὴν τοιαύτην ἡμῶν πράξιν τε καὶ κατάστασιν, ἐπεὶ τούτου χάριν
ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῇ διαληφθείσῃ μονῇ τοῦ
50 Ἀγίου Σάβα διὰ τὴν εἰς ὕστερον ἀνενοχλησίαν καὶ ἀσφάλειαν μὴν
Ἰουνίῳ ἰνδικτιῶνος ς'.

+ Ὁ καθηγούμενος τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ Ἀλυπίου Γαβριήλ
ἱερομόναχος †

+ Ὁ τῆς τοῦ Κουτλουμουσίου σεβασμίας μονῆς Νίφων ἱερο-
55 μόναχος

+ Ὁ ἐλάχιστος ἱερομόναχος Νεῖλος καὶ ἐκκλησιαρχὴς τῶν Καρεῶν †

+ Ὁ τῆς τοῦ Ῥαβδούχου καθηγούμενος Κυπριανὸς μοναχός·

+ Μεθόδιος ὁ καθηγούμενος μονῆς τοῦ Μακροῦ καὶ ἐπιτηρητής †

+ Ὁ τοῦ Χανᾶ ἡγούμενος Θεόδουλος μοναχός †

60 + Ὁ Μαλαζίας ἡγούμενος μονῆς τοῦ Μακρογένους

27 τοῦτω || 29/30 τοῦτο καταπειθής || 30/31 καθ' ἡγουμενος || 32/33 αἰδεσιμώ-
τατος || 34 Σάβα || 39 περιελαχίστου; εὐτελοῦς || 43 οὐσας; Συριανου || 43/44 κατέχει ||
44 δεσπόζει || 45 ἑξῆς; διηνεκής || 46 ἀποφέρεται; ἐπαδείας || 47 τὸ τὸ πρωτεῖον διαδε-
ξάμενον || 48 τε || 50 ἐς || 58 ἐπιτηρητής

✠ Ὁ τοῦ Μηνήτῃ ἡγούμενος Θεόφιλος μοναχός ✠
 ✠ Ὁ πρῶτος τῶν ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει σεβασμίων μονῶν ἱερομό-
 ναχος Θεόδουλος ✠

VIII

Tabula assignativa ab iudice universali exhibita

(Παραδοτικὸν γράμμα)

M. Ianuario a. 6879 (1571) ind. IX

Μιχαλὶς Ἰσοκούλης, iudex universalis, praedium in agro Strymonio situm, de quo monasteria Chilandarii et S. Panteleemonis Russici lite contendunt, terminis (Ugliessae) despotae iussu constitutis Chilandarinis adiudicat.

Contentionis eius vestigia in aliis praeterea chartis tribus eiusdem aetatis exstant: in tabula protatus M. Atho ex mense Decembri 1570,¹ in tabula Constantini Lascarii ex mense Iunio 1574,² in tabula a Daniele et Gregorio episcopis una cum coadiutore praefecti (*κεφαλῆς*) agro Strymonio anno 1576 sermone Serbico conscripta.³ Ex tabula mense Iunio 1574 exhibita controversiam amborum monasteriorum decem annis ante motam esse apparet, charta Serbica finem litis significare videtur.

Exemplum primum huiusce formae 0,75 × 0,36 m in tabulario monasterii Chilandarii asservatur. Constat versibus 56, graviter afflictis: pars superior sinistra usque ad v. 26 abscissa, in angulo superiore dextro duo foramina latissima, in media charta quattuor fissurae maiores et aliquot minores. Textum, quod eius fieri potuit, ad locos analogos partis inferioris, quae integra est, restituimus verbaque addita uncis inclusimus. Tabula litteris cursivis exarata satis lepide, orthographia paene omnium vitiorum expers, praeterquam quod iota subscriptum ut alibi ita hic neglectum. Interpunctiones ad sensum quadrant. Non possumus non monere formam nominis Chilandarii in hac charta hanc legi non vulgarem: τοῦ Χιλανταρίον.

¹ Chil. I 155. — ² Chil. I 155. — ³ Solovjev, Od. spom. n. 84. Episcopus Даниилъ Бодочки = Гтрѣмички in S. Leontii monasterio prope vicum Бодоче sito sedem habuit. Григоріе Баньски = Кончѣски = Бележдѣски in monast. Баньска habitavit: Purković, Episkopi. — ⁴ Cf. Mošin, Sbornik p. 153—154.

- νοὶ δευτέρας λαύ[ρως] || ν τῆς σε-
 βασμίας μ[ονῆς] || τες ἐκεῖσε ἐν ω ||
 [εἰλονεῖα]ήσαντες καὶ ἀμφ[ι]σβητήσαντες(?) περὶ τούτων,
 ὠρίσθη παρ' [Ἀγίω] "Ο]ρει τῷ "Αθῷ ἐν τῇ ἀγία καὶ σεβασ-
 5 μίᾳ συνόδῳ || διάγνωσιν τούτου, ἀπι[όντ]ε[ς] . . . ἀντι . .
 . || [ε] τ[ε] τιμιώτατος πρῶτος καὶ οἱ τιμιώτατοι κ[α]θηγούμενοι ||
 || [σε]βασμίων μονῶν τοῦ Ἁγίου "Ορους καὶ δικαιώσαν-
 [τες] || [Χιλί]ανταρίου, κρισιμογράφου τε γενομένου παρ' αὐτῶν
 δικαιῶ || [ἀναλ]άβονται οἱ τοῦ Χιλιαντ[α]ρίου τό τε χωρίον
 10 καὶ τὴν περιοχὴν || [τούτου κατὰ τὴν περιλήψιν τῶν || ἀγί]ων καὶ σεπτῶν
 χρυσοβούλλων καὶ προσταγμάτων, ἔτι || ἐν τῷ ἐκεῖ σεκρητηρίῳ,
 ὡς δολιότητα ποιη[σάντων] || τῶν χρυσοβούλλον καὶ ἐγγράφου
 δικαιωτηρίου . . . || [ἀναλ]άβεται τὸ αὐτῶν ἅπαν, ὅσον ἀπο-
 δεῖξωσι μετὰ παραστ[άσεως] . . . || ον ἐλθόντες [καὶ] ἐμφα-
 15 νίσαντες τῷ [π]ανευτυχεστάτῳ [ἡμῶν || αὐθέντ]ῃ τῷ δεσπότῃ, ὅσπερ ἔσται] ῥε
 καὶ ἐβεβα[ίω]σε μένειν οὕτως εἰς τὸ δ[ι]ηγε[σθαι] ὅ[τι] ἐστι ||
 ἀπεστάλην εἰς παράδοσιν τοῦ[του ἐ] οἰκέτος [ἐγὼ καὶ κ]αθο[λι]κός || [κρί-
 τή]ς κός, ὥσάν ἀπελθὼν διορίσω κα[ὶ] διέλ[ω] ταύτην τὴν περι-
 οχὴν || [παρόντος καὶ τοῦ θεοφι]λεστάτου ἐπισκόπου Στρουμιπίτζης, ὃ[περ
 20 ἄ]ν εὐροῖμεν ἐκ μαρτυ[ρί]ας τῶν [μ]ετά γοῦν τὸν ὀρισμὸν
 καὶ πρόσταξιν τοῦ πανευτυχεστάτου ἡμῶν αὐθέντου || [τοῦ δεσπό]του καὶ
 παρόντος τοῦ θεοφι[λεστάτου ἐπισκόπου εὐ]ροῖμεν ἐκ μαρτυρίας πολλῶν ||
 [μικρό]ρων ἀξιόπιστων, πολιῶν μὲν τῇ[ν] τρίχα, πολιῶν δὲ καὶ τὴν φρόνησιν,
 καὶ ἐκ δικαιωμάτων || [ἐξ]ε[σ]τάσθαι ἅπαν τῆς σεβασμίας
 25 μονῆς τοῦ Χιλιανταρίου· εἶναι δὲ || ν αὐτῶν τόπον μετὰ τοῦ
 οὐπερ ἔχωσι παρὰ τοῦ Κοτανίτ[ης] ὦν || [καὶ] τῶν [περι]ο-
 ρισμῶν αὐτοῦ οὕτως περὶ οὐρισθῆς ἅπας οὕτως·
 ἄρχεται [τὸ ἔριον] ἀπὸ || τὴν πλανινὴν τὴν Δραγούλεβαν, ἀπέρ-
 χεται ὁρῶν πρὸς μεσημβρίαν εἰς τ[ὴν] π[α]λ[α]ιν[ί]αν ὁδὸν [τῆς] Πρέσνιτζας,
 30 ἐν ἣ εὐροῖμεν καὶ τρεῖς λίθους σημεῖα ἔχοντας συνόρων· ἐνθα ἐξέρ-
 χεται ἡ || ἐκ τοῦ Μωρόκωστα, κατέρχεται τὴν ῥάχην εἰς τὸ
 λεγόμενον Διαβόλον ἡμιγό[νον?], κατέρχεται οὕτως εἰς τὴν Μπέλιαν
 καὶ ἀπέρχεται εἰς τὴν Κόρνιτζαν, ἐνθα ἔσται σταυρός ἔτι ἀπὸ τοῦ
 Χρόλῃ ἐκείνου· πλησίον ταύτης τῆς Κόρνιτζας ἐτυπώθη παρ' ἡμῶν
 35 εἰς λίθον καὶ ἕτερος σταυρός· κάτωθεν ταύτης ἔστι βουνός πέτρινος,
 ἐπάνω τούτου ἔσται παρ' ἡμῶν καὶ σταυρός ἕτερος· κάτωθεν τοῦ βου-
 νοῦ ἐτέρα μεγάλη πέτρα ῥηξιμία, ἐν ἣ καὶ σταυρός· ἀπέρχεται οὕτω
 τὴν αὐτὴν ὁδὸν κάτωθεν τῆς μεγάλης πέτρας εἰς τὴν παλαιὰν ὁδόν·

4 ὀρίσθη || 11 σεκρητηρίω || 24 [ἐξ]ε[σ]τάσθαι || 28 πλαγινῇν

ετέρα μεγάλη ῥηξιμία πέτρα, ἐν ᾗ καὶ σταυρός· κατέρχεται εἰς τὴν
 Κάτω Μπέλιναν, ἐν ᾗ πέτρα ῥηξιμία καὶ ἐπ' αὐτῇ σταυρός· κατέρχεται 40
 οὕτω τὴν αὐτὴν παλαιὰν ὁδὸν καὶ ἀκουμβίζει εἰς τὸν ποταμὸν τὴν
 Πρέσνιτζαν, ἐν ᾗ μεγάλη πέτρα, ἐν ᾗ καὶ σταυρός· πέραν τοῦ τοιοῦτου
 ποταμοῦ πέτρα καὶ ἐπ' αὐτῇ σταυρός· ἀπέρχεται οὕτως ἐκεῖσε, ἔνθα
 εἰσι τρεῖς ὁδοί, ἔνθα ἐτέθη παρ' ἡμῶν λίθος, ἐπ' αὐτῷ καὶ σταυρός·
 ἀπέρχεται τὴν αὐτὴν ὁδὸν εἰς τὴν τούμβην, ἐν ᾗ ἔστη παρ' ἡμῶν 45
 λίθος καὶ ἐπ' αὐτῷ σταυρός· κάτωθεν ταύτης ἐτέρα τούμβη, ἐν αὐτῇ
 λίθος καὶ σταυρός καὶ σημεῖον σῖγμα· ἐξ αὐτῆς τῆς τούμβης ἐὰ δεξιὰ τὴν
 αὐτὴν ὁδὸν καὶ κατέρχεται εἰς τὴν ὁδόν, εἰς ἣν ἴσταται καὶ λίθος σύνορον·
 κατέρχεται τὸν ξηροῦδάκα τὸν κατερχόμενον ἀπὸ τὴν Στούκαν, ἔχον
 καθόρδιον λίθους σύνορα, καὶ ἀπέρχεται εἰς τὴν βασιλικὴν ὁδόν, ἐν 50
 ᾗ λίθος σύνορον· κλίνει τὴν αὐτὴν ὁδὸν τὴν βασιλικὴν πρὸς δύσιν
 καὶ μικρὸν κάτωθεν τῆς ὁδοῦ λίθος· καὶ ἐξ αὐτοῦ στρέφεται πάλιν
 πρὸς μεσημβρίαν εἰς τὴν προνοιασικὴν ἀπιδέαν, ἐν ᾗ καὶ λίθος· καὶ
 ἐξ αὐτῆς ἔστησαν οὕτω λίθοι σύνορα καθόρδιον, ἕως οὗ καταντᾷ
 ἡ Μπρέσνιτζα εἰς τὴν Τούριαν, ἔνθα καὶ παλαιὸν σύνορον εὔρομεν· 55
 καὶ οὕτω κρατεῖ τὸν ποταμὸν ἕως τοῦ Σταυράκη καὶ ἐξ αὐτοῦ ἕως
 τοῦ Φραγκοπούλου τὸν πόρον.

Οὕτως οὖν ἐδρόντες καὶ περιορίσαντες κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ παν-
 ευτυχεστάτου ἁγίου ἡμῶν αὐθέντου τοῦ δεσπότης διὰ τε δικαιωμάτων
 καὶ μαρτυριῶν ἀξιοπιστοτάτων καὶ τὸ παρὸν ἡμῶν αὐτοῖς τοῖς τι- 60
 μιωτάτοις μοναχοῖς τοῖς Χιλιανταρνοῖς ἐγγόνει γράμμα, ὥσάν κατ-
 ἔχωσι τό τε χωρίον ἅπαν καὶ τὸν περιορισμὸν ἅπαντα τὸν διαληφθέντα
 τοῦ τόπου ἀναφαιρέτως καὶ ἀναποσπαστως, ποιεῖν τε ἐν αὐτοῖς πάντα
 τὰ δόξαντα ἀκωλύτως καὶ μὴ εἶρεῖν ποτε τὸν τυχόντα ἐμποδισμόν
 καὶ ἐπήρειαν, μήτε παρὰ τῶν μοναχῶν τῆς σεβασμίας μονῆς τῶν 65
 Ῥωσῶν μήτε παρ' ἄλλου του τῶν ἀπάντων, εἰ μὴ βουλευθῇ ὁ τοῦτο
 πειρασόμενος, ἵν' ἀποδιώκηται παντὸς δικαστηρίου κενός τε καὶ ἄπρακ-
 τος, τῇ ἐμφανείᾳ τοῦ παρόντος γράμματος τοῦ γεγονότος καὶ δοθέντος
 αὐτοῖς τοῖς τιμιωτάτοις Χιλιανταρνοῖς διὰ τὸ ἀόχλητόν τε καὶ ἀδιά-
 βλητον, ἐν μηνὶ Ἰαννουαρίῳ, ἡνδικτιῶνος θ'-ης τοῦ ,ςωοθ'-ου ἔτους † 70

† Ὁ δοῦλος τοῦ ἁγίου ἡμῶν αὐθέντου τοῦ πανευτυχεστάτου
 δεσπότης καθολικὸς κριτής

Μιχαλὶς Ἰοσκούλης

47 σῖγμα; δεξιὰ || 49 ἔχων] ἔχον sc. τὸ ὅριον || 53 ἀπηδέαν || 54 ἕως οὗ || 61
 Χιλιανταρνοῖς; item 69 || 66 ἄλλου του

IX

Danielis hieromonachi tabula venditionis

(Πρατηριῶδες γράμμα)

M. Iulio a. 6885 (1577) ind. XV

Protatus M. Atho tabulam venditionis sancit, qua Daniel hieromonachus cellulae suae Careis sitae partem unam monasterio Chilandarii vendit, alteram protatui legat.

Exemplum primum in tabulario Chilandarii sub n° 11 asservatur. Est chartaceum, modulo 45,5 × 29,5 cm, integrum, plagulae alteri agglutinatum. Dictio neograecismis contaminata cum syntaxeos legibus pugnat; Daniel celliota instrumenti parte priore incommodam valetudinem querens in anacoluthis quasi bacchatur. Litterarum ductus lepidus.

✝ Κάγω ὁ ἐν ἱερομονάχοις ἐλάχιστος καὶ ἀσθενὴς Δανιήλ, διηνεκῶς τῇ ἐνούσῃ μου ἀσθενείᾳ πολεμοῦμενός τε καὶ ἐκτριβόμενος, ἥπερ ὡς ἀρὰ συμφραθεῖσά μοι σχεδὸν καὶ τὸ πνεῖν αὐτὸ οὐκ ἔῤ, εἰς ἣν οὐκ οἶδ' ὅπως ἐλήφθην ἢ συνεκρατήθην, ἢ πάντως τεκμήριον οὔσα καὶ ἐμ-
5 φαίνουσα τὸ μῆκος τῶν πολλῶν μου ἀμαρτημάτων, δι' ὧν τὸ Θεῖον παρώργισα, πρὸς οὗ ἐγχωρήσει πάντα δικαίως δέδρασται, ὅτι καὶ πλείω ἐσμέν παιδεύσεως ἄξιοι τῆς μετὰ τὴν πρώτην σχεδίως ἐλθούσης ἡμῖν — ἀνῆλθε γὰρ τῷ ὄντι, φεῦ, ἄγαν δεινὴ τε καὶ χαλεπὴ —, ταύτῃ τοι πρὸς ἰατροὺς ἀφικέσθαι θελήσαντες, οὐ γὰρ θαυμαστὸν, νεκροὶ ὄντες καὶ
10 τῷ τάφῳ σχεδὸν παρακείμενοι, ἔτι τὸ ζῆν ψηφίζόμεθα· οὐ χάριν ἐσχάτως μὲν τῇ νόσῳ κατετηκόμην, τὸ σύμπαν δὲ τῇ πενίᾳ ἐνεπολεμοῦμην· πῶς γὰρ ἂν καὶ ῥαδίως εἶχα ἄτερ προσόντων πρὸς ἰατροῦ μικρόν τι βοηθηθῆναι; ἀλλ' ὅμως εἰπεῖν, εὐμήχανον τὸ πιεζόμενον ἅπαν, ἔχων ἔσω τοῦ καθίσματος τὸ κελλίον μου, ὅπερ αὐτὸς ὠκοδό-
15 μῃσα μετὰ τοὺς ὑπὲρ γῆς πάτους ἀνωθεν δύο, δίχα δηλονότι τοῦ ὑπὲρ γῆς κάτωθεν, ὅσπερ ἦν τῆς Μέσης.

Οὗ δὲ ἐνεκεν ἐδεήθην τῷ πανιερωτάτῳ δεσπότῃ μου Οὐγγροβλαχία, ὑπερτίμῳ καὶ πρώτῳ τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγίου Ὁρους, ὡσάν νεύσει καὶ ὀρισμῷ αὐτοῦ μετὰ καὶ βουλῆς τῶν γερόντων πωλήσω τὸν ὑπερ-
20 θεν πάτον, θάτερον δὲ σχοίῃ μετ' ἐμὲ ἡ Μέσις, τὸν μετὰ τὸν ἀνω εὐθύς κάτωθεν, ὃν μεσαίτατον ὁ λόγος οἶδε καλεῖν. Ἐνθεν τοι νεύσαντες, ὡς δι' ὑπογραφῆς αὐτῶν κάτωθεν τοῦ ἐμπεριελημμένου γράμ-

3 ἄρα; συμφραθεῖσα | συμφρεῖσα(?); αὐτό || 4 συνεκράθην || 6 ἤδρασται || 11 πενήα || 12 ἄτερ || 13 βοηθηθῆναι || 15 μετὰ τὸν || 17/18 Οὐγγροβλαχίας || 21 ἐνθέν τοι

ματος δηλωθήσεται, ἤδη πιπράσκω πρὸς ὑμᾶς τοὺς πατέρας μου τοὺς
 Χελανταρινούς τὸν δηλωθέντα ἀνώτατον πάτον εἰς ὑπέροπρυα λ'. Διὸ
 καὶ ὀφείλει ἀπὸ γε τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀναλαβέσθαι τὸν πολλὰκις 25
 εἰρημένον ὑπερθεῖν πάτον καὶ κατέχειν καὶ δεσπόζειν αὐτὸν ἀνενοχλή-
 τως καὶ ἀδιασειστος ἡ σεβασμία βασιλικὴ μονὴ τοῦ Χελανταρίου. Εἰς
 γὰρ τὴν περὶ τούτου ἀσφάλειαν καὶ τὸ παρὸν μου πρατηριῶδες ἐγέ-
 νετο γράμμα κατὰ μῆνα Ἰούλιον τῆς ιε' ἰνδικτιῶνος τοῦ ,ςωπε' ἔτους †

+ Ὁ Οὐγγροβλαχίας καὶ πρῶτος Χαρίτων † 30
 + Θεόφιλος μοναχὸς ὁ Πλακᾶς †
 + Ἰωακείμ μοναχὸς καὶ πρῶην ἐπιτηρητῆς †
 + Κάλλιστος μοναχὸς ὁ πρῶην ἐπιτηρητῆς †
 + Διονύσιος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Χαίροντος †
 + Θεωνᾶς μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Μακρογένους † 35
 + Ματθαῖος ἱερομόναχος ὁ τῷδε τῷ γράμματι γεγραφὼς ὑπο-
 γραφας †

+ Ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερομονάχοις Δαμιανὸς καὶ ἐκκλησιαστικὸς τῆς
 σεβασμίας βασιλικῆς μονῆς τοῦ Χελανταρίου †

+ Ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερομονάχοις Δανιὴλ ὁ μέγας οἰκονόμος † 40

24 Χελανταρινούς || 32 ἐπιτηρητῆς || 34 οἰγούμενος || 38 ἐκκλησιαστικὸς

X

Licentia hospitii exaedificandi monasterio Chilandarii data

(Γράμμα)

M. Augusto ind. III (1395)

Protatus M. Atho monasterio Chilandarii licentiam concedit,
 ut coenobitis suis deversorium Careis exstruat.

Annus, quo tabula composita est, e rectoris nonnullorumque
 hegumenorum nominibus subscriptis terminari potest. Ieremiae
 proti in actis Oct. 1392,¹ Nov. 1392,² a. 1393³ mentio fit. Mense
 Maio 1394 Dometius protus ille quidem in typico imperatoris
 Manuelis II memoratur,⁴ sed Augusto eiusdem anni,⁵ item Iunio
 1398⁶ et 1. Nov. 1398⁷ Ieremias rector denuo existit. Ergo ab
 altero anni 1392 dimidio⁸ usque ad exitum XIV saeculi⁹ Ieremias

¹ MM II 216. — ² Chil. I 160. — ³ Tab. Antonii patriarchae IV: Epeteris
 VI 247. — ⁴ Meyer, Haupturkunden 195. — ⁵ Pantokr. 8 et 9. — ⁶ Kutl. 42. —
⁷ Pantokr. 15. — ⁸ Mense Martio 1392 rector fuit Neophytus: Zogr. 51. —
⁹ 1399/1400 Arsenium protum fuisse verisimile est (Chil. II 75; cf. n. XII

rektoris M. Atho munere fungebatur. In eo temporis intervallo indictio III in solum annum 1394/95 incidit. Praeterhac chartae, in qua versamur, subscriptores Damianum hegumenum Menitzii, Callistum hegumenum Onuphrii, Iosephum hegumenum Caprulii invenimus, qui in actis quoque annorum 1389 et 1392 testium vices obtinent.¹⁰ Atque exstant etiam duae tabulae, anno 1405 compositae, in quibus Ieremias nescio an idem qui annis 1392—1399 iterum protus commemoratur,¹¹ cum anno 1407 idem rector iam non fuerit, nam eo tempore Ioannes (mense Febr.¹²) et forsitan Dometius¹³ hoc officium praestabant. Accedit, quod in tabula Laurana anni 1405 de subscriptoribus, qui in charta, de qua agimus, occurrunt, unus solus reperitur, Euphrosynus hegumenus Apseudiani, cum hegumenus Xystriani sit Neophytus, Macriani Dometius, Caprulii Daniel (apud nos Maximus, Gerasimus, Iosephus). Quoniam quidem Iosephus Caprulii in actis quoque annorum 1389 et 1392 exsistit, cum a. 1405 locum eius obtineat Daniel, tabulam praedictam non anno 1410, qui annus eandem habet indictionem III, sed a. 1395 conscriptam esse perspicuum est.

Est tabula apographon contemporaneum chartaceum, litterarum forma, quae XIV saeculo exeunte, ineunte XV moris erat, ab erudita manu exaratum, recte scribendi scientiā adhibitā. Subscriptiones omnes eiusdem sunt calami atque textus. Discedunt a communi more verborum hae formae: *Χιλανταρίου, Μηνήτζου* pro *Μηνίτζη*, *Ξήστη* pro *Ξύστη*, *Μακροῦ* alias *Μακροῦ, Δεόδουλος* mendose pro *Θεόδουλος*.

huius edit.), Oct. 1400 Genadius (Smyrnakes 103 et Uspenskij, Perv. put. I/2, 15), Nov. 1400 Neophytus (Stojanović, Spomenik III 50) rectores memorantur. — ¹⁰ Damianus et Ioseph (semel per errorem descriptum: Ioasaph) in actis a. 1389 et 1392, Callistus in charta a. 1389; Chil. I 159; Zogr. 51. — ¹¹ Hellenika II 372; Kutl. 43. — ¹² Hellenika II 363. — ¹³ Uspenskij, Vtor. put. 268.

✠ Ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ καθ' ἡμᾶς σεβάσμαι ἀγιορειτικαὶ μοναὶ ἔχουσιν ἐν τῷ καθίσματι τῶν Καρσῶν ἀνάπανσιν καὶ κελλία τὰ ἀρκετά, ἡ δὲ σεβασμία μεγάλη καὶ ἱερὰ τοῦ Χιλανταρίου μονὴ οὐδὲ μίαν ἔχει ἀνάπανσιν, καὶ διὰ τοῦτο, ὅτε γένηται σύναξις καὶ παραγέρονται καὶ
5 αὐτοί, κακοπαθοῦσιν οὐ μετρίως, ἐζήτησαν δὲ παρὰ τῆς ἡμῶν ἐντελείας ἀνάπανσιν μερικὴν, ἡμεῖς ἅμα μὲν καὶ δι' ἣν ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς

4 παραγέρονται

πληροφορίαν καὶ εὐνοίαν, ἅμα δὲ καὶ ἄξιον ἐκρῖναμεν καὶ ταύτην περι-
 φανῇ καὶ περιβλεπτον οὖσαν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς Ἀγίῳ Ὁρει κατὰ ταύτην
 <μὴ> στενοχωρεῖσθαι τὴν ἀνάπαυσιν, διὰ τοῦτο καὶ δεδώκαμεν πρὸς
 αὐτὴν τὸ ἐξωβαγεναρεῖον, ὥς ἂν δι' αὐτοῦ προμηθεύσωνται καὶ αὐτοὶ 10
 τῆς ἱκανῆς αὐτῶν ἀναπαύσεως. Ὅφείλουσι τοίνυν ἀπὸ τοῦ νῦν κατέ-
 χειν αὐτὸ ἀκωλύτως παρὰ παντός, ἅδειαν ἔχοντες ποιῆσαι ἐπ' αὐτῷ
 ἀνάπαυσιν, οἷαν καὶ βούλονται, μὴ εἰς βλάβην ἀφορῶσαν ἢ τοῦ καθί-
 σματος ἢ τῶν γειτονούντων ἐκεῖσε μοναστηριακῶν κελλίων.

Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸ παρὸν ἐγγράμμιον γράμμα καὶ ἐπεδόθη αὐτοῖς 15
 δι' ἀσφάλειαν μηνὶ Ἀυγούστῳ ἰνδικτιῶνος γ'.

Ἐπὶ ἡρα βορδόνιον ὑπὲρ αὐτοῦ ἐδλογίαν: †

+ ὁ πρῶτος τοῦ Ἀγίου Ὁρους Ἱερεμίας ἱερομόναχος: —

+ Ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς Θεόδουλος καὶ 20
 ἐκκλησιάρχης: †

+ Ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς Ἰάκωβος: †

+ Ὁ ἐλάχιστος ἐν ἱερομονάχοις Δαμιανὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Μη-
 νήτξον: —

+ Δωρόθεος ἱερομόναχος:

+ Δεόδουλος (sic) ἱερομόναχος καὶ πρῶτον μέγας οἰκονόμος: † 25

+ Ὁ ἐλάχιστος ἐν μοναχοῖς Κάλλιστος καὶ ἡγούμενος τοῦ Ἀγίου
 Ονουφρίου: †

+ Εὐφρόσυτος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Ἀρσενίου: —

+ Ἰωσήφ μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Καπροῦλη: †

+ Μάξιμος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Ξήστη (sic): — 30

+ Γεράσιμος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Μακροῦ: †

9 στενοχωρεῖσθαι] sensus postulat μὴ στενοχωρεῖσθαι, sicut scripsimus || 17 εὐ-
 λογία: benedictio sive munus; confirmat igitur protus ab Hilandarensibus pro
 licentia concessa mulum, sicut moris erat, dono se accepisse || 24 Δωρόθεος ||
 28 Ἀρσενίου || 31 Μακροῦ

XI

Agri Sartiani finium circumscriptio

(Περιορισμός)

XV saec. (post a. 1421)

Laura S. Athanasii duo de praediis suis Sartianis, quorum
 limites in hac charta ordine enarrantur, monasterio Chilandarii
 concedit.

Tabula sine die et consule est. Quando Laura in horum praediorum possessionem venerit, ignoramus. Id quin post annum 1529 factum sit, dubitari non potest. Nam imperatoris Andronici III chrysobullon, quod omnes illius coenobii fundos enumerat, vicum Sartianum non memorat,¹ repertorium possessionum Ianuario 1421 factum memorat.² Ergo praedictos agros post hunc quidem annum, sed, ut scriptura chartae declarat, XV saeculo vixdum exacto ad Chilandarenses transisse manifestum est.

Tabula chartacea, modice laesa, folio alieno agglutinata. Desunt anguli dextri tam superior quam inferior, praeterhac marginis dextri aliquot litterae extremae. Instrumentum omne ab eadem manu exaratum, ita tamen, ut finium explicatio ex exemplo primo transscripta a mendis quasi pura sit, clausula ipso tempore tradendi addita itacismis et soloecismis scateat.

¹ Hellenika II 355—356. — ² Hellenika II 378: Ἐτέρα γῆ εἰς τὸν Σάρτι, ἣτις ὀνομάζεται Ἐρημάδι· ἕτερον τμήμα εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τοῦ Σάρτι.

Τῆς εἰς τὸν Σάρτι

† Ἐτέρα γῆ εἰς τὸν Σάρτι, ἣτις ὀνομάζεται Ἐρημάδι, ἣς ὁ περιορισμὸς ἔχει οὕτως·

ἄρχεται ἀπὸ τ[σϛ] τάφ[ρου τοῦ ἀμπελίου ἐμφυτεύ]θέντος παρὰ τοῦ
 Γυλάρδου καὶ τοῦ Ἀχραδι [τῶν] παροίκων τῆς αὐτῆς μονῆς, καὶ ἀπὸ
 5 τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπερχ[ομένης] εἰς τὸν Ἀγίον Νικόλαον καὶ τοῦ ἐκεῖσε παρ'
 ἡμῶν τεθέντος λιθίνου συνόρου· ὀρθοὶ πρὸς μεσημβρίαν δεξιὰ ἔχων
 τὸν καὶ ἀπέρχεται μετὰ αὐτοῦ τοῦ τάφρου τοῦ δηλωθέντος
 ἀμπελίου· καταλιμπάνει τοῦτον καὶ ἀνέρχεται πρὸς ὀλίγον εἰς τὸν
 χθαμαλὸν βουνόν, σχοινία τρία καὶ τέταρτον· κλίνει ὡς πρὸς ἀνατολὰς,
 10 κρατεῖ τὰ πρόποδα τοῦ βουνοῦ διόλου ἄχρι τοῦ γαμματίσματος τοῦ
 ἑτέρου βουνοῦ, σχοινία ιγ'· στρέφεται μέσον ἀνατολῆς καὶ ἄρκτον,
 διέρχεται τὸν ἐκεῖσε μέγαν ὄρυν καὶ λήγει ἄχρι τοῦ χεῖλ[ου] τῆς θα-
 λάσσης, σχοινία κ'· ὀρθοὶ καθαρῶς πρὸς ἄρκτον, κρατεῖ τὸν ἀνατο-
 λικὸν ἀέρα καὶ τὸ παραγιάλον διόλου καὶ ἀπέρχεται καὶ καταντῇ
 15 μέχρι καὶ τοῦ παλαιοῦ λιθίνου συνόρου, σχοινία λα'· κλίνει πρὸς δύσιν,
 διέρχεται τὰ μεσοχώραφα ἕως τῶν μεγάλων λιγέων καὶ εἰς τὸ λίθινον
 σύνορον, σχοινία λθ'· στρέφεται πρὸς μεσημβρίαν, κρατεῖ τὸν δυτικὸν
 ἀέρα καὶ τὰ δίκαια τοῦ Παλαιολόγου καὶ φθάνει εἰς τὸ παλαιὸν λί-
 θινον σύνορον, σχοινία ἐπτά ζ''· γαμματίζει πρὸς ἀνατολὰς, ἐπι-

7 μετὰ τοῦ τοῦ || 14 καταντῇ || 19 ζ'': hanc notam inter vulgata compendia

λαμβάνεται τῶν δικαίων τοῦ Δουκοπρύλου καὶ τὸν μεσημβρινὸν ἀέρα, 20
 σχοινία δ'· εἶτα κλίνει πρὸς μεσημβρίαν, διέρχεται τὸ εἰς τὸν βάττον
 λίθινον σύνορον ἄχρι τοῦ βάσταγος, σχοινία . . . ὀρθοὶ καὶ αὐθις
 πρὸς δύσιν, κρατεῖ τὸν εἰρημένον βάσταγα, καθὼς κυκλεῖται καὶ τὸν
 ἀρκτικὸν ἀέρα, καὶ ἀπέρχεται μέχρι τοῦ λιθίνου συνόρου, σχοινία δ'·
 αὐθις στρέφεται πρὸς μεσημβρίαν ἐὼν δεξιὰ τὰ δίκαια τοῦ Παλαιο- 25
 λόγου καὶ τοῦ Βενιαμὴ τοῦ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ χωρίου, διέρχεται τὸ λίθινον
 σύνορον, περὶ τὸν ποταμὸν τὸν κατερχόμενον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ χωρίου,
 εἰσέρχεται καὶ περικλύπτει τὸν τάφρον τῶν ἀμπελίων καὶ διερχόμενος
 μέσον τούτων περικλείει ἐντὸς τὸ ἀμπέλιον τῆς αὐτῆς μονῆς καὶ
 ἀπέρχεται κατ' εὐθείαν καὶ ἀκουμβίζει, ὅθεν ἤρξατο, σχοινία κς'. 30

Ἔτερον εἰς τὸν αὐτὸν τόπον

† Ἔτερον τμήμα εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τοῦ Σάρτι, οὗ ὁ περιορι-
 σμὸς ἔχει οὕτως·

ἄρχεται ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ τοῦ χωρίου τοῦ Σάρτι εἰς τὸν
 αἰγιαλὸν ἀπαγούσης καὶ ἀπὸ τοῦ ἐκεῖσε παλαιοῦ λιθίνου συνόρου τοῦ 35
 διαχωρίζοντος τὰ δίκαια τῶν Σαρτιανῶν καὶ τοῦ περιοριζομένου,
 ὀρθοὶ πρὸς ἄρκτον, κρατεῖ τὴν αὐτὴν ὁδὸν καὶ τὸν ἀνατολικὸν ἀέρα,
 περικλείει ἐντὸς τὰ ἀλώνια τῶν Σαρτιανῶν, ἀπέρχεται μετὰ τῆς αὐτῆς
 ὁδοῦ, καθὼς κυκλεῖται, καταλιμπάνει ταύτην καὶ ἀκουμβίζει μέχρι τοῦ
 λιθίνου συνόρου καὶ τοῦ ὀνακίου τοῦ ὀνομαζομένου Κρούου νεροῦ,
 σχοινία ιη'· ὀρθοὶ πρὸς δύσιν, κρατεῖ τὸν εἰρημένον ὀνάκα, καθὼς 40
 κυκλεῖται, καὶ ἔρχεται ἄχρι τοῦ παρ' ἡμῶν τεθέντος λιθίνου συνόρου,
 σχοινία ια'· γαμματίζει πρὸς μεσημβρίαν, κρατεῖ τὸν δυτικὸν ἀέρα,
 διέρχεται καθ' εὐθείαν τοῦ διστελέχου δρυός, περικλείει αὐτοῦ ἐντὸς
 ἕως τοῦ τάφρου τῶν ἀμπελίων τῆς μονῆς τοῦ Ξηροποτάμου, σχοινία
 δ' ζ''· ὀρθοὶ καὶ αὐθις πρὸς μεσημβρίαν, ἐπιλαμβάνεται τὸν τάφρον 45
 τοῦ αὐτοῦ ἀμπελίου ἄχρι τοῦ λιθίνου συνόρου, σχοινία γ'· αὐθις
 ὑποκυκλεῖται μέσον δύο ἀέρων, ἀνατολῆς καὶ μεσημβρίας, καὶ ἔρχεται
 καὶ ἔρχεται εἰς τὸ ἔτερον λίθινον σύνορον, σχοινία γ' ζ''· εἰτ' αὐθις
 στρέφεται δυτικομεσημβρινώτερον, διέρχεται τὰ λίθινα σύνορα καὶ τὴν 50
 λιθωσσορίαν καὶ ἀκουμβίζει εἰς . . . εἰς τὴν ἐν αὐτῇ λιθο-
 σωρίαν, ὅπου καὶ λίθινον σύνορον εὔρηται, σχοινία δ', οὐργείας ξ'·
 κλίνει ὡς πρὸς ἀνατολὰς, κρατεῖ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, διέρχεται τὰ παλαιὰ
 λίθινα σύνορα, σχοινία ια'· εἶτα ὑποκυκλεῖται καθαρῶς πρὸς ἀνατολὰς,

non offendimus. Prof. P. Lemerle litteris ad nos datis abbreviatione ea dimidiam
 partem. τὸ ἤμισυ, significari posse caute quidem pedetemptimque dicit; quod et
 nobis veri simile videtur || 27 κατερχομένων || 29 περικλύπτει || 30 καταυθεῖται || 33 τῶν
 ἀπὸ τοῦ || 37 ἀλώνια || 43 διστελέγχου || 50 λιθωσσορίαν, in v. 50/51 recte

κρατεῖ τὸν μεσημβρινὸν ἀέρα καὶ ἀπέρχεται καὶ ἀποδίδωσιν, ὅθεν καὶ
55 ἤρξατο, σχοινίον α' ζ'.

✠ Ἐτερον χωράφιον πλησίον τῆς καθέδρας τῆς αὐτῆς μονῆς ἐν
τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ Κανισκᾶ μὸδ' γ' καὶ ζ'· ἕτερον εἰς τὸ λουτρὸν πλησίον
τῆς Ἀργυρείας, περιελθὼν τῇ τοιαύτῃ μονῇ ἐξ ἀγορᾶς ἀπὸ Ἰωάννου
Ιερέως, παροίκου τοῦ Καντακουζηνοῦ, μὸδ' ζ' ζ'· ἔτι κέκτηται ἡ αὐτὴ
60 μονὴ καὶ ἀμπέλιον ἰδιόκτητον.

✠ Ταῦτα δίδωμεν (!) ἡμεῖς ἡ (!) Λαυριότες (!) τοὺς (!) Χελαν-
ταρινούς τόπον εἰς τὸν [Σαρ]τινῶν ἵνα ἔ[χωσι] ὁ ὕγού-
μενος (!) . . . λου ἱερομονάχου· καὶ ἡ (!) γέροντες τῆς συνάξεως.

[Τὰ ἄνωθεν ἐμπειριεῖλη]μμένα καὶ ἡμεῖς ἡ σύναξις (!) ἐστέροξαμεν
65 καὶ ἀπογ[ραφὴν]

61 ss cum originali consentanea reddidimus nullis scripturae mendis sub-
latis || 65 ἀπογ ita fere supplendum: ἀπογ[ραφὴν αὐτῶν ποιηθῆναι
διωρίσαμεν εἰς πίστωσιν τῆς ἀληθείας καὶ βεβαίωσιν]

XII

Protatus Montis Atho

gramma

monasterio Chilandarii inscriptum

A. 6975 ineunte (1466 exeunte) ind. XV

In controversia, quae inter monasteria Chilandarii et Xenophontis fuit de possessione ruris (τὸ λιβάδιον) prope S. Paulum siti, protatus Montis Atho causam Chilandarensibus adiudicat.

Tabula auctoritatem testimoniorum adhibet, quae a Chilandarensibus prolata idem rus a Cleonico m. Xenophontii hegumeno »centum triginta hyperpyris cruce signatis« (διὰ πέρπηρα ὁλ̄ σταυράτας) venditum iis esse confirmant. Qua in re syngrapham, cuius nunc exempla translationis Slavicae duo in archivo Chilandarensi sub numeris 109 et 110 asservantur, iis argumento fuisse in aperto est. Ibi monachum Cleonicum Xenophi hegumenum cum Iacobo popa et Damiano S. Philippi oeconomo ad Chilandarium venisse eiusque praepositis (Athanasio metropolitae, hieromonacho Cyrillo hegumeno, sacerdoti Euthymio prohegumeno, Davidi S. Pauli oeconomo) agrum emendum proposuisse legere potes. Praepositi »videvše nuždu

togoŝde monastira Ksenofa — videntes inopiam huiusce monasterii Xenophi» fundum oblatum »sto i trideseti perper stavrat» emerunt. In fine instrumenti »pri protu Svetie Gori eromonahu kir Arseniju — apud protum Montis Sancti cyrum Arsenium» id factum esse annotatur. Adscriptus est annus, cuius primores tantum notae **SI** (6900) clare cernuntur. Itaque Korablev, qui hanc tabulam ad apographon Uspenskii edidit¹, annum **SI** recepit, cum in titulo argumentationem non ingressus documentum annis 6909—6970 (1401—1462) ascripserit. St. Dimitrijević autem, qui eandem chartam ad exempla in tabulario Chilandarensi custodita publicavit, annum **SI**(0) assumpsit hac annotatione subiecta: »Ultima anni nota (0) minus clara et posterius retractata est. Exstat etiam apographon huius tabulae pergamenum (catal. num. 110), in quo post Arsenii nomen haec leguntur: в ѡкто ѿѡи, мѡца марта ѿ дѡк. Hic igitur confirmatio a Graeco translata est in Slavicum et annus integer ascriptus, qui nimirum ab anno exempli primi discrepat, at apographon haud dubie tempore factum est eo, quo charta originalis minus corrupta fuit, ita ut annus apographi exactior sit, eo magis, quod 0 littera (70) in originali correcta etiam nunc vestigia II litterae (80) ostendit.« Quam ob rem Dimitrijević in capite tabulae die nono mensis Maii 1472 eam conceptam esse scribit.²

Atqui protatus gramma, a. 1466 exhibitum, de quo disse-
rimus, eam conclusionem totam iacere chartamque venditionis
multo prius factam esse testimonio est. Idem ipsius chartae
indicia prosopographica declarant, in qua et Euthymius Chilan-
darii prohegumenus existit, cuius iam in tabula a. 1378 com-
posita prohegumeni mentio fit³, et David oeconomus occurrit,
qui in indice conventus fraterni a. 1382 nomine paroeconomi
nuncupatur⁴. Neque tamen rediri potest aut ultra annum 1392
(quod propter **SI** notas in utraque translatione conservatas non
licet) aut ultra annum 1399 (quod memoratio rectorum M. Sancti
abdicit): nam mense Martio 1392 Neophytus⁵, Octobri 1392
Ieremias⁶, Novembri 1392 Ieremias⁷, a. 1394 Ieremias⁸, eodem
anno Dometius⁹, a. 1395—1398 iterum Ieremias¹⁰ rectoris munere

¹ Chil. II 75. — ² Dimitrijević, Spomenik LV, 20-21. — ³ Chil. I 157. —
⁴ Mošin, Godišnjak IV, p. 196. — ⁵ Zogr. 51. — ⁶ MM II 216. — ⁷ Chil. I 160. —
⁸ Epeteris VI 247. — ⁹ Typicon Manuelis. Idem Dometius a. 1407 fortasse
rectoris munere fungebatur. Vide Uspenskij, Vtor. put. 268 (secundum
ἱστορικὸν λόγον τοῦ Κασταρινίτου). — ¹⁰ Huius corpusculi num. X et Pan-

fungabantur. Inde efficitur, ut Arsenius ante Novembrem a. 1598 hoc officium suscipere non potuerit. Cum autem utraque translatio post notas **SI** unam solam et falsam illam quidem notam (**O** aut **II**) adferat, vera nota numeri post annum 1599 nisi *H* aut *Θ* aut *I* aut *K* aut *A* aut *M* aut *N*, eaque exitum XIV saeculi proxima, esse non potuit. Quam notam *H* (8) fuisse tabulamque a. 1400 consignatam esse veri simillimum est. Quodsi ita, Arsenium protum priore anni 1400 dimidio Montem gubernasse necesse est, cum mense Octobri eiusdem anni Genadius¹¹, Novembri Neophytus¹² rectores memorentur. Sin gubernacula publica ter intra duos annos de manu in manum transisse minus probabile existimemus, quamquam id quoque propter mortes factum esse potest, tabulam posteriori tempori dandam concedamus, ita tamen, ut initium XV saeculi quam minimo excedat spatio.

Est tabula chartacea huiusce formae 41,5 × 31,5 cm. In medio margine superiore sigillum cera expressum, in quo S. Georgii m. Xenophontii patroni imago ficta esse videtur. Quod sigillum chartam aut exemplum primum aut apographon authenticum contemporaneum esse testatur. Tamen hoc intellegi volumus omnia testium nomina ab eadem manu atque textum esse scripta. Sermo plebeius, interpunctiones e libidine sparsae. Nos praeterquam quod iota subscriptum addidimus, textum non emendavimus. Cadit sub oculos forma nominis *Ξενοφωτινοί*; vox *χρυσόβουλον* (λ littera non geminata) in hac tabula iam vim cuiuslibet documenti habet.

tokr. 13. —¹¹ Smyrnakes 105. — ¹² Stojanović, Spomenik III 50.

† Ἐπειδὴ οἱ πατέρες οἱ Χελανταρινοί, καὶ οἱ Ξενοφωτινοί εἶχαν
φιλονεικίαν καὶ κρίσιν διὰ τὸ λιβάδιον ὅπου εἶναι πλησίον τοῦ Ἁγίου
Φιλίππου· καὶ ἐλθόντες τοιγαροῦν εἰς τὴν σύναξιν τοῦ Ἁγίου Ὁρους,
καὶ ἀπήγγειλαν τὰ περὶ τοῦ λιβαδίου· ἤφεραν γοῦν καὶ τὰ χρυσόβουλα·
5 ἰδόντες οὖν ὃ τε πρῶτος καὶ ἡ ἱερὰ σύναξις, καὶ ἐξετάσαντες τὴν
ὑπόθεσιν ἀκριβῶς, καὶ ἀνέγνωσαν τὰ χρυσόβουλα, καὶ εὐρόντες· ὅτι
ποτὲ εἶχασιν ἀγοράσειν οἱ Χελανταρινοὶ τὸ λιβάδιον ἀπὸ τῶν Ξενο-
φωτινῶν ἀπὸ ἡγουμένων αὐτῶν, ὀνόματι Κλεόνικον, διὰ πέρσθηρα
10 ῥλ' σταυράτας· καὶ ἔκριναν τὸ δίκαιον καθὼς πρόπει, καὶ καθὼς
εἶναι ἡ ἀλήθεια· καὶ ἔδωκαν πάλιν τὸ λιβάδιον πρὸς τοὺς Χελαντα-
ρινοὺς νὰ τὸ ἔχουν καθὼς τὸ εἶχασι καὶ πρότερον, ἀνενοχλήτως καὶ
ἀνεμποδίστως· καὶ μὴ τολμήσῃ τις νὰ τοὺς διασεῖσθαι (!) τὸ σύνολον.

Ἐποίησαν γοῦν καὶ ἐπιστάσιαν, ὃ τε ὁ πρῶτος τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἁγίου Ὁρους· καὶ ὁ καθηγούμενος τοῦ Βατοπαιδίου· καὶ ὁ προ-
ηγούμενος τοῦ Ζωγράφου· καὶ ὁ καθηγούμενος τοῦ Κασταμονήτου 15
καὶ εἶδον τὸν τόπον ἀκριβῶς, καὶ ἰσάσαν τους καὶ εἰρήνευσάν τους·
καὶ μὴ τολμήσῃ πλέον τινὰς νὰ ἐνοχλήσῃ τοὺς Χελανταρινοὺς τὸ
οἰονοῦν.

Διὰ τοῦτο ἐγεγόνει καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον γράμμα, κατ' ἐνώπιον
τοῦ πανοσιωτάτου πατρὸς ἡμῶν πρώτου καὶ τῆς ἱερᾶς συνάξεως· 20
καὶ τῶν μαρτύρων ὧν τὰ ὀνόματα εἰσὶ ταῦτα: —

+ Ἔτους ὑπάρχοντος τότε ς' αὐλ' ἰνδικτιῶνος ιε' :

+ Ὁ πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Δωρόθεος ἱερομόναχος :

+ Ὁ γέροντας τῆς Ἀγίας Λαύρας, Ἰωάσαφ ἱερομόναχος, ὁ Ἀτα-
λιώτης: 25

+ Ὁ ἡγούμενος τοῦ Βατοπαιδίου, Θεόκλητος ἱερομόναχος :

+ Ὁ ἡγούμενος τοῦ Ἐσφιγμένου, Μερχούριος ἱερομόναχος :

+ Ὁ γέροντας τοῦ Ζωγράφου, Εὐστράτιος μοναχός :

+ Ὁ ἡγούμενος τοῦ Κασταμονίτου, Βενιαμὴν μοναχός :

+ Ὁ γέροντας τοῦ Δοχειαρίου, Σίμων μοναχός : 30

+ Ὁ προηγούμενος τῶν Ῥωσῶν, Μαλαχίας ἱερομόναχος :

+ Ὁ προηγούμενος τοῦ Ξηροποτάμου, Ματθαῖος μοναχός :

+ Ὁ ἡγούμενος τοῦ Ἁγίου Παύλου, Θεοφάνιος ἱερομόναχος : —

XIII

Pactio venditionis inter Chilandarenses et Novoselitas confecta

(Συνοδικὴ ὁμολογία)

M. Maio a. 7129/1621

Vicus Novo selo monasterio Chilandarii agrum venum dat,
cuius limites singillatim describuntur. Tabulam episcopus Hieris-
sensis cum clericis et quattuordecim rusticanis, choraе (τῆς χώρας)
quae dicitur auctoritate missis, testes confirmant. Non indignum
videtur praedicare in clero Hierissensi etiam Slavos esse, qui
verbis Graecis saepius vernacula miscent. Exempli causa Theo-
dorum sacerdotem nominamus, qui initium verbi ἱερεὺς — ἱερει
litteris Graecis, exitum Slavice reddit; idem pro vocabulo
сѣлѣкѣ vocabulum μάργυς linguae Slavicae adaptans μαρκτοργ

scribit. Cadunt etiam sub aspectum orthographia nominum testium et accentio, ad quae idioma Slavicum non minimo momento fuisse videtur.

Charta in tabulario Chilandarii inter acta separata sub numero 12^a (A) asservatur. Exstant praeterea duo apographa XIX saeculo facta (12^b = B et 12^v = C). Exemplum primum in plagulae dimidio inferiore exaratum est. In superiore parte vacua duae adnotationes Slavicae leguntur: 1) ѡμολѡγα пово село продаде планинѣ Хѣландарѣ 2) ѡμολογονα пово селѣна за планинѣ Хѣландарѣ въ лето 898. Quorum adnotationum altera vetustate sic evanuit, ut in imagine spiculo solis depicta vixdum cerni queat. Desunt in apographis quatuor testes, in his duo sacerdotes Slavici.

Textum ad exemplum A ita adornavimus, ut itacismis et orthographia exceptis nihi mutaverimus. Locos emendatos et BC exemplorum lectionem variam apparatu critico condidimus, nomina testium de causis, quas supra memoravimus, plane intacta reliquimus.

✠ Ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους Σαμονήλ

✠ Ἔτος 898^α ἐν μηνὶ Μαῖω εἰς τὴν πρώτην ὁμολογοῦμεν ἡμεῖς οἱ Νοβοσελίται ἐξ ἰδίας θελήσεως, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, τὸ πῶς ἐπουλήσαμεν τοὺς Φιλανταρινούς (!) τὸν τόπον τῆς χώρας, ἣν οὖν ἀπὸ τὸν ποταμὸν τῆς χώρας, καὶ τῇ στράτα στράτα, ὅπου ἐβγαίνει εἰς τὸ Φιλανταρινὸ τὸ λιβάδι, καὶ πάλιν τῇ στράτα, ὅπου ἐβγαίνει εἰς τὸ νερὸ τῆς Σωπωτούλας· καὶ πάλιν τῇ στράτα ἕως ταῖς ἀχλαδαῖς, καὶ πάλιν τῇ στράτα ἕως τὴν ὀξεῖαν τὸ νερὸ, καὶ ἀπὸ τὸ νερὸ ἕως τὰ μνημόρια καὶ ἀπὸ τὰ μνημόρια ἕως τὸν ποταμὸν τοῦ Τρεβενίκου, καὶ ἀπὸ τὸν ποταμὸν ἕως τοῦ Ἀνδρέου τοῦ Βαρβαριώτη τὸ χωράφι, καὶ ἀπὸ τὸ χωράφι τοῦ Ἀνδρέου ἕως τοῦ Κουμανόβεξ· ἔπειτα ἕως τὴν ἄσπρην πέτρην καὶ ἕως τὸ λιβάδι τοῦ Ἀγίου Ἡλίου καὶ ἕως τὸν τζεσμέ τὸν Νοβοσελίτικον· ὅλον ἐτούτων τὸν τόπον τὸν ἐπουλήσαμεν δι' ἄσπρα χιλιάδαις ἰα', καὶ ἀνίσως καὶ τὰ πράγματα τῆς χώρας σμυ-

2 μηνὴ A; ὁμολογοῦμεν AC || 3 Νοβοσελλῆται A, Νηβοσελλῆται BC; ἡδίας ABC || 5 εὐγένη A, εὐγαίνη B, εὐγαίνει C, item v. 6 || 6 Φιλανταρινῶ A || 7 et 8 et 9 τῷ νερῷ AB ter, τὸ νερὸ et τῷ νερῷ et τῷ νερῷ C; Σωπωτούλας Τροποτούρας BC || 8 ὀξεῖαν ABC || 9 ἀπὸ τὰ μνημόρια A; Τρεβενίκου A, Τρεβενικίου B, Γραβενικίου C || 10 τὸ χωράφι A bis, B semel, τῷ -η -ι C || 11 ἔπειτα A || 13 νοβοσελίτικον A, το νηβοσελλῆτικον B, νεβοσελλῆτικον C; ἔλων A; ἐτούτων A, ἐτούτων B; τῶν τόπων A || 14 διὰ ἄσπρα B; χιλιάδες C; ἰα in rasura A, 000 B, C || 14/15 σημειθῶν AB

θοῦν μὲ τὰ Φιλανταρινά, νὰ μὴν τὰ διώχνουν, μόνον ἃς βόσκουν 15
 ἄνευ λόγου αἰτίας· καὶ ἀνίσως ἀπὸ τὴν σήμερον εὐρεθῇ κἄν εἰς καὶ
 πειράξῃ τοὺς Φιλανταρινοὺς ἀπὸ τε μᾶς ἢ ἀπὸ τὰ παιδία μας ἢ ἀπὸ
 τὰ ἐγγόνιά μας ἢ ἀπὸ ταῖς γυναῖκαις μας καὶ δώσει τοὺς Φιλανταρι-
 νοὺς(!) σκάνδαλον καὶ σύγχυσιν, νὰ εἶναι ἀφωρισμένος καὶ ἀσυνγώ-
 ρητος ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος καὶ ἀπὸ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ 20
 ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων, καὶ τὴν ὀργὴν τῆς Δεσποίνης ἡμῶν τῆς
 Φιλανταρινῆς, ἀμὴν.

Ἐνεκεν τοῦτο γέγονεν ἡ παροῦσα συνοδικὴ ὁμολογία κατ' ἔμ-
 προσθεν τῶν ἀξιολόγων μαρτύρων, κατ' ἔμπροσθεν καὶ τοῦ θεοφι-
 λειτάτου ἐπισκόπου Ἱερικοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους, καὶ πασῶν(!) τῶν 25
 αὐτοῦ κληρικῶν· καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν χωράφια νὰ μὴν γεύονται!

✠ Σύμων ἱερεὺς καὶ σακελάριος μαρτιρό τὰ ἄνωθεν

✠ Θεωδωρῆς ἱε(ρε)ν μαρτιρ

✠ Σιμόνης λογιθέτης

Πορκ Μιτροπαρα

30

Πορκ Χριστομὸς κεδετα

✠ Θεοδωρος τοῦ Νίνου

✠ Παναγιώτης του Δοῆμου (!)

✠ Πέτρος ὁ Γούναρις

✠ Ὁ γράψας Μαμουήλ (sic) ἱερομόναχος

35

Οἱ γέροντες τῆς χώρας·

Μήχος του Νικόλα	Θεοδωρος του Πεγιου	Στέριος του Σταμου	Γιώβο Κουλητζη	Γεράκης του Νικόλα
Γεράκης του Παύλου	Πάσκος τοῦ Νικολα	Παῦλος του Πετρο	Γεράκις του Γιώβου	Γεράκης του Τάκοβου
Ἰωάννη Ξένου	Βόντζηκος του Ξένου	Γιωβος Ξενος	Ἠλίας τοῦ Μα- νόλη γαμπρος	

40

καὶ οἱ λοιποὶ χώρα μικροὶ καὶ μεγάλοι —

15 μετὰ C; διώχνους A || 16 ἂν εὐλόγου A; εὐρεθῇ BC; κανεῖς A, κα-
 νεῖς BC || 17 πειράξῃ ABC; ἢ ἀπὸ τὰ παιδία μας desunt in BC || 18 ἐγγό-
 νειά A; γυναῖ καὶς B || 19 σύγχυσιν A, σύνχεισιν B, συγχῆσιν C; ἀφωρισμένος A ||
 19/20 ἀσυνγώρητος A || 20 Παντοκράτωρ A || 21 ὀκτὼ ABC; θεοφόρον A, θεω-
 φόρον BC; ante τὴν ὀργὴν desideratur verbum νὰ ἐπάγῃ vel simile || 23 τοῦτο AC;
 γεγώνεν A, γέγωνεν B; συνοδικῇ A, συνοδική BC; ὁμολογία AB || 23/24 κατέμπρωσ-
 θεν A, item v. 24; ἀξιολόγον A, ἀξιολόγον BC; μαρτήρων AB, μαρτίρων C || 25 Ἱερί-
 σοῦ AB || 26 κληρικῶν B; χωράφια A || 27 σακελάριος BC, recte σακελλάριος =
 βαλαντιοφύλαξ || 27—42 nomina testium reddita ad exemplar A. In BC quattuor
 testes omissi, inter eos duo sacerdotes Slavici || 35 Σάμουήλ BC || 36 γέρωνταις A,
 ὁ γέροντας BC || 43 οἱ λιποὶ A, οἱ λιποὶ B, οἱ λιποὶ C

XIV

Emptionis agri ad Scorpionum siti instrumentum

(Συνοδική ὁμολογία)

D. 26 m. Aprilis a. 7131 (1623)

Coenobium Chilandarii a chora Ladiava (χώρα τὰ Λαδιάβα) agrum emit in territorio vici Scorpium situm. Tabula in monasterio composita limites ruris empti describit et choritas venditores nominatim enumerat. Est chartacea et in tabulario Chilandarensi inter acta seiuncta conservatur. Exarata a librario gentis Serbicae, qui in maxima recte scribendi ignorantia versabatur. Ita factum est, ut verbum emendate scriptum corvo mehercle rarius sit albo. Quam ob rem, ne instrumentum proprio dictionis nitore privaremus, ad facilius intellegendum in textu adornando nihil aliud fecimus nisi itacismos in apparatu critico enodavimus.

Tabulae Graecae contemporaneam translationem Serbicam adiunximus, quam Dimitrijević primus in lucem edidit¹. Conversio ab exemplo originali hactenus abhorret, ut nomina vicinorum non sicut in textu Graeco verbis ac litteris mancipii inserta sint neque aliud post aliud singulatim enumeretur, verum instar nominis cum cognomine bina iuxta composita in fine chartae appareant. Hic fortasse quaeri possit, Graecone an Serbico contextui auctoritas archetypi concedenda sit. Quia autem in conceptione Slavica pretium venditionis et clausula non inveniuntur nominaque venditorum cuncta ab eadem manu subscripta videntur, exemplar Graecum primigenum esse verisimilius est.

¹ Hil. arh. n. 118; Dimitrijević, Spomenik LV, n. VI, p. 26.

+ Ἐν ἐτὶ ζῳῳ; ἀπριλλίῳ ἤκοσι ἔξι; γνωστόν ἔστο πάντων· πός
 ἐμεῖς ἡ Χιλανδαρινῇ; ἀγοράσαμεν ἀπο τι χορα τὰ λαδιάβα τόπον ἐης
 τῷ Σκορπίον· τὸ γύρω τὰ ἐδικὰ μας χοράφια· καὶ ἐμετατοπίσαμεν
 τὰ παλαιὰ σύνορα· καὶ ἀρχίσαιμεν ἀπο το ἀνατολικόν μέρος; καθὼς
 5 τρέχι ὁ λάκος; τὸν κατήφορο πρότο σύνορο ἐβαλάμε; εἰς το χοράφι·
 Θεόδωρος ὁ Γλύφας· καὶ ἀπο δίπλα τι ράχι εἰς τη στράτα· καὶ εἰς

1 ἐτὶ| ἔται; ἤκοσι| εἴκοσι || 2 ἡ Χιλανδαρινῇ| οἱ Χιλανδαρινοὶ; ἀπο τι χορα| ἀπὸ
 τὴν χώραν; ἐης| εἰς || 5 τρέχι| τρέχει; κατήφορο| κατήφορον = locum declivem; cf.
 v. 7 et 11 || 6 τι ράχι| τὴν ῥάχιν cf. v. 7 et 10

τὴν ὀξυμητὰ πέτρα· καὶ ἀπο ἐκί τὸν κατίφορο τι ράχι ράχι; εἰς τὸ ἀνλάκι
 εἰς τὸν ἐγιαλό· καὶ ἀπο ἐκί τὴν ἄκρι τὸν ἐγιαλό· εἰς τὸ Καμίνι· καὶ
 ἀπο ἐκί τὴν ἄκρι τὸν ἐγιαλό ἕως το Ἡβέρηκο τὸ σύνορο, καὶ ἀπο ἐκί
 τι ράχι ράχι· εἰς τὸν φάραγγα· καὶ εἰς τὴν ἀχλαδηᾶ καὶ ἀπο ἐκί τον 10
 κατίφορο τη ράχι; εἰς τὸν λάκο καὶ εἰς τὸν πλάτανον· ὅς το χοράφι·
 καὶ εἰς το νερῶ· εἰς το λάκο ἕως ἐκί ὧπον ἀρχίσαμεν· καὶ αὐτὸ τὸ
 ἐπούλυσεν· ὅλοι ἡ χώρα κινός· καὶ ἐπήραμεν δια ωκτὸ χιλιᾶδες ἀσπρα
 καὶ τὸν τὸ γρόσι ἀπο ὀγδοήντα ἀσπρα· καὶ ἐπήραμε μούλκι μας; καὶ
 ἐγράφθησαν ὅλοι εἰς τὴν ομολογίαν; Γεόργος· Κυριαζής· Γεόργος· 15
 Δούκας· Αθανάσις· Γιάνης· Σέρβιος· Γεόργος· Δήμος· Γεόργος· Γαλια-
 νός· Κύσα· Κύσας· Λάζαρης· Κεραμιδάς· Κύσας· Κανάκι Φῶτος·
 Μόσχο· Σταυράκις· Συμόνης· Κανίνος· παπὰ Δούκας· Γαλοπός·
 Ἡροος; Στέριος· Συρόπουλος· Χριστοδούλη· Παντονίς· Στεφανής·
 Ρέπας· Κυριαζής· Συμόνης· Μετάξο· Μιχάλι· Χαρίτος· Δημήτρις· 20
 Κόστας· Ἀγγελος· Αλέξης· Ζαφόρο· Σοφιάνος· Θασίτης· Μακρομαργα-
 ρῶνα· Ιωάννης· Κανάκι· Γαλιανός· Γερόργος(!)· καὶ οὗτος ἐσυμφο-
 νίσαμεν νὰ ἵναι ἀσυχόριτι· ὅποιος κάμι σίγισι· παιδίον πρὸς παιδίον
 καὶ νὰ ἵναι ἀσυχόριτος ἀμίν· —

7 ἐκί] ἐκεῖ saepius || 8 ἐγιαλό] αἰγιαλόν; item v. 9; ἄκρι] ἄκρην = ἄκραν ||
 9 Ἡβέρηκο] Ἰβηρικόν || 10 ἀχλαδηᾶ] ἀχλαδιάν || 11 ὅς] ἕως || 13 ἐπούλυσεν ὅλοι ἡ χώρα
 κινός] ἐπώλησεν ἔλη ἡ χώρα κοινῶς || 22 οὗτος] οὕτως || 23 ἵναι] εἶναι; item v. 24;
 ἀσυχόριτι· ὅποιος κάμι σί γι σι] ἀσυχώρητοι, ὅποιος κάμη σύγχυσιν; cf. v. 24 || 24 ἀμίν]
 ἀμήν

Conversio

† Ле(та) ѿрѣдъ ап(рила) . кѣ . да се знае како мы хиландарци
 крѣпимо ѿ села Ладѣва около наше нинке ꙗ Гѣоргіа . и поместисмо
 старе синѣре . и почесмо ѿ источне стране како тече потокъ низ брѣдо
 прѣко синѣръ стависмо на нива Тѣдоръ Глѣва те покран хридъ на
 пѣт те на становетни камен . ѿтоле низ брѣдо хридом хридом на
 над влакъ на море . ѿтоле покран мора на каминъ те до иверски
 синѣръ . ѿтоле хридомъ хридомъ на брѣдо и на крѣшкѣ ѿ крѣшка
 низ брѣдо хридомъ на река на платанъ до нинка Кѣстина падина .
 ѿтоле потокомъ гдѣ почесмо и то продаде село ксеѣвѣце и свѣа
 имена зписаше Гѣорго крѣшжі, Гѣорго Дѣска .

Ιδανας(ъ)	Йнны	Гѣрگیос(ъ)	Гѣргѣс(ъ)	Димѣс(ъ)	Гѣргѣ
ΤαλιανѢ	Кѣсо	Кѣса	Лазар	Кѣремнда	Кѣсакѣ
Κανάκι	Фѣто	Мѣско	Гѣтакракѣ	Гѣмоннис(ъ)	
Κινикѣ	папа	Дѣска	ΤαλιανѢ	Кѣре	

Ἐτερίω Рела	Широу Κερσερη	Χριστοδσαν Симонни	Ἐπαδονни Метакшо	Ἐτεφани Μιχαλλι
Χаритос(ъ) Зафирос(ъ)	Димитре Софиан8	Κοστα Таши	Ἰγγ(ε)λος(ъ) Μακρη	Ἰλεξис(ъ) Μαρгарона
Ἰωαννъ ταλιαν8	Κανακῦ Τορτ8			

In charta aversa:

Ὡμολογία Λαδιακαца цю кснихмо ѿ ныхъ землю на Ἐкорпін.

XV

Tabula venditionis

(Πρατήριον γράμμα)

D. 19 m. Mart. a. 7132 (1624)

Mauropulos scriba publicus (δημογραμματικός) monasterio Chilandarii fundos suos cum omni instrumento vendit.

Tabula chartacea hocce modulo $20,8 \times 15,5$. In medio margine inferiore haec inscriptio anulo impressa: in centro $P \Theta P$, in linea circumcurrente ΔΗΜΟΓ[ΡΑΜΜΑΤΙ]ΚΟ ✢. Litterae uncis inclusae legi non possunt. De verborum supellectile sermone usuali contexta nihil mutavimus, praeterquam quod orthographiam plane horribilem ad leges recte scribendi accommodavimus.

✢ Ὡμολογῶ ἐγὼ ὁ δῆμος ὁ γραμματικός, πῶς ἐπούλησα καθαροπου-
λησίᾳ τὰ σπιτία μου καὶ τὰ μπάρια μου καὶ τὸν ἀλογόμυλο καὶ τὸ ἀλῶνι
μέ τινα χερῶνα καὶ δύο ἀμάξια μέ τινα παλαγίτους καὶ τῇ περιοχῇ
τῶν σπιτίων μέ τὸ γρασιδοτόπι καὶ ἓνα πάτο καὶ ἀμπελίτζια κομάτια
5 καὶ τὰ χωράφια μου ὀλοπούλητα καὶ τὰ χωράφια μου, σοῦμμα μου-
ζουριῶν μὲ, ἤγουν σαράντα τέσσαρα, καὶ τὰ ἔδωκα <διὰ> χιλιάδες τὸν
ἀριθμὸν ν, ἤγουν πενήντα, καὶ τὰ σπιτία καὶ τὰ πάρια καὶ τὸν ἀλο-
γόμυλο μέ τὸ σπῖτι ὀμπροστὰ καὶ τὸ ἀλῶνι μέ τινα χερῶνα καὶ δύο
ἀμάξια καὶ τὰ ἀμπέλια μέ τὸν πάτο καὶ τῇ περιοχῇ τῶν σπιτίων μέ

1/2 Ὡμολογῶ ἐγὼ ὁ δῆμος ὁ γραμματικός πὸς ἐπούλισα καθαροπουλισία || 2 μπάρια|
cf. πάρια v. 7 = ἀμπάρια; ἀλογόμυλος; item v. 7/8; ἀλῶνι, item v. 8 || 3 δύο ἀμάξια;
τι περὶ χωρί || 4 σπειτίων; γρασιδοτόπει, cf. v. 10 γρασιδοτόπι = κρασιδοτόπι? || 5 χωρά-
φια; ὀλοπούλητα || 5/6 σοῦμα μουζουριὸν || 6 σαράτα τέσσαρα; ἔδωκα, item v. 10 ||
8 σπείτι; ὀπροστὰ || 8/9 δύο ἀμάξια || 9 μπέλια; τει περὶ χωρί τὸν

τὸ γρασιδοτόπι, καὶ τὰ ἔδωκα δι' ἄσπρα χιλιάδες $\bar{\nu}$, ἥγουν πενίντα, 10
 στὸ μοναστήρι τὸ Χιλανταρινό· καθηγούμενος παπᾶ κῦρ Φίλιπος,
 προηγούμενος παπᾶ κῦρ Ἡλάριας, κονόμος ὁ Βίκτορας· μάρτυρες ἀπὸ
 τοῦ Μανροπούλου δημοσκαρπέτι· Ζαχῶχα Μακιότι καὶ Ἀτικα Λαντριᾶ,
 Ἰωάν[ντζ] Βλονιτι, Νικόλα Ζομερίτι.

Καὶ διὰ τοῦτο ἔγινεν τὸ παρὸν ὁμολόγο εἰς πίστωσιν τῆς ἀλη- 15
 θεί[ας] καὶ βεβαίωσιν.

Ἔτους ζ χιλιάδες ρλβ Μαρτίου ιθ.

Γέρο Παλάτειως, διάκος Πιμὴν

10 πενίντα || 11 στὸ (= εἰς τὸ) μοναστερί το Χιλανταρινω; καθηγούμενος; παπα,
 item v. 12 || 12 κονόμος ω = οἰκονόμος ὁ; μάρτυρες || 13 δημοσκαρπέτι || 14 ἰωᾶν-
 νιτι: ergo aut Βλονίτι aut Ἀβλονίτι, quod veri similis || 15/16 διὰ τοῦτο ἔγινεν το
 παρὸν ὁμολόγο ης πίστο(?)σιν τις αλιθεὶ καὶ βεβέωσιν || 17 μαρτιου

XVI

Muneris demandatio

(Ἐνταλτήριον γράμμα)

D. 5 m. Sept. a. 7154 (1625)

Iustinianus episcopus Hierissensis Meletio hieromonacho munus sacerdotale mandat, quod potestatem habet confitentes peccata auscultandi, candidatos ecclesiasticos examinandi, monachis comas circa verticem tondendi.

Decretum authenticum chartaceum in tabulario Chilandarii inter acta segregata sub n° 15 custoditur ac manum a litteris non alienam declarat.

✥ Ἡ ταπεινότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ἐνταλτηριώδους
 γράμματος ἐκχωρεῖ καὶ ἀνατίθησι τῷ ὁσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ
 πνευματικοῖς παπᾶ κῦρ Μελετίῳ τὸ τῆς πνευματικῆς πατροφότητος
 λειτουργήμα, ὥς ἄξιόν τούτῳ καὶ εὐλαβεῖ· ὅθεν ὀφείλει ἀπὸ τοῦ νῦν
 ἀναδέχεσθαι τὰς ἐννοίας καὶ πράξεις τῶν ἐπ' ἐξομολογήσεως καὶ προσ- 5
 ερχομένων αὐτῷ τῶν λογικῶν μου προβάτων καὶ δῆσαι τὰ, ὅσα δεῖ
 δεθῆναι, καὶ λῦσαι πάλιν τὰ λύσεως ἄξια· τοὺς δὲ πρὸς τὸν βαθμὸν
 τῆς ἱεροσύνης προσερχομένους ἀνακρίνειν καὶ ἐξετάζειν ἀκριβῶς καὶ

2 ἀνατίθεισιν || 3 τὸ τοῖς πνευματικοῖς || 4 τὸ λειτουργήμα; ὅθεν ὀφείλει; τοῦ
 νῦν || 5 ἐνοίας || 5/6 προσερχομένων || 6 δεῖσαι; δεῖ || 7 λύσαι; τοῦς || 8 ἀνακρίνην

τὰ ἐν βάρει τῆς διανοίας αὐτῶν ἀνακαλύπτειν καὶ φανεροῦν, ἔτι δὲ
 10 καὶ μοναχοὺς ἀποκείρειν, μικροσχήμους τε καὶ μεγαλοσχήμους, μετὰ
 δοκιμασίας καὶ ἀναδόχον, χωρὶς τινος δόσεως, ὡς ὁ ἀποστολικὸς καὶ
 ἱερὸς νόμος ἀπαιτεῖ.

Εἰς γὰρ δήλωσιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἐνταλτήριον γράμμα τῆς
 ἡμῶν ταπεινότητος καὶ ἐπεδόθη τῷ ὁσιωτάτῳ ἱερομονάχῳ καὶ πνευ-
 15 ματικῷ παπᾷ κῦρ Μελετίῳ εἰς ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν: —

Κατὰ τὸ ἔτος, ξρλδ, ἰνδικτιῶνος θ-ης, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, εἰς τὰς γ.

✠ Ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους

Ἰουστινιανός (?) ✠

9 βάρει; διανοίας || 10 μοναχοὺς ἀπὸ κύρειν || 11 ἀναδόχον; τινὸς δόσεως ||
 12 ἱερῶς || 13 δήλωσιν || 14 τὰ πεινότητος || 16 σεπτεβρίῳ; εἰς τὰς

XVII

Chilandarensium cum Dionysiatis de agro Monoxylitano controversia

(Conscriptio actionis)

D. 14 Iun. 7162 (1654)

Conscriptio actionis civilis, quae per synaxin M. Atho constituta controversiam Chilandarensium cum Dionysiatis de possessione agri Monoxylitani disceptavit.

Cui actioni hegumeni et gerontes sedecim monasteriorum Athoorum legati interfuere, qui Dionysiatas senas occas cerae totidemque mensuras vini ex reditu illius praedii Chilandarensibus quotannis pendere atque ipso hoc facto proprietatem loci iis concedere una voce confirmarunt. Chartae Victor Chilandarii hegumenus subscripsit.

Tabula chartacea, modulo 28,2 × 19,7, in grammatophylacio Chilandarii inter acta secreta conservatur. Leviter laesa. Dicendi modus rudis et inconditus, cognitio recte scribendi manca atque incohata. Medio margini superiori signum impressum Deiparam cum Christo orantem et MP-ΘY litteras ab utraque parte capitibus ostendit.

Propter vulgare genus orationis textum intactum et sine annotationibus reddidimus. Cf. n. XIX h. ed.

Exstat huius quoque chartae conversio Slavica eiusdem aetatis, quam aequae ac conversionem n-i XIV ab eodem viro docto editam¹ cum textu Graeco coniunximus. Translatio parum accurata multas non solum voces singulas — v. g. *μοναχοί* (ter), *παπᾶ* (octies), *γέρω* (bis), *σκενοφύλαξ* (semel) —, sed etiam totas sententias integras relinquit. Praeterit enim silentio hos locos: *καὶ ἐπιδὴ ἦταν ὁ τόπος Διονυσιάτικος, διατὶ ἔδιδαν τὸ κρασί τῶν Χελανταρινῶν* (9/10); *μοναχοὶ τοὺς ὁμπρὸς σὲ καλλὰ προσώπατα· μάρτυρες* (v. 10/11); *τῶν Χελανταρινῶν· καὶ σὰν δὲν ἦτον ὁ τόπος Χελανταρινός, διατὶ τοῦτο ἔδιδαν τὸ κρασί* (v. 28/29). E contrario hegumenis et gerontibus, qui in originalis versu 27 memorantur, per se addit prohegumenos, quos in exemplo Graeco frustra quaeris. Propter eandem sententiam versuum 9/10 et 28/29 compressam exemplum Graecum magis adducimur ut credamus archetypum esse quam exemplum Serbicum: nam consulto verba illa in translatione omissa esse videntur exercendae criticae causa, cum inania sint et infantium dictionem blaterantem reddant.

✠ Ἔτους ςϞϛβ· μηνὶ Ἰουνίῳ ἰδ̄ τοῦ ἁγίου προφήτου Ἑλισσαίου·
 πῶς ἐμαλώσαμε ἑμεῖς οἱ Χελανταρινοὶ μὲ τοὺς Διονυσιάτες διὰ τὴν
 Μονοξυλήτην· πῶς εἶπαν αὐτοὶ ὅτι εἶναι ὁ τόπος ἐδικὸς τοὺς ὁμπρὸς
 εἰς τὴν σύναξιν· καὶ ἑμεῖς οἱ Χελανταρινοὶ λέγομεν πῶς εἶναι ἐδικὸς
 μας ὁ τόπος ὡς καθὼς εἶναι καὶ ἡ ἀλήθεια· καὶ μᾶς ἔδιδαν ἕξι ὀκάδες 5
 κερὶ τὸν χρόνον, καὶ ἕξι μέτρα κρασί· τὸ ὁποῖον καὶ μοναχοὶ τὸ
 ἐμαρτύρησαν ὁμπρὸς εἰς τὴν σύναξιν πῶς ἔδιδαν τὸ κρασί, ὁ παπᾶ
 Ἀκάκιος ὁ Διονυσιάτης, γέροντας ἄνθρωπος ἀσπρογένης, πῶς ἔδιδαν
 τὸ κρασί· καὶ ἐπιδὴ ἦταν ὁ τόπος διονυσιάτικος, διατὶ ἔδιδαν τὸ κρασί
 τῶν Χελανταρινῶν; καὶ τὸ ἐμαρτύρησαν μοναχοὶ τοὺς ὁμπρὸς σὲ 10
 καλλὰ προσώπατα· μάρτυρες ἀπὸ τὴν Λαῦρα ὁ πρωηγούμενος παπᾶ
 κϛρ Ἰωσήφ· καὶ ὁ γέρω Κυριάκης γέροντας τῆς συνάξεως· ἀπὸ τὸ
 Βατοπαίδι πρωηγούμενος παπᾶ Μάξιμος· καὶ ὁ γέρω Νεκτᾶριος γέ-
 ροντας τῆς συνάξεως· ἀπὸ τῶν Ἰβήρων ὁ πρωηγούμενος παπᾶ Γα-
 λακτίων καὶ σκενοφύλαξ· ἀπὸ τοῦ Παντοκράτορος ἡγούμενος παπᾶ 15
 Ἀρσένιος· ἀπὸ τοῦ Ξηροποτάμου ἡγούμενος παπᾶ Γενάδιος· καὶ
 σκενοφύλαξ Παγκράτιος· ἀπὸ τὸ Κοντλουμούσι ὁ καθηγούμενος παπᾶ
 Ἰωάσαφ· καὶ γέροντας συνάξεως ὁ Βαζλαάμ· ἀπὸ τὴν Συμόπετρα

¹ Hil. arh. n. 125; Dimitrijević, Spomenik LV, n. X, p. 28, unde nostrae editionis contextum repetivimus.

- ὁ προηγούμενος παπᾶ Ἰωάσαφ· καὶ ὁ γέρω Δαλμάτος γέροντας τῆς
 20 συνά[ξις]· ἀπὸ τοῦ Ξενόφον ὁ γέρω Ἀρσένιος καὶ σκευοφύλαξ· ἀπὸ
 τοῦ Δοχειαρίου δικαίος, ὁ γέρω Θεονάς· καὶ ἀπὸ τοῦ Ζωγράφου ὁ
 γέρω Δημήτριος· ἀπὸ τοῦ Σφριγμένου ὁ ἡγούμενος Ἀνθίμος· καὶ ἀπὸ
 τοῦ Σταυρονικήτα ὁ γέρω Σεραφῆμ καὶ γέροντας τῆς συνάξεως· ἀπὸ τοῦ
 25 Φιλοθέου ἡγούμενος παπᾶ Γρηγόριος· ἀπὸ τὸν Ἅγιον Παῦλον ἡγού-
 μενος παπᾶ Ἀνανίας· καὶ Ἀρσένιος γέροντας συνάξεως· ἀπὸ τοῦ
 Γρηγορίου γέρω Χαρίτων· ἀπὸ τὸ Ῥούσικο γέρω Διονύσιος· καὶ ὅλλοι
 οἱ ἡγούμενοι καὶ γέροντες μαρτυροῦσι, ὡς καθὼς ἐμαρτύρησαν μο-
 ναχοὶ τοὺς οἱ Διονυσιάτες· πῶ[ς] ἐ[ξ]δομε κρασί τῶν Χελανταρινῶν· καὶ
 σὰν δὲν ἦτον ὁ τόπως Χελανταρινός, διατὶ τοῦ[το] ἐξ[ι]δαν τὸ κρασί·
 30 ✠ Ὁ καθηγούμενος τοῦ Χελανδαρίου [γέρω Βίκ]τωρ ἱερομόναχος

Conversio

- ✠ Къ лѣто 5988. мѣца юна 11 11 на стго пророка Елисеа да
 се знае како се карасмо ми хилан'даръци и гюнисат'ци за моноѣилит·
 уни велетъ наше іес мѣсто прѣд вѣсѣмъ съборемъ. мын хилан'-
 дарци велимо да е наше мѣсто іакоже и іес. и дакале сѣт намъ
 5 по .5. вка воека и по .5. мѣтра вина. и сами мартѣрсаше како сѣ
 дакале вино· поп Якакіе гюнисатъцъ стар' члѣкъ вѣле браде, како сѣ
 вино дакале. и тѣ мартѣръ втѣ лаврѣ проигшмен кѣр Іовсѣфъ и събор'ни
 стар'цъ Кѣр'іако. и втѣ Батопетъ проигшмен Маѣимъ и събор'ни
 стар'цъ Нектаріе. и втѣ Нверъ проигшмен поп Галадионъ. и втѣ Панто-
 10 краторъ игшмен Ірс'еніе. и втѣ Кшеропотамъ игшменъ Генадіе и скеуфи-
 лакъ Пан'кратіе. и втѣ Кот'ломшъ игшмен Івасавъ, и с'кор'ни стар'цъ
 Кар'ламъ. и втѣ Симѡ Петръ проигшмен Івасафъ и стр'цъ Бал'матъ.
 и втѣ 3еновъ сѡдіасъ поп Ірсеніа, и втѣ Дохнаръ дикен Θεωна. и
 втѣ Зографъ стар'цъ Димитріа, и втѣ Симеи игшмен Ін'ѡнмъ. и втѣ
 15 Ставрионикита събор'ни стар'цъ Серафимъ. и втѣ Филотеа игшмен
 Григор'а. втѣ Еты Павакъ игшмен Інаніа и събор'ны стар'цъ Ірс'еніа. и
 втѣ Григоріатъ стар'цъ Харито. и втѣ Рѣш'ки монастыръ стар'цъ
 Диѡнисиѡ. Къси тін игшмени и проигшмени и стар'ци мар'тѣри. како
 сѣ сами гюнисат'ци сказале да сѣ вино дакале: —
 20 игшменъ Никторъ хилан'дар'скін
 іеромонахъ.

7 тѣ мартѣръ ѿ лаврѣ = тѣ мартѣръ втѣ лаврѣ || 12 Бал'матъ] per errorem pro Дал'матъ || 13 сѡдіасъ] σκευοφύλαξ

XVIII

**Callinicus monachus monasterium Chilandarii
testamento heredem facit**

21 Novemb. 1670

Callinicus monachus agellum suum Cassandreae situm una cum hortulo collegio Chilandarii legat ea condicione, ut, quoad vita suppeditet, coenobium victum sibi praebeat.

Tabula chartacea. Subscriptioni additum sigillum anuli, in quo nomen testatoris legitur: ✥ ΚΑΛΗΝΙΚΕ

✥ Ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ αχρ, μηνὶ Νοεμβρίῳ κα· ὁμολογῶ ἐγὼ ὁ γέρω Καλήνικος, πῶς ἐκοινοβίασα εἰς τὸ μοναστήρι τὸ Χελανδάρι· καὶ τοὺς ἔδωσα τὸ μετόχι, ὅπου ἔχω ἡγορασμένο εἰς τὴν Κασάνδρεια, καὶ τὸ μπιστάνι τὸ μικρόν, καὶ νὰ μὲ κοιτάζουν καὶ ἐμένα ἐφ' ὅρους ζωῆς μου ὡς γνήσιον κοινοβιάτην· καὶ νὰ μὲ δώσουν καὶ ἀνθρωπον, 5 νὰ μὲ ὑπηρετῇ· καὶ κἂν εἰς τὸ μοναστήρι ἀναπαύομαι κἂν εἰς ταῖς Καραῖς κἂν εἰς τὸ κελλί μου, νὰ μὲ κοιτάζουν· καὶ ἐκράτησα τὸ τρανὸ μπιστάνι, νὰ πέρνω τὸ μασοῦλι του· καὶ σὺν ἀποθάνω, νὰ εἶναι πάλιν ὅλα τοῦ μοναστηρίου, καὶ τὰ μπιστάνια καὶ εἴ τι καὶ ἄν ἔχω, ὅλα νὰ 10 τὰ κληρονομῇ τὸ μοναστήρι μου, ὅπου εἶμαι κοινοβιάτης, ἤγουν τὸ Χελαντάρι· καὶ εἰς τοῦτο ἔδωσα τὴν παροῦσα μου ὁμολογία εἰς πίστωσιν τῆς ἀληθείας: — καὶ τινὰς ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς μου νὰ μὴν ἔχη νὰ γυρεύῃ τίποτε.

✥ Καλήνικος τὰ ἄνωθε στέργω

2 γέρω || 5 ἡγορασμένο || 6 ὑπηρετεῖ; ἀναπάβομαι || 7 κελί || 9 ὅλλα in v. exeunte || 12 ἔχει || 14 στέργω

XIX

**Ducis populi de Chilandariorum cum Dionysiatis
controversia arbitrium**

11 Novemb. 1689

Ὁ Δῆμος Βοῖβόντας (dux populi) Rhyacis vici inferioris controversiam monasteriorum Chilandarii et S. Dionysii de agro Monoxylitano ortam disceptat atque sententiam et synaxeos

Montis et agae Turcici antehac dictam proferens contra Dionysias diudicat.

Tabula chartacea, modulo 28,7 × 20,8, in tabulario Chilandarii inter acta separata asservatur. Textui sigillum superpositum, cuius margini ovato haec verba inscripta leguntur: ΔΗΜΟΒΟΙΒΟΝΤΑΣ ΕΚ ΚΑΤΟ ΠΙΑΚΟΣ.

✠ Ἔτος αχπθ· ἐν μηνὶ νεμβρίου ια-η· ὁμολογῶ ἐγὼ ὁ Δήμος Βοῖβόντας, πῶς εἶχαν κρίσεις τὰ δύο μοναστήρια, ἤγουν οἱ Χελανδαρινοὶ μὲ τοὺς Διονυσιάταις διὰ τὸν τόπον, ὅπου ὀνομάζεται Μονοξιλίτη· καὶ ὡς καθὼς ἐδιαλάμβαναν τὰ παλαιὰ τὰ συγγράμματα τῶν Χελανδαρινῶν,
5 εἶναι ὁ τόπος ἐδικὸς τους· μάλιστα ἐπῆγαν καὶ ἐκρίθησαν καὶ εἰς τὴν μεγάλην σύναξιν τῶν ἡγουμένων καὶ δικαίων πασῶν (!) τῶν μοναστηρίων, καὶ ἐμαρτύρησαν καὶ ἐβεβαίωσαν, πῶς εἶναι ὁ ἄνωθεν τόπος Χελανδαρινός· ἀκόμι ἐπῆγαμεν καὶ εἰς τὸν ἀγὰ μας, καὶ ἀκούοντας τὰ συγγράμματα τὰ παλαιὰ, καὶ αὐτὸς ὁμοίως ἐδικαίωσεν τοὺς Χελαν-
10 δαρινούς· τὰ δὲ διονυσιάτικα γράμματα γράφουν, πῶς ἔχουν εἰς τὸν ἄνωθεν τόπον, ἤγουν τὸν Μονοξυλίτη, πῶς ἔχουν οἱ Διονυσιάταις ἡ στρέματα ἀμπέλι καὶ δύο στρέματα ἐλαῖς, ἤγουν ὀκτὼ στρέματα ἀμπέλι καὶ δύο στρέματα ἐλαῖς· ἂν καλὰ καὶ τὰ ἀμπέλια εἶναι ἐδικὰ τους, ἀλλ' ὁ τόπος εἶναι Χελανδαρινός· ἀκόμι εὐρέθη καὶ
15 μία ὁμολογία τῶν Χελανδαρινῶν, ὅπου ἐγράφη ἀπὸ τὴν μεγάλην σύναξιν τῶν ἡγουμένων καὶ δικαίων πασῶν τῶν μοναστηρίων, καὶ διαλαμβάνει, πῶς ἔδιδαν οἱ Διονυσιάτες τοὺς Χελανδαρινούς 5 ὀκάδες κερὶ καὶ 5 μέτρα κρασί· διὰ τοῦτο, καὶ τὰ πῶς ἐδιάκριναν καὶ ἐβεβαίωσαν πάντες οἱ ἡγούμενοι καὶ δικαῖοι πασῶν τῶν μοναστηρίων, ὁμοίως καὶ
20 τὴν ἀπόφασιν, ὅπου ἔκαμεν καὶ ὁ ἀγὰς, ἀποφάσισα καὶ ἐγὼ καὶ ἐβεβαίωσα ὁ Δήμοβοεβόντας μὲ τὸν ταῖφά μου, πῶς εἶναι ὁ τόπος Χελανδαρινός, καὶ νὰ μὴν ἔχουν οἱ Διονυσιάταις νὰ κάμουν εἰς τὸν ἄνωθεν τόπον τίποτε. Καὶ διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθείας ἐγράφη τὸ παρὸν μου γράμμα, καὶ βάνω καὶ τὴν βοῦλά μου: —

25 ✠ Ἐγὼ Δήμος Βοῖβόντας μαρτυρῶ καὶ στέργω τὰ ἄνωθεν: —
Ὅμοίως καὶ ὁ ταῖφάς μου: —

5 Μονοξιλίτη || 8 ἐπῆγαμεν; ἀκούοντας = ἀκούων sc. ὁ ἀγὰς || 14 ἀλλ' = ἀλλὰ || 18 δια; κατάπῳς || 24 βάνω = βάζω = βάλλω

**Macarii episcopi Hierissensis
de controversia Chilandarii et Dionysii
monasteriorum declaratio**

A. 1690

Macarius episcopus Hierissensis declarat senatum Montis in controversia Chilandarii cum Dionysiatis contra ius ac fas per vim pro Dionysiatis pronuntiavisse. Quo loco Dionysiatis a se quoque petivisse, ut arbitrio subscriberet. Id cum facere noluerit, a nobili quodam Turcico, quem illi pecunia et pollicitationibus sibi conciliaverint, se coactum esse, ut invitus liti datae nomen suum notaverit. Quae cum ita sint, nec manum suam inter testes se agnoscere et instrumentum illegitime factum denuntiare.

Tabula chartacea, sermone plebeio composita.

† Κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔτος ἐγγράφει φιλονεικία ἀναμεταξὺ τῶν δύο μοναστηρίων, τοῦ Χιλανδαρίου καὶ τῶν Διονυσιατῶν περὶ διὰ τὸν τόπον εἰς τὴν Μεγάλην Βίβλαν καὶ τοῦ Μονοξυλίου· καὶ δὲν ἤξεύρω, πῶς ἐγινεν ἡ τοιαύτη κρίσις χωρὶς βασιλικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ ληστικῶς τὰ ἀποφάσισαν μερικοὶ γέροντες τῆς συνάξεως 5 οἱ τότε εὐρεθέντες καὶ ἀπεγράφηκαν βίβλιν καὶ δυναστείαν· ἐγινεν καὶ τὸ γράμμα τῆς συνάξεως, ὅθεν τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐτύχαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν σύναξιν καὶ μὰς ἐκράξαν, νὰ ἀπογράψωμεν εἰς τὸ γράμμα, ὅπου ἔλαβαν οἱ Διονυσιαῖτες ἀπὸ τὴν Μεγάλην μέσσην· ὅθεν ἰδόντες ἡμεῖς τὸ ἀβέβαιον καὶ ἀσύστατον καὶ μάλιστα παντελῶς παντὸς κοιτηρίου ἀξέταχτον καὶ τὸν ἄδικον φανερόν πολιτευόμενον, οὐκ ἐθέλσαμεν 10 ὑπογράψαι, ἀλλὰ τῆς ὥρας ἔτυχεν παρὼν καὶ ὁ τζηπέλης καὶ ἦτον πολλὰ μισητομένος ὑπὸ τῶν Διονυσιατῶν μὰς ἐβίασεν δυναστικῶς καὶ ὑπεγράψαμεν ἅκων καὶ μὴ βουλόμενος, ὅθεν γράφοντες ἀποφαινόμεθα· ὅπνι ποτε ἦλθον εἰς κρίσιν τὰ δύο μοναστήρια διὰ τὸν ζηθέντα τρόπον 15

1 ἔτους ἐγγράφει φιλονεικία ἀναμεταξὺ; διο, item v. 15 || 2 Διονυσιατῶν; περὶ διὰ| alterutrum supervacaneum || 3 Μονοξυλίου || 4 ἐγγινεν, item v. 6; βασιλικῆς; ἐκκλησιαστικῆς || 5 ληστικῶς || 6 εὐρεθέντες; ἀπογράφηκαν; δηλαστῆα || 7 ἡμεῖς, item v. 10 || 8 σύναξι || 9 ὅπου || 10 ἀσύστατον; μάλιστα || 11 τὸν ἄδικον φανερόν πολητευόμενον || 12 ὑπογράψη; ἔτηχεν παρὼν; ἦτον || 13 μισητομένος] nescio an idem ac μεμισθωμένος; δυναστικῶς || 14 ὑπογράψαμεν ἅκων; ἀποφαινόμεθα || 15 εἰλθον; ριθέντα

καὶ ἐβγάλουν οἱ Διονυσιάτες τὸ γράμμα καὶ εἰποῦν, πῶς εἶναι καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ὑπογραμμένος· νὰ μένῃ ἡ μαρτυρία αὕτη ἀκαιρη, ὅτι βία καὶ δυναστεία τὸ ἔκαμα διὰ τὸν φόβον τοῦ τξηπέλη, καὶ ἃς ὄφρονται, ὅσοι τὸ ἐκατόρθωσαν.

20 Ἰερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὁρους ἀρχιερεὺς Μακάριος. —

16 εὐγάλουν: prompserunt || 17 μαρτηρία; ἔτη || 18 διναστήα | 18/19 ὄφροντε ὅσοι; ἐκατόρθωσαν

XXI

Chilandarii et Dionysii monasteriorum post litigationes possessorias reconciliatio

(Συμφωνητικὸν γράμμα)

D. 3 m. Sept. a. 1705

Sodalitium monasterii S. Dionysii ex diuturna controversia, quam de possessione agri Monoxylitani cum Chilandarinis habebant, animum adversarii sui sibi reconciliat. Cuius rei gratia coram senatu Montis et aga Turcico praedium litigiosum aequaliter inter sese dividunt atque terminis novis definiunt. Simul quaecumque senatus de hac re antea statuit, ut irrita et vana rescinduntur.

Tabula chartacea huius formae 33,2 × 21. Supra textum Dionysiatae signum rotundum, cuius margini haec inscripta leguntur: ✥ ΤΟ ΓΕΝΕΘΑΙΟΝ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΙ ΒΑΠΤΟΥ ΙΩάννου. In area superiore natiuitas S. Ioannis Baptistae, infra hic titulus incisus: ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΗΑΤΟΥ Σεβασμίας ΜονΗΣ. Α sinistra signum Chilandarii, Deiparam orantem proponens, a dextra sigillum agae anulo impressum ac nominis subscriptio.

✥ Διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν συνοδικοῦ καὶ βεβαιωτικοῦ γράμματος ἀποφανόμεθα πάντες ἡμεῖς οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, οἱ ἐκ τῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου προηγούμενοι, ἱερομόναχοι, γέροντες σὺν πάσῃ τῇ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητι, πῶς, ἐστόντας ὅπου εἴχαμεν σκάνδαλα μεγαλῶτατα

1 διατον; βαιβεστικοῦ || 2 ἀποφανόμεθα; οἱμεῖς οἱ || 4 ἡμῶν ἀδελφώτατη; ἔχαμεν item v. 7

μέ τοὺς Χιλιανδαρινοὺς διὰ τοῦ τόπου, ὁποῦ ἔχομεν στοῦ Μονοξυλίου 5
 πρὸ χρόνων πολλῶν, φθόνῳ τοῦ μισοκάλου δαίμονος ἕως τὴν σήμερον
 εἴχαμεν ἀλληλομαχίας, τῶν δὲ σὺν θεῷ ἐπήγαμεν μὲ τὸν ζαμπήτη μας
 Χασενη Ὅσμαν ἀγὰ καὶ μὲ τοὺς ἁγίους γέροντας τῆς Μεγάλης μέσης
 — ἐκ τῆς ἁγίας Λαύρας τὸν κῦρ Γεράσιμον, καὶ ἐκ τοῦ Βατοπαιδίου
 τὸν κῦρ Μωϋσῆν, ἐκ τῆς Ἰβήρων κῦρ Κοσμᾶν — καὶ ἡῶραν εὐλογον 10
 διαναπαύσουν τὰ σκάνδαλα τῶν δύο μοναστηρίων, διανύει ἡ κατὰ
 θεοῦ ἀγάπη ἀναμεταξύ μας, νὰ μοιράσωμεν τὸ κομάτι, ὁποῦ ἔχομεν
 στὰ πᾶν παλαιάμπελα τοῦ τζιφτιλικού· καὶ οὕτως ἐστέροξαμεν καὶ τὰ
 δύο μοναστήρια·

ἀπὸ τὴν μέσην τοῦ κοματίου τὰ ἴσια εἰς τὸ Ρούσιον σύνορον 15
 καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος κατὰ τῶν Ἀγιοπαυλίτων τὰ ἴσια, ἤγουν εἰς
 τὴν μέσην τοῦ κοματίου σύνορον, καθὼς ἀγναντίζουν ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ
 τὸ ἄλλο μέρος τῶν βουνῶν τὰ ἴσια τῆς μέσης τοῦ κοματίου — τὸ
 ἄνωθεν μέρος τῶν Χιλιανδαρινῶν καὶ τὸ κάτωθεν τοῦ Διονυσίου.

Καὶ οὕτως ἐσυμφωνήσαμεν ἀναμεταξύ ἡμῶν καὶ ὑμῶν μὲ ἀγά- 20
 πην τελείαν, καθὼς πρέπει τοῖς μοναχοῖς, νὰ διάγουν ἀδελφικῶς καὶ
 νὰ ἔχῃ τὸ παρὸν βεβαιωτικὸν γράμμα ἅπαν τὸ μέρος· τὰ δὲ προ-
 γραφθέντα γράμματα, ὁποῦ ἔγιναν ἐκ τῆς Μεγάλης μέσης ἄνευ ἀδελ-
 φικῆς ἀγάπης τῶν δύο μονῶν καὶ ἄνευ σφραγίδων αὐτῶν καὶ χωρὶς 25
 καλῆς ἐξετάσεως, νὰ μένωσιν ἄκυρα, ὥσπερ καὶ νὰ μὴν ἔγιναν· τὰ
 δὲ νῦν, ὁποῦ ἔγιναν μὲ ἀδελφικὴν ἀγάπην, αὐτὰ μόνον νὰ ἔχουν τὸ
 κύρος· καὶ διὰ πλεον ἀληθινὴν ἀγάπην δίδομεν τὸ παρὸν μὲ τὴν σφρα-
 γίδα τῆς ἡμετέρας μονῆς, καὶ οἱ Χιλιανδαρινοὶ τὸ αὐτὸ πρὸς ἡμᾶς·
 καὶ ὅποιοι ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους ἀδελφοὺς ἤθελε διασείσει, νὰ μὴ
 στέρξῃ τὸ παρὸν, ἐχέτω τὸ ἐπιτίμιον τῶν τριακοσίων ἰ καὶ ἡ θεογό- 30
 ρων πατέρων καὶ τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον καὶ τὸν τίμιον Προδρόμον
 ἀντίδικον, ὁποῦ ζημιόουν τὰ μοναστήρια αὐτῶν διὰ τὸ οὐδέν.

Ἐγινε δὲ τὸ παρὸν συμφωνητικὸν καὶ ἀδελφικὸν γράμμα: ἡμε- 35
 Σεπτεμβρίῳ γ'· ἦτον δὲ παρὼν καὶ ὁ προηγούμενος κῦρ Διονύσιος
 Λαυριώτης καὶ ὁ σκευοφύλαξ ἐκ τοῦ Δοχειαρίου κῦρ Παῆσιος.

5 δι᾿ αὐτοῦ; ἔχομεν στοῦ (= εἰς τοῦ) Μονοξυλίου || 6 πολλῶν; μισοκάλου; ἕως ||
 7 ἀλληλομαχίας; μετὸν || 8 Χασενη Ὅσμαναγα; μέσις || 10 Μωυσίν; Κοσμᾶς; ἤγουν ||
 11 τῶν δύο; διανοίῃ || 12 ἀναμεταξύμας; μνηράσωμεν τῷ κομάτῃ; ἔχομεν || 13 παλαιάμπελα;
 τζιφτιλικού || 15 μέσιν; σύνορων || 16 ἄλλον, cf. v. 18 || 16/17 ἡστηνμέσιν || 18 ἡσια ||
 19 κάτωθεν || 20 ἀναμεταξύ || 21 καθὼς πρέπει; ἀδελφικῶς; cf. v. 23/24, 26, 35 ||
 22 ἔχῃ; βαιβεωτικόν || 24 χωρὶς || 25 μένουσιν, recte μένουν || 26 νῦν; αὐτὰ || 27 κύρος;
 ἀληθινὴν; δίδομεν τῷ || 28 Χιλιανδαρινοὶ τῷ αὐτῷ || 29 ὅπιος; διασείσῃ || 30 ἐχέτω;
 ἐπιτίμιον || 32 ἀντίδικον; οὐδέν || 33 συμφωνητικόν || 34 σεπτεμβρίῳ; ἦτον; παρὸν ||
 35 Δοχειαρίου; Παῆσιος

† Ὁ προηγούμενος καὶ σκευοφύλαξ Ἰωαχεὶμ σὺν τοῖς λοιποῖς
ὑποσχόμεθα †

† Ὁ προηγούμενος καὶ δικαῖος γέρω Βασίλειος καὶ ἕτερος προηγού-
μενος γέρω Βάσιος (?)· γέρω Γαβριήλ, γέρω Κυριακός, γέρω Σάββας: —

40 † Ὁ γέρω Γεράσιμος Λαυριώτης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

† Γέρω Μοεῖσις Βατοπαιδινὸς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

† Γέρω Κοσμᾶς Ἰβηρίτης γράφω καὶ μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

† Γέρω Γεράσιμος ἐκ τοῦ Χιλιανδαρίου ὑποσχόμενος μαρτυρῶ
τὰ ἄνωθεν.

45 Παῖσιος Δοχειαρίτης τάχα καὶ σκευοφύλαξ μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν †

36 λυποῖς || 39 γέρο passim || 40 Λαυριώτης || 41 μαρτυρό; ἄνωθεν || 42 Ἰβηρίτης
γράφω καὶ μαρτίρῃ τὰ ἄνωθεν

Posnetek

»Supplementa« imajo namen, spopolniti zbornik Hilendarskih grških listin, ki jih je pod egido Ruske akademije znanosti izdal L. Petit v »Priloženju« k »Vizantijskemu Vremenniku« XVII 1911. Zbornik vsebuje 172 aktov (med njimi 160 listin srednjega, 12 novega veka) ter odpira zanimive poglede na socialno, gospodarsko in politično zgodovino Bizanca in Balkana. Vendar hilendarski arhiv s to edicijo ni izčrpan: saj je v nji samo 12 pisem iz dobe po XV. stoletju, v arhivu pa je še veliko listin zasebnopravnega značaja, ki so važne za proučevanje notranjih razmer v teh kasnejših časih. Poleg tega je imel Hilandar še poseben, od splošnega arhiva ločen seznam aktov, napisanih med XI. in XIX. stol. Te dosihmal še neizdane dokumente je fotografiral 1930 prof. Čorović, posnetke pa je tik pred začetkom druge svetovne vojske podaril prof. Mošinu ter tako omogočil izdajo pričujočega Dodatka.

Dodatek obsega 12 listin srednjega veka, ki Petitov zbornik neposredno dopolnjujejo, njim pa je dodanih 8 listin iz XVII. in 1 iz začetka XVIII. stol. Tudi te so po vsebini podobne Petitovi zbirki in pomenljive za preteklost Balkana pod vladno Turkov. Dva pričujočih aktov, I in VI, je po svojih fotografijah izdal sicer že prof. Anastasijević v Starinarju XII 1937, vendar sta tudi v naši zbirki dobila prostor, prvič zato, ker se je izdajateljima zdelo potrebno povezati v snopec kar mōč veliko pisem, ki jih pogrešamo pri Petitu, drugič pa, ker je Starinar kot strokovno glasilo srbskih arheologov bizantološkemu svetu nekoliko od rok.

Zbirka je namenjena predvsem zgodovinarjem, a tudi filolog, bodisi grecist, bodisi slavist, utegne najti v nji preneki morfološki, sintaktični in leksikološki obližek.

Vsebinska posameznih listin je tale:

I — jan. 1076: darovnica, s katero daje svetogorski protat opuščeni samostan Lavrencija Paksimade v last Neofitu, igumanu sosednega samostana sv. Konstantina. Pismo je pisal hilendarski menih Nikefor, za priče pa se je poleg prota Pavla podpisalo 19 predstojnikov atoških meniških družin. Akt je važen med drugim zato, ker se v njem prvič omenja ime Hilandar. Po Anastasijevičevem mnenju je listina prepis iz XIV. stoletja, vendar potrjujejo paleografski razlogi in individualna pisava prič z nepobitno gotovostjo, da je original.

II — 26. maj (1510): prodajno pismo. Hilendarski in kseropotamski samostan sta imela dolgo pravdo za neko posestevce. Naposled sta se s posredovanjem jeriškega škofa Hierotea poravnala, in sicer tako, da se je Kseropotamos odpovedal lastninski pravici ter sporno zemljo za zmerno ceno prepustil Hilandaru. Pogodbo je poleg omenjenega škofa in njegovih klerikov podpričalo tudi osem kmetov. Pisar si je bil s pravopisom očitno navzkriž. Datum je označen samo z dnevom in z indiktom, vendar je po prosopografskih podatkih mogoče dognati tudi letnico.

III — avg. 1512: darilno pismo. Protat poklanja neki razpadel samostan z zemljo vred kéliji sv. Save v Karejah. Pismo je pisala spretna roka, vendar v hrapavem slogu, polnem barbarizmov in solecizmov; zato je tekst ponekod težkoumljiv. Pač pa vsebuje važen donesek k prosopografiji: v njem imenovani hilendarski iguman Nikodem je bil pozneje nadškof Srbije.

IV — 1521: kupna pogodba. Gornji del je odrezan, ostal je le kos s podpisami cazaropolitanskega škofa Meletija in njegovih klerikov. Iz njih pripisov je razvidno, da gre za nakup ali prodajo zemlje. Neko vrednost dajeta fragmentu letnica in indikt.

V — 1520/21: zakupna pogodba. Neki ženski samostan sklene s Hilandarom pogodbo o večnem zakupu nekega posestva s pogojem, da se zakupnina po 25 letih zniža na polovico. Akt ima samo 18,19 % teksta neokrnjenega; 20 vrstic je povsem uničenih, ostalih 25 pa ponekod do polovice izbrisanih. Slabemu stanju besedila niso krive nemara vremenske ali kake druge naravne nezgode, poškodba je bila očitno izvršena

namenoma. Zakaj do kraja izginila so poleg imena ženskega samostana in podpisov njegovih zastopnic pri sklepu pogodbe tudi imena hilendarskih upravnikov in imena prič razen notarja Demetrija, dalje popis inventarja v zakup vzetega posestva, del sankcije in menologém, skratka, prav tisto, kar daje dokumentu pravno moč. Da se to ni moglo zgoditi po naključju, je jasno. Po drugih, podobnih pogodbah iz istega časa, ki obravnavajo določne reči v okviru stereotipnih obrazcev in navajajo tudi imena tedanje samostanske uprave, je bilo mogoče vzpostaviti listino vsaj v glavnih obrisih.

VI — jan. (1544 ali 1514): prostagma. Protat je prepovedal hilendarskim Svetosavcem rabo vode, ki je tekla po njihovem zemljišču v Karejah, češ da jo onečejajo z odpadki. Samostan je vložil tožbo pri patriarhu in ta je presodil njemu v korist s pogojem, da potok prekrije. Previdni, kakor so bili, pa so si Hilandarci izposlovali še cesarsko povelje, ki jim za večne čase potrjuje pravico do vode. Dokument je bil izdelan bržda v pisarni cesarja Andronika II 1514, vsaj nam se tako zdi, po Anastasijevičevem domnevanju pa ga je izdal cesar Ivan V Paleolog 1544. Tretji del listine je uničen, pa tudi ostala dva sta močno poškodovana. Na srečo se hrani v Hilandaru prepis iz kasnejše dobe, zato je mogoče izvirnikovo besedilo vzpostaviti.

VII — jun. (1555): darovnica. Prot Teodulos — mimogrede omenjeno, tretji med petimi Srbi, ki so za srbske okupacije upravljali Sveto goro — ustreže prošnji Svetosavcev v Karejah ter jim podari na pol podrta samostančič sv. Trojice blizu utrdbe, ki so jo postavili zoper Agarene. Razvalino so si izprosili zategadelj, da bi jo izravnali z zemljo ter sovražniku onemogočili neopažen dohod. Dokument je datiran z mescem junijem in z indiktom brez letnice. Da sodi v XIV. stoletje, dokazujejo poleg oblike črk tudi osebe, ki jih imenuje. Po teh in drugih prosopografskih podatkih v kombinaciji z dejstvom, da ustreza indikt VI v XIV. stoletju samo letnicam 1508, 1523, 1538, 1555, 1568, 1585 in 1598, je mogoče izračunati, da je bila darovnica izdana l. 1555.

VIII — jan. 1571: izročilno pismo. Vesoljni sodnik Mihael Ioskulis ugotovi na ukaz despota Uglješe meje zemljišča na teritoriju strumske oblasti, ki se pravdata zanje samostana

Hilandar in Pantelejmon Ruski, ter ga prisodi Hilandaru. Dokument je hudó poškodovan: ves levi gornji del do 26. vrstice je odtrgan, v desnem voglu sta dve široki luknji, pa tudi sredina je na več krajih predrta. Zato je rekonstrukcija teksta v gornji polovici povsem nemogoča. Drugače pa kaže pismo čedno pisavo in je do malega brez jezikovnih in pravopisnih napak.

IX — jul. 1577: prodajna listina. Hieromonah Danijel, ki ga tare naduha, proda z dovoljenjem osrednje uprave gornji del svoje kélije v Karejah Hilandaru za 30 perperov, da bi se imel s čim zdraviti, spodnji del pa voli protatu. Prva polovica listine se izraža v samih anakolutih; sploh je jezik slab in pokvarjen po neogrecizmih.

X — avg. (1595): dovolilo. Protat izda Hilandarcem dovoljenje, da si postavijo gostišče v Karejah. Listina je brez letnice, vendar se da ugotoviti po indiktu, podpisu prota Jeremije in imenih nekaterih igumanov. Podpisi prič niso individualni; vsi izhajajo od iste roke, zato dokument ni izviren, pač pa sodoben prepis, pisan z dobrim pravopisom.

XI — po l. 1421: popis mejá dveh parcel v vasi Sartiju, ki ju je Lavra sv. Anastasija prepustila Hilandaru. Listina, na desnem kraju nekoliko okrnjena, je prepis originala, kakor je razvidno iz klavzule pod tekstom. Pisala jo je ena roka, vendar je samo glavni, to je prepisani del jezikovno korekten, v klavzuli pa kar mrgoli itacizmov in solecizmov. Datum ugotovljen po drugih aktih arhiva Lavre.

XII — konec l. 1466: v sporu Hilandara s ksenofskim samostanom za posest zemlje (*τὸ λυβᾶδων*) blizu Sv. Pavla prisodi protat na podlagi starih hrisobulov lastninsko pravico Hilandarcem. Listina nosi na sredi gornjega roba v vosek vtisnjen pečat, bržda s podobo ksenofskega zavetnika sv. Jurija. Pečat dokazuje, da je akt ali izviren ali verjetneje avtentičen sodoben prepis, ker so imena prič pisana vsa z isto roko kakor tekst. Jezik vulgaren.

XIII — maj 1621: kolektivna prodajna pogodba, s popisom mejá neke planine, ki jo je vaški kolektiv Novega sela (*ἡ χώρα*) prodal Hilandaru. Pogodbo je napisal in podpisal jeriški škof

Samuel, z njim pa njegovi kleriki in 14 kmetov kot predstavnikov hore. Iz podpisov prič je razvidno, da so bili med jeriškim klerom tudi Slovani, ki so grščino slabo ovladovali in jo mešali z domačo govorico. Tako piše na primer duhovnik Teodor prvi del svojega imena z grškimi, drugi s slovanskimi črkami: Θεωδωρ, grško besedo μάγιστρος pa slovani z маркѣторъ. Dva druga duhovnika se podpisujeta povsem slovanski: попъ Хрисотомо свидѣтел in попъ Митропаръ. Tudi imena vaških prič kažejo v pravopisu in akcentu slovanski vpliv. Dokument je pisan na dolnji polovici lista; na gornji, prazni, sta le dve pripomniji v slovanščini: ѡмодѣѡга Ново село предаде планинѣ Хиландарѣ, druga, povsem obledela: ѡмолѡгуа Ново селѡнаа за планинѣ Хиландарѣ въ лето 878. Poleg izvirnika hrani hilendarski arhiv še dva prepisa iz XIX. stoletja. V njih sta med pričami izpuščena dva slovanska duhovnika.

XIV — 26. apr. 1625: kolektivna kupna pogodba. Hilandar kupi od hore Ladiave zemljo pri Skorpionu. Pogodba vsebuje popis mejá kupnega objekta in našteva zapovrstjo 48 ladiavskih kmetov prodajnikov. Pisal jo je pisar srbske narodnosti, ki se mu nikar sanjalo ni o grškem pravopisu. Poleg izvirnika je ohranjen istočasen slovanski prevod. Iz umljivih razlogov smo ga priključili originalnemu tekstu. Prevod ne našteva imen prodajnikov v tekstu in po vrsti, temveč paroma pod besedilom v obliki imena in priimka. Na morebitni pomislek, ali ni nemara slovanski tekst original, odgovarjamo, da ne, ker manjkata v njem navedba kupnine in klavzula.

XV — 19. mar. 1624: prodajno pismo. Narodni tajnik Mauropulos proda Hilandaru vso svojo nepremičnino z inventarjem vred. Na desni pod tekstom je odtis pečatnega prstana z obodnim opisom ΔΗΜΟ(ΓΡΑΜΜΑΤΙ)ΚΟ ✕ in s črkami Ρ Θ Ρ v sredini. Pismo je pisano v vulgarnem idiomu.

XVI — 5. sept. 1625: jeriški škof Iustinian izda hieromonahu Meletiju pooblastilo za spovedovanje, izpraševanje duhovniških kandidatov in pomenišenje.

XVII — 14. jun. 1654: protokol o protatski razpravi v sporu med Hilandarom in Dionisiatom za lastninsko pravico do monastirske zemlje. V tekstu se citira odbor svetogorske uprave —

predstavniki 16 atoških samostanov. Pod aktom podpis hilandarskega igumana Viktorja. Na sredi gornjega roba pečat s podobo Matere božje. Tudi ta akt je bil istočasno preveden v slovanščino in smo prevod priključili izvirniku.

XVIII — 21. nov. 1670: volilo. Menih Kalinik zapiše svoje posestevce na Kasandriji Hilandaru s pogojem, da mu dajaj dosmrtni preužitek. Pod tekstom odtis pečatnega prstana z oporočnikovim imenom.

XIX — 11. nov. 1689: ljudski vojvoda (ΔΗΜΟΒΟΕΒΟΗΤΑΣ) iz Dolnjega potoka odloči pravdo med Hilandarom in Dionisiatom za monoksilitsko zemljo v prid Hilandarcem, opirajoč se na že prej izrečeni razsodbi protata in turškega age. Nad tekstom pečat z obodnim napisom ΔΗΜΟΒΟΙΒΟΝΤΑΣ ΕΚ ΚΑΤΟ ΠΙΑΚΟΣ.

XX — 1690: izjava. Jeriški škof Makarij izjavlja, da je svetogorski senat zoper zakone razsodil hilandarsko-dionisiatski spor v korist Dionisiatom in da je o ti priložnosti predstavnik turške oblasti na prigovarjanje Dionisiatov tudi njega prisilil, da je podpisal svoje ime pod razsodbo. Zato podpisa ne prizna in spodbija dokumentu pravomočnost.

XXI — 5. sept. 1705: spravno pismo. Po desetletja trajajočem trganju Hilandarcev in Dionisiatov za monoksilitski svet pride naposled pred senatom Svete gore in turškim predstavnikom Hasan Osmanom ago do poravnave: stranki si sporni predmet porazdelita in razveljavijo se vse odločbe in razsodbe, ki jih je osrednja uprava kdaj izrekla o tem predmetu. Tekst nosi na vrhu tri znamenja: v sredini dionisiatski pečat, na levi hilandarski, na desni pa prstanji odtis in podpis age.

Дополнение к актам Хиландаря

Настоящее ДОПОЛНЕНИЕ к греческим актам Хиландаря включает 21 акт, не вошедший в издание L. Petit (вышедшее в Приложении к XVII тому Византийского Временника в 1911 г.). Из общего числа издаваемых нами актов 12 относятся к эпохе до XV столетия включительно, и этим исчерпывается весь средневековый архив Хиландаря. Позднейший архив обладает большим количеством актов, частноправовых и церковных, из которых издание Пти содержит 12, а наше добавление еще 9 актов, представляющих интерес для внутренней истории Святой горы, а в известной степени и вообще Балкана в период турецкого владычества. Подбор актов этой, второй категории в нашем издании является в значительной мере случайным — они были сфотографированы проф. Владимиром Чоровичем на Афоне в 1930 году вместе с издаваемыми здесь средневековыми актами. Незадолго перед началом мировой войны проф. Чорович подарил В. Мошину эту коллекцию фотографий и это дало нам возможность подготовить к печати настоящее издание. Выпуская его в свет, мы считаем, что не только удовлетворяем одну из насущных потребностей византиноведения и вообще балканистики, но выражаем этим и долг нашего почтения к памяти проф. Владимира Чоровича, талантливого ученого, оказавшего много больших услуг сербской, югославянской и вообще славянской науке, безвременно трагически погибшего (повидимому при катастрофе авиона) в первые дни фашистского нападения на Югославию в апреле 1941 года.

Два из издаваемых нами актов (номера 1 и 6) уже были изданы проф. Драгутином Анастасиевичем в журнале «Старинар» XII, 1937, однако мы не считали возможным исключить их из нашего издания, имея ввиду прежде всего необходимость собрать в одном издании все средневековые акты Хиландаря,

не вошедшие в издание Л. Пти, учитывая затем малую доступность «Старинара» (специального сербского археологического журнала) в кругах византинистов-историков, а кроме того считая полезным привести и некоторые свои соображения касательно настоящих актов.

Содержание издаваемых актов следующее:

I. — янв. 1076: акт святогорского протата о передаче запущенного монастыря Лаврентия Паксимады Неофиту, игумену соседнего монастыря св. Константина. Кроме прота Павла под актом подписались 19 настоятелей тогдашних афонских обителей. Акт представляет особую важность для истории Хиландаря, так как в нем имеется первое упоминание этого монастыря: хиландарский монах Никифор писал текст акта под диктовку. По мнению Д. Анастасиевича сохранившийся акт представляет копию, составленную в XIV столетии, однако палеографические данные и индивидуальность подписей игуменов под актом доказывают подлинность грамоты.

II. — 26 мая (1310): купо-продажный договор. Хиландарский игумен Даниил (известная историческая личность, будущий сербский архиепископ) в течение долгого времени имел тяжбу с Ксиропотамом изза участка земли. При посредстве Ерисского епископа монастыри примирились на том условии что Ксиропотам отказался от прав на спорный участок под условием уплаты Хиландарем известной суммы. Акт кроме подписи епископа и его клириков имеет подписи 8-ми свидетелей, крестьян Ерисской общины. Писец слабо знаком с правописанием. Акт датирован днем, месяцем и индиктом; год определяется просопографическими данными.

III. — авг. 1312: акт о передаче святогорским протатом разрушенного монастырька с землей хиландарской келлии св. Саввы в Карее. Важное просопографическое данное — упоминание хиландарского игумена Никодима, будущего сербского архиепископа (предшественника Даниила). Почерк беглый и уверенный, но стиль чрезвычайно плох: полон варваризмов и солецизмов, что местами весьма затемняет смысл текста.

IV. — 1321: купо-продажный акт. Верхняя часть отрезана; сохранились лишь подписи Кесаропольского епископа Мелетия

и его клириков с заметками, из которых можно сделать общее заключение о содержании акта. Имеющиеся год и индикт придают значение просопографическим данным.

V. — 1320—1321: договор о вечной аренде. Неизвестный женский монастырь Богородицы заключает с Хиландарем договор о вечной аренде какого-то участка под условием, что после 25 лет арендная плата снижается наполовину. Сохранилось только 18,19 % неспорченного текста: 20 строк совершенно уничтожены, остальные 25 часто наполовину выскоблены. Плохое состояние документа объясняется не действием времени, или каким нибудь несчастным стечением обстоятельств, а намеренной порчей текста. Совершенно выскоблены название женского монастыря, подписи его представительниц, имена хиландарских представителей — тогдашнего правления обители, перечисление инвентаря на арендуемом участке, наконец часть санкции, менологем и подписи всех чиновников кроме имени нотариуса Димитрия, т. е. все, что дает документу юридическое содержание и силу. По сохранившимся слабым остаткам имен, фрагментам стереотипных формул, встречающихся в актах того же времени, изданных тем же чиновником, и по аналогичным спискам представителей Хиландаря, которые представляют монастырь в юридических сделках, удалось восстановить текст документа в главных чертах.

VI. — янв. (1344 или 1314): простагма. Протат запретил Святосавской келлии Хиландаря в Карее пользование водой, протекавшей через ее участок, дабы ее не загрязняли выбрасываемым мусором. Монастырь обратился с жалобой к патриарху, который решил дело в пользу Хиландаря под условием, чтобы ручей был покрыт. Для большего обеспечения Хиландарцы выхлопотали и настоящую императорскую простагму, подтверждающую им на вечные времена право пользования водой. Проф. Анастасиевич предположительно приписывает простагму императору Иоанну V Палеологу, но нам кажется более вероятным отнести ее к 1314 году, так как почерк менологема сильно отличается от почерка Иоанна V и всего более похож на подписи Андроника II. Третья часть документа совершенно уничтожена, а оставшиеся две трети в достаточной мере испорчены. По счастью хиландарский архив сохранил поздней-

шую копию, которая позволяет точно восстановить содержание оригинала.

VII. — июня (1353): дарственный акт. Прот Феодул (третий из пяти сербских протов в период сербского владычества на Афоне) на просьбу Хиландарской келлии св. Саввы в Карее уступает ей полуразрушенную келлию св. Троицы, находящуюся вблизи укрепления, построенного Хиландарцами против Агарян. Во время последнего нападения Агарян келлия св. Троицы служила им прикрытием для действий против хиландарского укрепления и потому Хиландарцы предполагали совершенно скрыть остатки развалин. Палеографические и просопографические данные свидетельствуют, что документ относится к XIV веку, в частности к 1353 году, на который падает приведенный индикт.

VIII. — янв. 1371: акт о передаче земли. Вселенский судья Михаил Иоскулис, по указу деспота Углеши, определяет границы участка в струмской области, являющегося предметом тяжбы между Хиландарем и Русским монастырем св. Пантелеимона, и решает спор в пользу Хиландаря. Документ плохо сохранился: весь левый верхний угол до 26 строки оторван; в правом углу две большие дыры, в середине бумага в нескольких местах разорвана. Поэтому восстановить текст в верхней части совсем невозможно. Почерк хороший и правописание правильное.

IX. — июля 1377: купо-продажный акт. Иеромонах Даниил, одержимый тяжким недугом и не имея средств на лечение, с разрешения протата продает верхнюю часть своей келлии в Карее Хиландарю за 30 перперов, а нижнюю часть передает протату. Стиль и правописание документа чрезвычайно слабы.

X. — авг. (1395): протат разрешает Хиландарцам построить для себя гостинницу (конак) в Карее. Год определяется индиктом, подписью прота Иеремии и именами некоторых игуменов. Все подписи сделаны одним почерком, что свидетельствует, что данный акт является копией. Правописание правильное.

XI. — после 1421: описание границ (*περιορισμός*) двух участков в селе Сарти, уступленных Хиландарю лаврой св. Афанасия. Акт, несколько испорченный с правой стороны, пред-

ставляет копию, как об этом свидетельствует подтверждение под текстом. Весь документ писан одним почерком; в скопированной части правописание правильное, в формуле же подтверждения чрезвычайно испорчено итацизмами и солецизмами. Дата определяется другими актами лаврского архива.

XII. — конец 1466 г.: протат решает в пользу Хиландаря тяжбу этого монастыря с Ксенофом изза участка земли Ливади, вблизи Св. Павла. Вверху акта восковая печать, вероятно с изображением св. Георгия, покровителя Ксенофского монастыря. Подписи написаны тем же почерком что и текст акта. Наличие печати свидетельствует, что акт или является подлинником, под которым подписи поставлены писцом, или удостоверенной современной копией. Язык акта вульгарный.

XIII. — мая 1621: купо-продажный договор (омология) с описанием границ горы, которую крестьянская община Нового села (хвѣра) продает Хиландарю. Договор подписан Ерисским епископом Самуилом, его клириками и 14-ю крестьянами, представителями общины. Подписи свидетельствуют, что в среде Ерисского клира были Славяне, слабо владевшие греческим языком и мешавшие его с родной речью. Так напр. священник Феодор (Θεόδωρος) имя подписал по славянски, а вместо «свидетель» употребил славянизированное греческое слово **марь-торь**. Два других священника подписываются совсем по славянски: **попъ Хрисотомъ сведѣтел** и **попъ Митропара**. Документ написан на нижней половине листа; на верхней, чистой, имеются две славянских записи: **Ѧмолѡга Ново село продаде планинѦ ХиландарѦ**; вторая, совсем выцветшая: **ѦмолѡгѦ Ново сѣлѡна за планинѦ ХиландарѦ въ лето ѦѣѦѦ**. Кроме подлинника в архиве Хиландаря хранятся две копии XIX в. В них среди свидетелей выпущены два славянских священника.

XIV. — 26 апр. 1623: купо-продажный договор (омология). Хиландарь покупает от общины (хора) Ладиава участок земли около места Скорпия. Приводятся границы участка и цитируются имена 48 ладиавских крестьян. Акт написан Сербом, не имевшим понятия о греческом правописании. Кроме подлинника существует современный ему славянский перевод, в котором имена свидетелей не приводятся в тексте, а помещены под ним, при чем сгруппированы по два в виде имени и фамилии. Мы

считаем подлинным греческий, а не славянский текст, так как в последнем отсутствует покупная сумма и заключительная формула.

XV. — 19 марта 1624: купо-продажный акт. Димограмматикос Мавропулос продает Хиландарю свою недвижимость со всем инвентарем. Справа под текстом оттиск перстня с надписью вокруг ΔΗΜΟ(ΓΡΑΜΜΑΤΙ)ΚΟ и с буквами Ρ Θ Ρ в середине. Акт писан простонародным языком.

XVI. — 3 сент. 1625: «ставленная грамота». Ерисский епископ Юстиниан назначает иеромонаха Мелетия духовником для исповеди готовящихся к священническому чину и для пострижения в монашество.

XVII. — 14 июня 1654: Протокол протатского разбирательства тяжбы между Хиландарем и Дионисиатом изза участка земли в Моноксилите. В тексте цитируется состав протата; подписан хиландарский игумен Виктор; вверху акта находится печать с изображением Богородицы. Кроме подлинника в архиве имеется современный ему перевод акта на славянский язык.

XVIII. — 21 нояб. 1670: завещание. Монах Каллиник завещает свое имение на Кассандре Хиландарю с условием обеспечения ему содержания в монастыре до смерти. Под текстом оттиск печати с именем завещателя.

XIX. — 11 нояб. 1689: Народный воевода (ΔΗΜΟΒΟΕΒΟΝΤΑΣ) из Нижнего Риакса (ручья) решает в пользу Хиландаря тяжбу с Дионисиатом изза Моноксилита, основываясь на вышеупомянутом решении протата и турецкого аги. Над текстом печать с надписью ΔΗΜΟΒΟΙΒΟΝΤΑΣ ΕΚ ΚΑΤΟ ΡΙΑΚΟΣ.

XX. — 1690: Ерисский епископ Макарий заявляет, что святогорский протат противозаконно решил тяжбу между Хиландарем и Дионисиатом в пользу последнего и что вследствие настояний турецкого чиновника, подкупленного Дионисиатами, и епископу пришлось подписать упомянутое незаконное решение. Поэтому он теперь не признает свою подпись под указанным актом законной.

XXI. — 3 сент. 1705: мировое соглашение между Хиландарем и Дионисиатом относительно участка в Моноксилите. В

присутствии протатских старцев и турецкого аги оба монастыря согласились разделить спорный участок и считать все предшествующие постановления протата не имеющими силу. Вверху текста находятся три печати: в середине — дионисиатская, слева — хиландарская, а справа — перстень и подпись Хасана Осман-аги.

Index nominum

- 'Αβλονίτι 'Ιωάννης rusticus XV 14
 'Αγαρηνοί VII 2, 20
 'Αγγελος rusticus XIV 21
 'Αγιον "Όρος I 3; II 56; III 4, 40; V 12;
 VI 1; VII 62; VIII 4, 7; IX 18; X 8, 18;
 XII 3, 14, 23; XIII 1, 25; XVI 17;
 XX 20; άγιωνυμούμενον "Όρος III 1;
 άγιορειτικά μοναί X 1
 'Αγιοπαυλίζεται XXI 16
 'Αθανάσιος — κυροῦ Α. μονή I 56; rusti-
 cus XIV 16
 'Αθως V 12; VIII 4
 'Ακάκιος παπᾶ Διονυσιάτης XVII 8
 'Αλεξίς rusticus XIV 21
 'Αλυπίου μονή VII 52
 'Ανανίας ήγούμ. τοῦ 'Αγίου Παύλου XVII 25
 'Αναπαυσᾶ, τοῦ, μονή I 80
 'Ανδρέας ήγούμενος μονῆς τοῦ κυροῦ Παύλου
 I 63; 'Α. Βαρβαριώτης rust. XIII 10, 11
 'Ανδρόνικος Ιερεὺς IV 14
 'Ανθιμος ήγούμ. τοῦ 'Εσφιγμένου XVII 22
 'Αντώνιος μοναχὸς τοῦ Κοχλιαρᾶ I 61
 'Αποστόλων, τῶν 'Αγίων, μονή I 54
 'Αργύρεια vicus XI 58
 'Αρσένιος ήγούμενος τοῦ Παντοκράτορος
 XVII 16; 'Α. τοῦ Ξενοφῶντος γέροντος καὶ
 σκευοφύλαξ XVII 20; 'Α. τοῦ 'Αγίου
 Παύλου γέροντος συνάξεως XVII 25
 'Αταλιώτης v. 'Ιωάσαφ
 'Ατिका Λαυτριᾶ rustica XV 13
 'Αχράδης rusticus XI 4
 'Αψευδῆ, τοῦ, μονή X 28
 Βαρβαριώτης v. 'Ανδρέας
 Βαρθολομαῖος μοναχὸς τοῦ Χανᾶ I 74
 Βαρλαάμ τοῦ Κουτλουμουσίου γέροντος συνά-
 ξεως XVII 18
 Βασίλειος προηγούμενος καὶ δικαῖος Διону-
 σιάτης XXI 38
 Βάσιος (?) προηγούμενος Διονυσιάτης XXI 39
 Βατοπαίδιου μονή XII 14, 26; Βατοπαίδι, τό
 XVII 13; XXI 9; Βατοπαιδινός XXI 41
 Βενετικά δουκάτα V 43
 Βενιαμίν ήγούμενος τοῦ Κοσταμονίτου XII
 29; B. possessor soli XI 26
 Βερόβοιότου μονή I 71
 Βίγλα Μεγάλη mons XX 3
 Βίκτορας oeconomus XV 12
 Βίκτωρ γέροντος ήγούμενος τοῦ Χελανταρίου
 XVII 30
 Βλονίτι v. 'Αβλονίτι
 Βούτζηκος τοῦ Ξένου rusticus XIII 41
 Βρογχύμης (?) v. Λέων
 Γαβριήλ καθηγούμενος τοῦ 'Αλυπίου VII 52
 Γ. γέροντος Διονυσιάτης XXI 39
 Γαλακτίων προηγούμενος τῶν 'Ιβήρων XVII
 14/15
 Γαλιανός: rustici XIV 16/17, 22
 Γαλοπός rusticus XIV 18
 Γενάδιος ήγούμενος τοῦ Ξηροποτάμου XVII
 16
 Γεράκης: rustici: Γ. τοῦ Νικόλα XIII 37;
 Γ. τοῦ Παύλου XIII 39; Γ. τοῦ Γιώβου
 XIII 39; Γ. τοῦ 'Ιακώβου XIII 39
 Γεράσιμος ήγούμενος τοῦ Μακρῆ X 31; Γ.
 γέροντος Λαυριώτης XXI 9, 40; Γ. γέροντος
 τοῦ Χελανταρίου XXI 43
 Γερβάσιος καθηγούμ. τοῦ Χελανταρίου V 12
 Γεώργιος κῦρ Αἰκομίτης II 38, 39; rustici:
 Γεόργιος XIV 15 bis, 16 bis; Γεγόργιος
 XIV 22
 Γιάννης rusticus XIV 16
 Γιώβω: rustici: Γ. τοῦ Κουλιτζῆ XIII 37;

Γ. Ξένος XIII 41; Γεράκης τοῦ Γιώβου XIII 40

Γλύφας v. Θεόδωρος

Γούναρις v. Πέτρος

Γρηγόριος ἡγούμενος τοῦ Ἀγίου Δημητρίου I 72; Γ. ἡγούμενος τοῦ Φιλοθέου XVII 24; Γ. μοναχὸς Καλιάγρας I 76

Γρηγορίου μονή XVII 26

Γύλαρδος rusticus XI 4

Δάλματος γέρον τῆς Συμπούτρας XVII 19

Δαιμανὸς ἡγούμενος τοῦ Μηνήτzu X 22;

Δ. κύρ ἱερομόναχος VII 33; Δ. ἱερομόναχος καὶ ἐκκλησιαστ. τοῦ Χελανταρίου IX 38

Δανιήλ καθηγούμενος τοῦ Χελανταρίου II 10, 36; Δ. ἱερομόναχος μέγας οἰκονόμος IX 40; Δ. ἱερομόναχος IX 1

Δεόδουλος v. Θεόδουλος

Δημήτριος ἱερεὺς καὶ κληρικός II 53; Δ. Μεγαλοναΐτης Διαβαστημέρης σκευοφύλαξ καὶ ταβουλλάριος V 62, 67; Δ. γέρον τοῦ Ζωγράφου XVII 22; Δ. θετὸς τῆς Θεοφιλίας rust. II 41; Δημήτρις rust. XIV 20

Δημητρίου, τοῦ Ἀγίου, μονή I 72

Δῆμος rusticus XIV 16; Παναγιώτης τοῦ Δου rusticus XIII 33; Δ. Βοϊβόντας XIX 1/2, 25; Δημοβοσέβοντας XIX 21

Διαβαστημέρης v. Δημήτριος

Διαβόλου ἡμιγόνιον (?) VIII 32

Διονόσιος ἡγούμενος τοῦ Χαίροντος IX 34;

Δ. γέρον τοῦ Πουσσαίου XVII 26; Δ. Λαυριώτης προηγούμενος XXI 34

Διονυσίου μονή XXI 3, 19; Διονυσιατικός XVII 9; Διονυσιάτης XVII 2, 8, 28; XIX 3, 11, 17, 22; XX 2, 9, 13, 16

Δούκας: rustici XIV 16, 18

Δουκόπουλος possessor soli XI 20

Δοχειαρίου μονή I 2; XII 30; XVII 21; XXI 35; Δοχειαρίτης XXI 45

Δραγούλεβα saltus VIII 28

Δωρόθεος ἱερομόναχος X 24; Δ. πρῶτος XII 23

Ἐλισσαῖος ἅγιος προφήτης, XVII 1

Ἐρημάδι ager XI 1

Ἐσφιγμένου μονή I 50; XII 27; Σφιγμένου XVII 22

Εὐλογία μοναχὴ οἰκονόμισσα V 2, 7

Εὐστράτιος γέροντας τοῦ Ζωγράφου XII 28

Εὐφρόσυρος ἡγούμενος τοῦ Ἀφευδῆ X 28

Ζαφόρο rusticus XIV 21

Ζαχώχα Μακίotti rusticus XV 13

Ζεβήτου: μονή τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου τοῦ — ἐπιλεγομένη I 9

Ζεϊτότου: τοῦ Ἀγίου Στεφάνου τοῦ — μονή I 65/66

Ζομερίτι Νικόλα rusticus XV 14

Ζωγράφου μονή XII 15, 28; XVII 21

Ἡλάριας προηγούμε. τοῦ Χελανταρίου XV 12

Ἡλίας τοῦ Μανόλη γαμβρός rust. XIII 41

Ἡλίου τοῦ Ἀγίου λιβάδι XIII 12

Ἡρος rusticus XIV 19

Ἡσαῖας καθηγούμενος τῆς τῶν Ρωσῶν μονῆς VII 33

Θασίτης rusticus XIV 21

Θεοδόσιος ἡγούμενος τοῦ Παβδόχου III 42

Θεόδοτος ἱερομόναχος υἱὸς τοῦ πρωτοπαπᾶ IV 6

Θεοδόλη ἡγουμένη V 1, 2, 7; μοναχὴ V 8

Θεόδουλος πρῶτος VII 62; Θ. καθηγούμενος μονῆς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τοῦ Καρκαλλοῦ I 53, 57; Θ. ἡγούμενος τοῦ Χανᾶ VII 59; Θ. πνευματικὸς καὶ ἐκκλησιαρχὴς X 19; Δεόδουλος (!) ἱερομόναχος καὶ μέγας οἰκονόμος X 25; Θ. ἱερομόναχος καὶ προΐστάμενος τοῦ μοναβρίου τοῦ Ἀγίου Σάβα III 31, 38

Θεόδωρος δ Γλύφας rusticus XIV 6; Θ. τοῦ Παγίου rusticus XIII 37; Θ. τοῦ Νίνου rusticus XIII 32; Θεωδωρα ἱερὴ XIII 28

Θεόληπτος ἡγούμε. τοῦ Βατοπαυδίου XII 26

Θεομήτορος τῆς τῶν Σέρβων μονῆ II 23, 35; τοῦ Χελανταρίου V 14; VI 5

Θεοτόκις ἱερεὺς καὶ πρωτεύδικος τῆς ἐπισκοπῆς Καισαροπόλεως IV 4

Θεοτόκου μονή V 6; XXI 31

Θεοτόκου μονή τοῦ κυροῦ Ἀθανασίου I 56

Θεοφάνης πρῶτος III 40

Θεοφάνιος ἡγούμενος τοῦ Ἀγίου Παύλου XII 33

Θεοφιλία rustica II 42/43

- Θεόφιλος ἡγούμενος τοῦ Μηνήτζη VII 61;
 Θ. Ιερομόναχος τοῦ Χελανταρίου V 16;
 Θ. μοναχὸς ὁ Πλακᾶς IX 31
 Θεσσαλονίκη μεγαλόπολις II 13
 Θεωνᾶς ἡγούμενος τοῦ Μακρογένους IX 35;
 Θ. γέρων δικαῖος τοῦ Δοχειαρίου XVII 21
 Θωμᾶς μοναχὸς τοῦ Καλιούκα I 52
 Ἰάκωβος Ιερομόναχος καὶ πνευματικὸς X 21;
 Γεράκης τοῦ Ἰακώβου rusticus XIII 39
 Ἰβήρων μονή XVII 14; XXI 10; Ἰβηρικὸς
 XIV 9; Ἰβηρίτης XXI 42
 Ἰγνάτιος ἡγούμενος I 79
 Ἰεραιῖας πρῶτος X 18
 Ἰερισσοῦ ἐπισκοπή II 49/50, 51, 53; Ἰ.
 ἐπίσκοπος Ἰερόθεος II 57; Ἰ. ἐπ-ος Σαμου-
 ῆλ XIII 1, 25; Ἰ. ἐπ-ος Ἰουστινιανός
 XVI 18; Ἰ. ἐπ-ος Μακάριος XX 2)
 Ἰερόθεος ἐπ-ος v. Ἰερισσοῦ; Ἰ. ἐκκλησι-
 ἀρχης τῶν Κερσῶν III 43
 Ἰοσκούλης Μιχαῆλς καθολ. κριτής VIII 73
 Ἰούδας ἄθλιος II 32
 Ἰουστινιανὸς ἐπ-ος v. Ἰερισσοῦ
 Ἰωακείμ μοναχὸς IX 32
 Ἰωάννης ἡγούμενος τοῦ Κάσπακος I 77; Ἰω.
 ἱερεὺς καὶ κληρικὸς τῆς ἐπ-ῆς Ἰερισσοῦ
 II 49; Ἰω. νομικὸς τῆς ἐπ-ῆς Καισαροπό-
 λεως IV 7; Ἰω. ἱερεὺς Ὁζλίνης IV 13;
 Ἰω. ἱερεὺς πάροικος τοῦ Καντακουζηνοῦ
 XI 58; rustici: Ἰω. τοῦ Μποῦρι II 41; Ἰω.
 τοῦ Σωτηρίχου II 43; Ἰω. τοῦ Σταβανάρι
 II 45; Ἰω. τοῦ Ξερβοῦ II 45; Ἰω. Ξένου
 XIII 41; Ἰωάννης XIV 22; Ἰω. Ἀβλονίτι
 XV 14
 Ἰωάσαφ ὁ Ἀταλιώτης γέροντας τῆς Ἀγίας
 Λαύρας XII 24; Ἰ. καθηγούμενος τοῦ
 Κουτλουμουσίου XVII 18; Ἰ. προηγού-
 μενος τῆς Σιμωνόπετρας XVII 19
 Ἰωακείμ προηγούμενος καὶ σκευοφύλαξ Διο-
 νυσιατῆς XXI 36
 Ἰωνᾶς μοναχὸς τοῦ Ῥαβδόχου I 68
 Ἰωσήφ ἡγούμενος τοῦ Καπροῦλη X 29;
 Ἰ. προηγούμενος Λαυριώτης XVII 12
 Καισαροπόλεως ἐπισκοπή IV 3, 5, 7, 10;
 Κ. ἐπ-ος Μελέτιος IV 15
 Καλιάτρα μονή I 76
 Καλιούκα, τοῦ, μονή I 52
 Καλλίνικος ἡγούμενος τοῦ Ἀγίου Στεφάνου
 τοῦ Ζειτότου I 65; Κ. Ιερομόναχος Χελαν-
 ταρινός V 15; Κ. μοναχὸς II 3; Κ. γέρων
 XVIII 2, 14; Κ. οἰκονόμος II 48
 Κάλλιστος ἡγούμενος τοῦ Ἀγίου Ὀνούφριου
 X 26; Κ. μοναχὸς πρώην ἐπιτηρητής XI
 33
 Καμίνι, τό locus XIV 8
 Κανάκι: rustici XIV 17, 22
 Κανίνος rusticus XIV 18
 Κανισκά, τοῦ, τοποθεσία XI 57
 Καντακουζηνός possessor soli XI 59
 Καπροῦλη, τοῦ, μονή X 29
 Καραὶ XVIII 7; v. Κεράει
 Καρακάλου μονή I 54
 Κεράει caput provinciae III 43; VI 10;
 VII 4, 8, 37, 56; X 2; v. Καραὶ
 Κασάνδρεια Chalcidices paeninsulae li-
 gula XVIII 3
 Κάσπακος, τοῦ, μονή I 77
 Κασταμονίτου μονή XII 15, 29
 Κάτω Μπέλινα vicus VIII 40; v. Μπέλινα
 Κεραμιδᾶς rusticus XIV 17
 Κλεόνικος ἡγούμενος τοῦ Εὐεόφου XII 8
 Κλήμης ἡγούμενος τοῦ Ἐσφιγμένου I 49
 Κλοστομάλου v. Λέων
 Κόρνιτζα vicus VIII 33, 34
 Κοσμάς καθηγούμενος τοῦ Ἀγίου Νικηφόρου
 τοῦ Ἐηροποτάμου I 58; Κ. ἡγ. τοῦ Πλακᾶ
 I 75; Κ. γέρω Ἰβηρίτης XXI 10, 42
 Κόστας rusticus XIV 21
 Κοτανίτζης possessor soli VIII 26
 Κουλήτζης rusticus XIII 38
 Κουμανόβεζ vicus XIII 11
 Κουτλουμουσίου μονή III 41; VII 54;
 Κουτλουμουσί, τὸ XVII 17
 Κοχλιαρά, τοῦ, μονή I 61
 Κρύο νερό torrens XI 39
 Κυπριανὸς ἡγούμενος τοῦ Ῥαβδόχου VII 57
 Κυριαζής: rustici XIV 15, 20
 Κυριάκης Λαυριώτης γέροντας τῆς συνάξεως
 XVII 12
 Κυριακὸς γέρω Διονυσιατῆς XXI 39
 Κόσα rusticus XIV 17
 Κόσας: rustici XIV 17 bis
 Κωνσταντίνος ἡγούμενος μονῆς τοῦ Ἀνα-

παυσά I 80; K. ἱερεὺς καὶ κληρικὸς τῆς ἐπ-ῆς Ἱερισσοῦ II 51; K. ἱερεὺς Ὀχλι-
αρινός IV 9
Κωνσταντίνου, τοῦ Ἀγίου, μονή, τοῦ Ζεβήτου
ἐπιλεγομένη I 8, 34

Λαδιάβα vicus XIV 2
Αἰζαργης rusticus XIV 17
Λαύρα (Ἀγία) XII 24; XVII 11; XXI 9;
λ. τῶν Μηλεῶν I 9; Λαυριώτης XI 61;
XXI 35, 40
Λαυρέντιος ἡγούμενος τοῦ Βεῤῥουώτου I 71;
Λ. Παξιμαδᾶς γέρον I 11, 25/26, 36
Λαυτριᾶ v. Ἀτικα
Λέων ὁ Βρογχύμης (?) τῆς ἐπ-ῆς Καισαρο-
πόλεως IV 2; Λ. τοῦ Κλοστομάλου rust.
II 39/40
Λικομήτης Γεώργιος II 38, 39/40

Μακάριος προΐστάμενος τοῦ Ἐηροποτάμου
II 1, 3, 8, 18; M. ἐπ-ος τοῦ Ἱερισσοῦ
XX 20

Μακίotti v. Ζαχώχα
Μακρῆ, τοῦ, μονή X 31; Μακροῦ VII 58
Μακριμαργαρώνα rusticus XIV 21/22
Μακρογένους, τοῦ, μονή VII 60; IX 35
Μαλαχίας ἱερομόναχος τοῦ Κουτλουμουσίου
III 41; M. ἡγούμενος τοῦ Μακρογένους
VII 60; M. προηγούμενος τῶν Ῥωσῶν
XII 31

Μαμουήλ ἱερομόναχος XIII 35, vitiose pro
Σαμουήλ seu Μανουήλ
Μανόλη rusticus v. Ἠλίας

Μάξιμος ἡγούμενος τοῦ Εὐστρη X 30; M.
προηγούμενος τοῦ Βατοπαίδιου XVII 13
Ματθαῖος ἱερομόναχος V 16; IX 36; M.
προηγούμενος τοῦ Ἐηροποτάμου XII 32

Μαυρόπουλος δημοσκαρπέτης XV 13
Μεγάλη Βίγλα v. Βίγλα
Μεγάλη Μέση v. Μέση
Μεγαλοναίτης v. Δημήτριος

Μεθόδιος καθηγούμενος τοῦ Μακροῦ VII 58
Μελέτιος ἐπ-ος Καισαροπόλεως IV 15; M.
καθηγούμενος μονῆς τῆς Θεοτόκου τοῦ
κυροῦ Ἀθανασίου I 55; M. ἱερομόναχος
καὶ πνευματικὸς XVI 3, 15

Μερκούριος ἡγούμε. τοῦ Ἐσφιγμένου XII 27

Μέση (Μέσις) μεγάλη = πρωτεύων III 3;
IX 16, 20; XX 9; XXI 8, 23

Μετᾶξο rusticus XIV 20
Μηλεῶν λαύρα I 9; M. τοποθεσία I 12
Μηνήτζη, τοῦ, μονή VII 61; X 22/23
Μηχαήλ τοῦ Πινακᾶ rusticus II 43
Μήχος rusticus XIII 37
Μητροπαρα ποταμ XIII 30
Μιχάλη rusticus XIV 20
Μιχαλὶς v. Ἰοσκούλης
Μονοξυλῖτης XVII 8; τόπος XIX 3, 11;
XX 3; XXI 5
Μόσχο rusticus XIV 18
Μπέλινα pagus VIII 32
Μποῦρι v. Ἰωάννης
Μπρέσνιτσα ποταμός VIII 55; v. Πρέσνιτσα
Μωρόκωστα pagus VIII 31
Μωύσης Βατοπαϊδινός XXI 10, 41

Νεῖλος ἱερομόναχος καὶ ἐκκλησιαρχὴς τῶν
Καρεῶν VII 56

Νεκτάριος γέρω Βατοπαϊδινός, γέροντας τῆς
συνάξεως XVII 13

Νεόφυτος καθηγούμενος μονῆς τοῦ Ἀγίου
Κωνσταντίνου I 7, 22

Νίκαϊα III 35

Νικήτας πρωτονοτάριος τῆς ἐπισκοπῆς Και-
σαροπόλεως IV 11

Νικηφόρος μοναχὸς τοῦ Χελανταρίου I 44
Νικαφόρου Ἀγίου μονή τοῦ Ἐηροποτάμου I
58/59

Νικόδημος καθηγούμενος τοῦ Χελανταρίου
III 17

Νικόλα: rustici XIII 38 bis, 40

Νικόλαος Ἅγιος (ἐκκλησία?) XI 5

Νικόλαος ἡγούμενος μονῆς τοῦ κυροῦ Σενο-
φώντος I 70

Νίνος rusticus XIII 32

Νίφων ἱερομόν. τοῦ Κουτλουμουσίου VII 54

Νοβοσελίται rustici XIII 3; Νοβοσελιτικὸς
XIII 13

Νούφριος προΐστάμενος τοῦ καλλιῶν τοῦ
Ἀγίου Σάββα VII 35

Ἐένος: rustici XIII 42 ter

Ἐενοφώντος, τοῦ κυροῦ, μονή I 70; Ἐενοφῶν
μονή XVII 20; Ἐενοφωτινοὶ XII 1, 7/8

- Εερβός *rusticus* II 46
 Εηροκάστρου μονή I 69
 Εηροποτάμου μονή I 59; II 1, 7, 15, 17;
 XI 44; XII 32
 Εήστη (= Εύστη), τοῦ, μονή X 30

 Ὁζλίνης v. Ἰωάννης ἱερεύς
 Ὀνούφριος v. Νούφριος
 Ὀνουφρίου Ἀγίου μονή X 26/27
 Ὀσμάν ἀγά v. Χασενή
 Οὐγγροβλαχίας IX 17/18, 30; v. Χαρίτων
 Ὀχλιαρινός v. Κωνσταντῖνος ἱερεύς

 Παγκράτιος σκευοφύλαξ τοῦ Εηροποτάμου
 XVII 17
 Παῖσιος σκευοφύλαξ τοῦ Δοχειαρίου XXI
 35, 45
 Παλαιολόγος *possessor soli* XI 18, 25/26
 Παλάτειος γέρω XV 18
 Παναγιώτης v. Ἀἴμιος
 Παντοκράτορας μονή XVII 15
 Παντοκράτωρ XIII 20
 Παντονίς *rusticus* XIV 19
 Παξιμαδᾶ Λαυρεντίου μονή I 11, 25/26
 Πάσκος *rusticus* XIII 39
 Παῦλος πρῶτος I 2, 48; *rust.* XIII 39, 40
 Παῦλος Ἀγίου μονή XII 33; XVII 24;
 Ἀγιοπαυλῖται XXI 16
 Παύλου κυροῦ μονή I 63
 Πέγιος *rusticus* XIII 38
 Πέτκος ὁ Γούναρις *rusticus* XIII 34
 Πέτρος *rusticus* XIII 40
 Πιμὴν διάκος XV 18
 Πινακᾶς v. Μιχαήλ
 Πλακᾶ, τοῦ, μονή I 75; IX 31
 Πρέσνιτζα VIII 29, 42; v. Μπρέσνιτζα
 Πρόδρομος τίμιος XXI 31

 Ῥαβδόχου μονή I 68; III 42; VII 57
 Ῥέπας *rusticus* XIV 20
 Ῥουσικό: μονή XVII 26; Ῥουσικὸν σῶνον
 XXI 15
 Ῥωσῶν, τῶν, μονή VII 32; VIII 66; XII 31

 Σάβα, τοῦ Ἀγίου, μονή III 12; VII 41, 49/50;
 μονύδριον III 25; κελλίον VII 5/6, 34;
 ἡσυχαστήριον VI 9; πύργος VII 19

 Σάβας προηγούμενος τοῦ Εηροκάστρου I 69;
 Σάββας γέρω Διονυσιάτης XXI 39
 Σάρτι *vicus* XI 1, 31, 33; Σαρτιανοί XI
 35, 37 = Σαρτινοί XI 62
 Σεραφεῖμ γέρων τοῦ Σταυρονικήτα XVII 23
 Σέρβιος *rusticus* XIV 16
 Σέρβων μονή II 8/9, 10, 19, 23, 36; VI 4
 Σιμόνης v. Σιμώνης λογοθέτης
 Σίμων ἱερομόναχος τοῦ Χελανταρίου V 15;
 Σ. γέροντας τοῦ Δοχειαρίου XII 30;
 Σ. ἱερεύς τῆς ἐπισκοπῆς Καισαροπόλεως
 XIII 27
 Σιμώνης λογοθέτης XIII 29; *rustici* XIV
 18, 20
 Σιμώπετρα μονή XVII 18
 Σκορπίον, εἰς τό, τόπος XIV 2/3
 Σοφιανός *rusticus* XIV 21
 Σταβανάρι v. Ἰωάννης II 44/45
 Στάμιος *rusticus* XIII 38
 Σταυράκης *possessor fundi* VIII 56; *ru-*
sticus XIV 18
 Σταυρονικήτα, τοῦ, μονή XVII 23
 Στέριος: *rustici* XIII 37; XIV 19
 Στεφανῆς *rusticus* XIV 19
 Στεφάνου, τοῦ Ἀγίου, μονή, τοῦ Ζειότου I 65
 Στοῦκα *locus* VIII 49
 Στρούμπιτζα *sedes episcopalis* VIII 19
 Συμόνης v. Σιμώνης *rust.*
 Συρόπετρα v. Σιμώπετρα
 Σύμων v. Σίμων ἱερεύς
 Συριανός *possessor fundi* VII 43
 Συρόπουλος *rusticus* XIV 19
 Σφιγμένου μονή v. Ἐσφιγμένου
 Σωτήρος τοῦ Ἐσφιγμένου μονή I 49/50
 Σωπωτούλας, τῆς, νερό XIII 7
 Σωτηρίχου v. Ἰωάννης

 Τεσσαράκοντα, τῶν Ἀγίων, μονή τοῦ Εηρο-
 ποτάμου II 7
 Τραβενίκου, τοῦ, ποταμός XIII 9
 Τριάδος, τῆς Ἀγίας, κελλίον VII 12/13,
 26, 41/42
 Τούρια *flumen* VIII 55

 Φιλανταρινοί v. Χελανταρίου
 Φίλιππος Ἀγιος *locus* XII 2/3; Φ. καθηγού-
 μενος τοῦ Χελανταρίου XV 11

Φιλοθέου, τοῦ, μονή XVII 24
Φραγκόπουλος possessor fundi VIII 57
Φθίτος rusticus XIV 17

Χαίρωντος, τοῦ, μονή IX 34
Χανᾶ, τοῦ, μονή I 74; VII 59
Χαρίτος rusticus XIV 20
Χαρίτων, ὁ Οὐγγροβλαχίας καὶ πρῶτος IX 30; v. Οὐγγροβλαχίας X. γέρω XVII 26
Χασενή Ὁσμάν ἀγά XXI 8
Χελανταρίου, τοῦ, μονή III 18; V 14, 19; VI 6, 37; VII 3, 31; IX 27, 39; Χελανδαρίου μονή I 44; XVII 30; Χιλανταρίου μονή X 3; Χιλανδαρίου μονή XX 2; Χιλανταρίου μονή VIII 8, 9, 25; Χιλανταρίου μονή XXI 43; Χελαντάρι, τό

XVIII 11; Χελανθάρι, τό XVIII 2; Χελανταρινοί IX 24; XI 61/62; XII 1, 7, 10/11, 17; XVII 2, 10, 28; Χελανδαρινοί XVII 4; XIX 2, 8/9, 15; Χιλανδαρινοί XIV 2; XIX 4, 17; Χιλανταρινοί VIII 61, 69; Χιλανδαρινοί XXI 5, 19, 28; Φιλανταρινοί XIII 4, 17, 18/19; Φιλανταρινή, ἡ, Δέσποινα XIII 21/22; Χιλανταρινὸ μοναστήρι XV 11; Χελανταρινὸς τόπος XVII 29; Χιλανδαρινὸς τόπος XIX 7/8, 14, 21; Φιλανταρινὸ, τό, λιβάδι XIII 6; Φιλανταρινὰ πράγματα XIII 14/15
Χρέλης possessor fundi VIII 34
Χρηστομο πομπ XIII 31
Χριστοβούλη rustica XIV 19
Χριστός II 33; III 22; XVIII 1; XXI 2

Index rerum ac verborum

ἀβέβαιον, τό XX 10
ἀβιάστως III 24
ἀγάπη II 19, 20; XXI 12, 20/21, 23
ἀγάς XIX 8, 20; XXI 8
ἀγιάζομαι VII 5/3
ἅγιος αὐθέντης II 11; III 7; VIII 59; γέροντες XXI 8; μονή I 24/25; σύνοδος VIII 4; χρυσόβουλλον VIII 10/11; ἀγιώτατος: θεσπότης πατριάρχης VI 6/7, 15, 19; ἐπισκοπή II 49, 51, 53; IV 4, 7, 10
ἀγναντίζω XXI 17 (prospicio)
ἀγορά XI 58
ἀγοράζω XII 7
ἀδελφικός XXI 23/24, 26, 33; -ὼς XXI 21
ἀδελφός II 36; III 17, 22; XXI 2, 29
ἀδελφότης XXI 4
ἀδιάβλητον, τό VIII 69/70
ἀδιασείστως V 41; IX 27
ἄηρ ἀνατολικός XI 13/14, 36; ἀρκτικός XI 24; δυτικός XI 17/18, 42; μεσημβρινός XI 20, 54; μέσον δύο ἀέρων ἀνατολῆς καὶ μεσημβρίας XI 47
ἀθετέω VII 47
ἄθλιος Ἰούδας II 32
αἰγιαλός XI 34; XIV 8, 9

αἰδεσιμώτατος ἐν μοναχοῖς VII 32/33
αἶρω II 33
αἰτία I 18; VI 13; XIII 16
αἰτιάομαι VI 10/11
αἰών I 35; V 39; -ες μακροχρόνιοι II 24
ἄκαιρος XX 17
ἀκεραίως V 56
ἀκίνδυνος VII 28
ἀκόμη XIX 8, 14 (praeterea)
ἀκουμβέζω VIII 41; XI 38, 50 (acclinor, annitor)
ἄκρι XIV 8, 9 (culmen, cacumen)
ἀκριβῶς XII 6; XVI 8
ἄκυρος V 52; XXI 25
ἀκωλύτως VIII 64; X 12
ἀλήθεια XII 10; XV 15/16; XVII 5; XVIII 12; XIX 23
ἀλληλομαχία XXI 7
ἀλογόμυλος XV 2, 7/8 (molae iumentariae)
ἀλώνι(ον) XV 2, 8 (area)
ἀμάξιον XV 3, 9
ἀμάρτημα IX 5
ἀμεταμέλητος I 5/6
ἀμή = ἀλλά XIX 14
ἀμπάρι XV 2 (etiam μπάρι et πάρι; hor-

reum)
 ἀμπέλι(ον) II 25; XI 3, 8, 28, 29, 44, 46,
 60; XV 9; XIX 12, 13; μπέλια XV 9
 in apparatu critico; ἀμπελίτζιον XV 4
 ἀναδέχομαι XVI 5
 ἀνάδοχος XVI 11
 ἀνακαλύπτω XVI 9
 ἀναλογία II 29
 ἀναπαύομαι XVIII 6
 ἀνάπαυσις X 2, 4, 9, 11, 13
 ἀναποσπάστως VIII 68
 ἀνατολή V 17; XI 9, 11, 19, 47, 52, 53
 ἀνατολικός v. ἀήρ et μέρος
 ἀνατρέπω III 33; VII 47
 ἀναφαιρέτως VIII 63
 ἀνεγείρω I 21
 ἀνεμποδίστως VI 22/23, 37; XII 12
 ἀνενοχλησία VII 50
 ἀνενοχλήτως V 41; VI 37; IX 26; XII 11
 ἀνέρχομαι XI 8
 ἀνοικοδομέω I 29/30
 ἀντιδικός XXI 32
 ἀντιστρέφω I 40
 ἀνυπόστατος VII 13
 ἀνώμαλος I 15
 ἀξέστατος XX 11
 ἀξιόλογος XIII 24
 ἀξιόπιστος II 37; VIII 23, 60
 ἄξιος VI 32; X 7; XVI 4, 7
 ἀξιόω VII 35
 ἀξίωσις VII 39
 ἀόχλητον, τό VIII 69
 ἀπαιτέω XVI 12; -ομαι I 37
 ἀπαραθραύστως V 56
 ἀπαρηγόρητος I 15
 ἀπέρχομαι V 29; VIII 18, 28/29, 33, 37,
 43, 45, 50; XI 5, 7, 14, 24, 30, 37, 54
 ἀπιθέα VIII 53 (pirus)
 ἀπλοῦς I 5; τό ἀπλοῦν V 48
 ἀπογραφή XI 65
 ἀπογράφω v. ὑπογράφω
 ἀποδίδωμι XI 54
 ἀπόδοσις V 51
 ἀποδιώκω VIII 67
 ἀποκείρω XVI 10
 ἀποστολικός νόμος XVI 11
 ἀποφαίνομαι XX 14; XXI 2

ἀποφασίζω XIX 20; XX 5 (decerno, sen-
 tentiam dico)
 ἀπόφασις XIX 20
 ἀποφέρομαι V 40; VII 46
 ἀποχαρίζομαι I 24
 ἄπρακτος VIII 67/68
 ἀπροστάτευτος I 12
 ἀρά II 31; III 35; IX 3
 ἀρεστός V 44
 ἀρκετός X 2
 ἀρκτικός v. ἀήρ et μέρος
 ἄρκτος XI 11, 13, 36
 ἄρον v. αἶρω
 ἀββάγης I 6
 ἀρχή I 20; III 8, 32; VII 13
 ἀρχιερεύς IV 3; XX 17, 20
 ἀρχίζω XIV 4, 12
 ἄρχομαι VIII 28; XI 3, 33, 55
 ἀσθένεια IX 2
 ἄσπρα, τά XIII 14; XIV 14; XV 10
 ἀσπρογένης XVII 8 (barbā albā)
 ἄσπρος XIII 12 (albus)
 ἀσυγχώρητος XIII 19/20; XIV 23, 24
 ἀσύστατος XX 10
 ἀσφάλεια I 46; II 36; III 38/39; VII 7,
 50; IX 28; X 16; XVI 15
 ἀσφαλές, τό VII 28
 αὐθεντεύω I 29
 αὐθέντης II 11, 13; III 7; VIII 15, 21,
 59, 71
 αὐλάκι XIV 7
 αὐτόχειρος V 9
 ἀφαιρέομαι VI 12
 ἀφανίζομαι I 13
 ἀφορίζω XIII 19
 ἀχλάδεια XIV 10; ἀχλαδή XIII 7 (= ἀχ-
 ραδί pirus achras)
 ἄχομαι II 8
 βαγενίτζιον I 38 (doliolum)
 βαθμός XVI 7
 βάθος XVI 9
 βάθρον I 20
 βάνω XIX 24 (= βάζω, βάλλω pono, loco)
 βάρος VII 44
 βασιλεία VI 26, 35
 βασιλεύς II 12; III 8

- βασιλικός πούς V 22, 34, 36; β-ὄν βεστιάριον II 31; β-ῆ ἐξέτασις XX 4, μονή II 6; VII 3, 31; IX 27, 39; ὁδός VIII 50, 51
 βάσταξ XI 22, 23 (columnen)
 βάττος λίθινος XI 21/22
 βγάλλω (extrahō, promō) XX 16
 βέβαιος I 6; τὸ βέβαιον XIX 23
 βεβαιώω VIII 16; XIX 7, 18, 20
 βεβαιώσεις V 35; XV 16; XVI 15
 βεβαιωτικός XXI 1, 22
 βεστιάριον II 31
 βία II 9; XX 6, 17
 βιάζω XX 13
 βιβλιθάριον I 38/39
 βλάβη VII 18; X 13
 βοῖβόντας XIX 2, 25
 βορβόνης X 17 (mulus)
 βόσκω XIII 15
 βουλεύομαι VII 37
 βουλή IX 19
 βούλλα XIX 24
 βούλομαι I 29; III 6; V 59; VII 15; VIII 66
 βουνός VIII 36/37; XI 11; XXI 18; πέτρινος VIII 35; χθαμαλός XI 9 (tumulus, collis)
 γαμβρός XIII 42
 γαμματίζω XI 19, 42 (deflecto in modum Γ litterae)
 γαμμάτισμα XI 10
 γειτνιάζω I 19
 γειτονέω X 14
 γέροντας, ὁ XII 24, 28, 30; XVII 8, 12, 13/14, 18, 19, 23, 25
 γέρω(ν) I 11; VII 36; IX 19; XI 63; XIII 36; XV 18; XVII 12, 13, 19, 20, 21, 22, 23, 26 (his), 27, 30; XVIII 2; XX 5; XXI 3, 38, 39 (tris), 40, 41, 42, 43
 γεύομαι XIII 26
 γῆ I 20; IX 15, 16; XI 1
 γῆθιον III 14
 γίγνομαι II 34; III 37; VII 21, 49; VIII 61, 68; IX 28/29; X 15; XII 19; XIII 23; XV 15; XVI 13; XX 1, 6; XXI 23, 25, 26, 33
 γνήσιος XVIII 5
 γράμμα VII 49; VIII 61, 68; IX 22/23, 36; X 15; XII 19; XIX 10, 23; XX 7, 8; αὐτόχειρον V 9; βεβαιωτικόν XXI 1, 22; ἐκδοτήριον III 29, 37/38; ἐνταλτήριον XVI 13; ἐνταλτηριῶδες XVI 1; πρατήριον IV 2, 8, 13, 14; πρατηριῶδες II 34; IX 28/29; συμφωνητικὸν καὶ ἀδελφικόν XXI 33; συνοδικόν XXI 1
 γραμματικός XV 1
 γρασιδοτόπι XV 4, 10
 γραφεύς I 51, 60, 67
 γραφή I 5; πατριαρχική VI 24, 40
 γράφω I 43; IV 3; V 62; IX 36; XIII 35; XIV 15; XIX 10, 15, 23; XXI 42
 γρόσι XIV 14 (grossus, piaster Turcicus)
 γυρεύω XVIII 13 (peto, postulo, vindico)
 γωνία V 30
 δαίμων XXI 6
 δέομαι III 16; VII 27; IX 17
 δεσπόζω I 28; VII 44; IX 26
 δέσποινα V 6, 13/14; VI 5; XIII 21
 δεσπότης VI 7, 15, 19; VIII 15, 21, 59, 72; IX 17
 δέω XVI 6, 7
 δηλοποιέω VI 40
 δηλώω III 8/9, 38; VI 21, 22, 33; VII 41; IX 23; XI 7
 δήλωσις XVI 13
 δημοβοεβόντας XIX 21
 δῆμος γραμματικός XV 1
 δημοσκαρπέτης XV 13
 διάγνωσις VIII 5
 διαδέχομαι III 32; VII 47
 διαιρέω I 34
 διαιτάω III 9
 διακάτοχος I 31
 διάκος XV 18
 διακράτησις I 27
 διακρίνω VI 32; XIX 18
 διαλάμπω III 35/36
 διαναπαύω XXI 11
 διάνοια XVI 9
 διανύω XXI 11
 διασεύω III 33; XII 12; XXI 29
 διαταγή V 53
 διατρέφω VII 14

- διαχωρίζω XI 35
 διδωμι V 44, 45, 47; VI 30; VIII 68;
 X 9; XII 10; XIII 18; XVIII 3, 5,
 11; XIX 17; XXI 27
 διενόχλησις VI 33
 διέξιμι VI 24
 διέρχομαι VI 17, 30; XI 12, 16, 21, 26,
 28, 43, 49, 52
 διευθύνω V 60
 δίκαια, τά V 19; XI 18, 20, 25, 35; δίκαιον
 I 18; III 19; VI 20, 32, 41; VII 38;
 XII 9; δικάως IX 6
 δίκαιος XVII 21; XIX 6, 16, 19; XXI 38
 δικάϊω VIII 7/8; XIX 9
 δικάϊωμα III 14; VI 9, 39; VIII 24, 59
 δικαστήριον VIII 67
 δικαιοτήριον ἔγγραφον VIII 12/13
 διορίζω VIII 18; -ομαι I 35; VI 42
 διπλοῦν V 47
 διστέλεχος v. ὄρϋς
 διώχων XIII 15 (=διώκω depello, exigo)
 δοκιμασία XVI 11
 δόσις XVI 11
 δουκάτον V 43
 δοῦλος VIII 71
 ὄρϋς XI 12; διστέλεχος XI 43
 δυναστεία XX 6, 18
 δυναστικῶς XX 13
 δύσις V 29; XI 15, 23, 40
 δυτικομεσημβρινός V 29/30; XI 49
 δυτικός v. ἀήρ et μέρος
 δωρεά I 6, 43
 εἶω VI 35; VIII 47; IX 3
 ἐβγαίνω XIII 5, 6 (abeo, exeo)
 ἔγγραφον I 42; V 61; VIII 12
 ἔγκλησις II 10
 ἐγκρατής VII 14, 34
 ἐδικός XIV 3; XVII 3, 4; XIX 5, 14
 εἰρηνεύω XII 16
 εἰσακούομαι II 21, 29, 30; III 19; V 45
 ἐκγόνια, τά XIII 18
 ἐκδοτήριον v. γράμμα
 ἐκκλησία VII 17
 ἐκκλησιάρχης III 43; VII 56; X 20
 ἐκκλησιαστικός II 27; ἐκ-ἡ ἐξέτασις XX
 4/5
 ἐκλήψις V 10 bis, 52, 61
 ἐκμηγος V 45
 ἐκουσίως III 24
 ἐκπληρώω V 49
 ἐκπληρώσις II 20
 ἐλαία XIX 12, 13
 ἐλάχιστος VII 39; ἱερομόναχος VII 56;
 IX 1, 38, 40; X 19, 21, 22: ἐν μοναχοῖς
 X 26
 ἐμπερίγραφον V 24
 ἐμπτήγνυμι V 29, 31
 ἐμποδισμός III 5; VI 33; VIII 64
 ἐμφάνεια VIII 68
 ἐννοια XVI 5
 ἐνταλτήριον v. γράμμα
 ἐντιμότατος μοναχός V 16
 ἐνυπόγραφον I 5, 42; V 61
 ἐξαλείφω I 14
 ἐξετάζω VIII 24; XII 5; XVI 8
 ἐξέτασις XX 4/5; XXI 25
 ἐξιμολόγησις XVI 5
 ἐξουσία III 7
 ἐξουσιαστικός II 26
 ἐξωβαγεναρεῖον X 10 (thecarum vel ca-
 pulorum confecturae locus desertus)
 ἐξωθέω V 58
 ἐξωνέομαι III 4
 ἐξώνησις II 18
 ἐπανακάμπτω V 46/47
 ἐπεξουσίως I 26, 31
 ἐπήρεια VIII 65
 ἐπιθίδωμι τὸ γράμμα II 35; III 38; VII 49;
 X 15; XVI 13; τὸ ἔγγραφον I 46; τὸ
 χωράφιον II 18, 21; ὑπέρπυρα ἐν τῷ
 βεστιάριῳ II 30
 ἐπίδοσις V 62
 ἐπιθρομή VII 20
 ἐπίθεσις VII 1
 ἐπικρατέω III 30
 ἐπιλήγω V 32
 ἐπισκοπή II 49, 51, 53; IV 4, 7, 10
 ἐπίσκοπος II 56; IV 15; VIII 19, 22;
 XIII 1, 25
 ἐπιστασία XII 13
 ἐπιτηρητής VII 58; IX 32, 33
 ἐργαστήριον(?) V 24
 ἔρημος I 13

ἐρήμωσις VII 15
ἐρβῶμαι V 61
ἐτήσιος V 26
εὐλαβής XVI 4; ἐν ἱερομονάχοις III 30/31
εὐλογία X 17
εὐλογος VI 41; XXI 10
εὐτέλεια X 5/6

εὐτελής ἐπίσκοπος II 56; ἱερομόναχος III 40; εὐτελής πρᾶγμα VII 39
ἐχω VII 6, 25; VIII 26, 49; IX 12, 14, 20; X 1/2, 3, 6; XI 2, 6; XII 1, 7, 11; XVIII 3, 9; XIX 2; XXI 4, 5, 7, 12, 22, 30; ἄδειαν X 12; ἐπ' ἀδείας III 2; VII 46; τὸ ἄκυρον V 52; τὸ κύρος XXI 26; σύνθητες VI 18; ἔχειν τε καὶ νέμεσθαι III 14/15

ζαμπήτης XXI 7
ζήτησις III 19
ζωαρχική Τριάς VII 13
ζωοποιὸς σταυρὸς I 4

ἡγιασμένος v. ἁγιαζομαι
ἡγουμένη V 1, 7
ἡγούμενος I 3, 63, 65, 70, 71, 72, 75, 77, 79, 80; II 4, 27; III 42; VII 59, 60, 61; IX 34, 35; X 22, 26, 28, 29, 30, 31; XI 62/63; XII 8, 26, 27, 29, 33; XVII 15, 16, 22, 24, 24/25, 27; XIX 6, 16, 19
ἡμιγόνιον(?) Διαβόλου VIII 32
ἡξέσθω XX 3 (scio)
ἡρεμέω VII 25
ἡσυχαστήριον VI 9, 12, 22, 28, 34, 36

θεῖος νόμος V 53
θεοκυβερνήτως III 9
θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος VIII 19, 22
θεοφόρος πατήρ Σάβας VII 5; θ-οι πατέρες τῇ II 31; III 35; XIII 20; XXI 30/31
θεραπεία VI 21, 29
θετός II 42

ιδιόκτητος XI 60
ἴδιος I 57; III 15; VII 29; XIII 3
ιδιοχείρως I 4, 50, 54, 59, 64, 66
ιδιότης II 27
ἱερεὺς I 22; II 49, 51, 53; IV 4, 8, 9,

13, 14; XI 59; XIII 27, 28
ἱερομόναχος II 1/2, 3; III 17, 38, 40, 41, 42, 43; IV 6; V 11, 15; VII 33, 34, 53, 54/55, 56, 62/63; IX 1, 36, 38, 40; X 18, 19, 21, 22, 24, 25; XI 63; XII 23, 24, 26, 27, 31, 33; XIII 35; XVI 2, 14; XVII 30; XXI 3
ἱερός νόμος XVI 12; ἱερά μονή X 3; σὺνάξις XII 20

ἱεροσύνη XVI 8
ἰσάζω XII 16

καθαρά θωρεά I 43; καθαρῶς XI 13, 53; καθαρῶτατα VII 11
καθαροπούλησις XV 1/2
καθαρχάω I 37
καθέδρα XI 56
κάθετος V 35

καθηγούμενος I 2, 8, 49, 53, 55, 58; II 6, 9, 17, 35; III 10, 18, 29, 32; V 12; VI 2; VII 30/31, 32, 37, 52, 57, 58; VIII 6; XII 14, 15; XV 11; XVII 17, 30

κάθισμα VII 8, 36/37; IX 14; X 2, 13/14
καθόρθινον VIII 50, 54

καιρός XX 7; καιροί III 2, 27; V 57/58
κακοπαθέω X 5
καλλιεργέω II 24

καλοκάγαθία III 21
κανικλίσιον, ὁ ἐπὶ τοῦ II 13

καταλυμπάνω XI 8, 38
καταντάω VII 15/16; VIII 54; XI 14

κατάρχομαι V 26/27
κατάστασις VII 48

κατελέω I 21
κατέρχομαι VIII 31, 32, 39, 40, 48, 49; XI 27

κατέχω II 23, 31; III 26; V 40; VI 22, 27, 35; VII 43/44; VIII 61/62; IX 26; X 11/12

κατηφόρος XIV 5, 7, 11 (locus declivis)
κατοικέω I 14/15

κατορθόω XX 19

κατοχή V 58; VI 33

κελλίδριον III 3, 11, 13, 23, 27; VII 12, 19, 26, 41/42

κελλίον VII 4, 6, 34; IX 14; X 2, 14;

καλλι XVIII 7
 κερί XVII 6; XIX 18
 κεφαλή τῆς μεγαλοπόλεως Θ. II 12/13
 κληρικὸς II 49, 51, 53; XIII 26
 κληρονομία (!) XVIII 10
 κληρονόμος II 25
 κληρέω V 58
 κοινοβιάζω XVIII 2
 κοινοβιάτης XVIII 5, 10
 κοινόβιος II 28
 κοιτάζω XVIII 4, 7
 κομάτι(ον) XV 4; XXI 12, 15, 17, 18
 κονόμιος XV 12 (= οἰκονόμος)
 κοπιᾶζω I 36
 κρασί XVII 6, 7, 9 bis, 28, 29; XIX 18
 κραταῖος αὐθέντης II 11
 κρατέω VIII 56; XI 10, 13, 17, 23, 36,
 40, 42, 52, 54
 κράτιστος αὐθέντης καὶ βασιλεὺς III 7/8
 κρίνω I 18; X 7; XII 9; XIX 5
 κρισμὸγράφον VIII 8
 κρίσις III 34; XII 2; XIX 2; XX 4, 15
 κριτήριον XX 10/11
 κριτὴς καθολικὸς VIII 17, 72
 κτάσμαι I 30; III 4/5; XI 59
 κτήτωρ I 36
 κτίζω I 29
 κυκλεύω XI 23, 38, 41
 κῦρ(ις) I 56, 63, 70; II 10; III 17, 31,
 38; V 11, 15 bis, 16 bis; VII 33 bis,
 34; XV 11; XVI 3, 15; XVII 12;
 XXI 9, 10, 34
 κῦρος, τό XXI 27
 κωλύομαι I 28

 λάκος XIV 5, 11, 12 (fossa)
 λαύρα τῶν Μηλεῶν I 9
 λαιτοήργημα XVI 4
 λεπτοκάρυον VII 43 (nux avellana)
 ληστρικῶς XX 5
 λιβάδι(ον) XII 2, 4, 7, 10; XIII 12
 λιγέα (λιγαία) XI 16 (herbae species?)
 λίθινος v. σύνορον
 λίθος VIII 30, 35, 44, 46, 47, 52, 53;
 v. et σύνορον
 λιθοσωρία XI 50, 50/51 (λίθων σῶρευμα,
 χῶμα acervus lapidum)

λογικὸν πρόβατον XVI 6
 λογιστής (λογιστής) XIII 29
 λουτρόν XI 57
 λύμη VI 31

 μαγγυπεῖον V 24 (pistrinum?)
 μαθητής I 30
 μακροχρόνιος αἰών II 24
 μαλώνω (ἐμάλωσα) XVII 2 (iurgo, rixor)
 μαρμάρινος v. σύνορον (marmoreus)
 μαρτυρέω I 54, 56, 59, 61, 72/73, 76, 77,
 79, 81; II 50, 52, 54; V 68; XIII 27;
 XVII 7, 10, 27 bis; XIX 7, 25; XXI
 40, 41, 42, 43, 45
 μαρτυρία VIII 20, 22, 60; XX 17
 μάρτυς II 14, 40 bis, 42 bis, 44 bis, 46
 bis, 48; V 64; VIII 23; XII 21; XIII
 24; XV 12; XVII 11; μαρτυρὰ XIII
 28; σκελετὰ XIII 31
 μασοῦλι XVIII 8 (proventus? fructus?)
 μεγάλη σύναξις XIX 6, 15/16
 μεγαλόπολις II 12
 μεγαλόσχημος XVI 10
 μέγας οἰκονόμος IX 40; X 25
 μερικὸς X 6; μ-οὶ γέροντες XX 5
 μερίς V 18
 μέρος II 18, 22, 32; V 23, 46; VI 36;
 XXI 16, 18, 19, 22; ἀνατολικόν V 21,
 35; XIV 4; ἀρκτικόν V 28; δυτικόν V
 36; μεσημβρινόν V 34
 μεσημβρία V 38; VIII 29, 53; XI 6, 17,
 21, 25, 42, 45, 47
 μεσημβρινός v. ἀήρ et μέρος
 μεσοχώρον XI 16
 μετατοπίζω XIV 3
 μετόχι(ον) V 18, 40; XVIII 3
 μέτρον XVII 6; XIX 18
 μικρόσχημος XVI 10
 μισόκαλος θαίμων XXI 6
 μνημόριον XIII 9 (sepulcrum)
 μῦθος XI 57, 59
 μονάζω V 23
 μοναστηριακὸν καλλίον X 14
 μοναστήρι(ον) I 19, 32; XV 11; XVIII 2,
 6, 10; XIX 2, 6/7, 16, 19; XXI 11,
 14, 32
 μοναστηρίτζιον I 25

μοναχὴ V 1, 2, 3, 6/7

μοναχός I 2, 7, 22, 36, 44, 48, 49, 52, 53, 55, 58, 61, 63, 65, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 76, 77, 79, 80; II 4; V 16; VI 4, 14, 25, 28; VII 3, 7, 32, 57, 59, 61; VIII 61, 65; IX 31, 32, 33, 34, 35; X 26, 28, 29, 30, 31; XII 28, 29, 30, 32; XVI 10; XVII 6, 10, 27/28; XXI 21
μονή I 2, 8, 11, 23, 25, 33, 44, 47, 49, 53, 55, 58, 63, 65, 68, 69, 70, 71, 75, 80; II 1, 7, 8/9, 10, 15, 17, 19, 22, 27, 28, 30; III 4, 12, 18, 27, 30, 42; V 1, 5, 7, 13, 17, 19, 26, 40, 46, 50, 54, 56, 57; VI 2, 3, 4, 8, 37; VII 3, 31, 41, 49, 52, 54, 58, 60, 62; VIII 2, 7, 25, 65; IX 27, 39; X 1, 3; XI 4, 29, 56, 58, 60; XXI 24, 28; vide βασιλική μ. et σεβασμία μ.

μονύδριον III 25

μουζούριον XV 5/6 (mensura)

μούλκι XIV 14 (mulus?)

μοχθηρός I 17

μπάρι XV 2, v. ἀμπάρι

μπέλι v. ἀμπέλιον

μποστάκι XVIII 4, 8, 9 (hortus)

νέμωμαι I 30; II 23/24; III 26

νερό XIII 7, 8 bis; XIV 12

νεῦσις καὶ ὀρισμός IX 18/19

νομή V 58; VII 42

νομικός IV 7 (notarius)

νόμος V 53; XVI 12

ξηρόρρυαξ VIII 49 (rivus torridus)

ὁδός V 31; VIII 38, 44, 45, 48 bis, 52;

XI 5, 33, 36, 38, 52; βασιλική VIII 50, 51; παλαιά VIII 29, 38, 41

οἰκεῖος I 61; II 25; VI 22; VII 7; VIII 17

οἰκειοχείρως I 45

οἶκημα VII 16

οἰκήτωρ VII 24

οἰκοδομέω VII 2; IX 14/15

οἰκονόμος II 47; μέγας IX 40; X 25; v. κονόμος

οἰκουμενικός πατριάρχης VI 7, 15, 19

ὀκᾶ (ὀκκα, ὀκάς) XVII 5 (ξῆν ὀκάδες);

XIX 17 (occa, pondus Turcicum durarum librarum et semissis)

ὀλοπούλητος XV 5

ὀμολογέω XIII 2; XV 1; XVIII 1; XIX 1

ὀμολογία XIV 15; XVIII 11; XIX 15

συνοδική XIII 23

ὀμέλογο(ν), τό XV 15

ὀμπρός XVII 3, 10

ὀμπροστά XV 8, v. ὀμπρός

ὀνομάλων V 30

ὀρθέω XI 6, 13, 22, 36, 40, 45

ὀρίζομαι VIII 4

ὄριον VI 12, 17, 30; VIII 28

ὀρισμός VIII 20, 58; IX 19

ὀσιώτατος πρῶτος III 2; VI 1; ἐν ἱερομ-
νάχοις III 17; XVI 2, 14

οὐργεία XI 51 (ulna)

ὀφείλω III 26; V 46; VI 41; IX 25; X 11; XVI 4

πάγιος I 6

παίρνω X 17; XIV 14 (capio, sumo, fruor)

παλάγιτος (?) XV 3 (ἀμάξια μὲ τινα πα-
λαγίτους)

παλαιάμπελα XXI 13

παλαιγενή χρυσόβουλλα VI 27

παλαιός VIII 29, 38, 41, v. ὁδός; π-όν
λίθινον σύνορον XI 15, 18, 34, 52/53;

π-ά σύνορα XIV 4; π-ά συγγράμματα
XIX 4, 9

παναγιώτατος ἀρχιερεὺς IV 3

παναξιώτατος σεβαστός καὶ κεφαλὴ II 11/12

πανευτυχέστατος αὐθέντης ὁ δεσπότης VIII
15, 21, 58/59, 71

πανιερώτατος δεσπότης καὶ πρῶτος IX 17/18

πανοσιώτατος καθηγούμενος II 6; πατήρ
πρῶτος XII 20

πανσέβαστος σεβαστός καὶ κεφαλὴ II 12

παντέρημος I 13

πανυπέραγνος Θεοτόκος V 6; VI 5

παπᾶ XIV 18; XV 11; XVI 3, 15; XVII
7, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 24, 25

παράδοσις VIII 17

παραθράνω V 51/52

παραϊγίαλον, τό XI 14

παρακαλέω VII 26, 35

παράκλησις II 21; VII 40

παραπέμπω I 30/31
 παρασαλεύω I 39; III 33
 παράστασις VIII 14
 παρεγγυάω I 35; VI 24, 40
 πάρι XV 7 v. ἀμπάρι
 πάροις XI 4, 59
 πατήρ I 3; IX 23; XII 1, 20, v. θεοφόρος
 πάτος IX 15, 20, 24, 26; XV 4, 9
 πατριάρχης v. οἰκουμενικός
 πατριαρχικός v. γραφή
 πατρότης πνευματική XVI 3
 πειράζω, -άω V 57; XIII 17
 περιβλεπτός X 8
 περικαθαίρω VII 28
 περικλείω XI 29, 37, 43
 περικόπτω XI 28
 περίληψις VI 38; VIII 10
 περιορίζω VIII 27, 58; XI 35
 περιορισμός VIII 26/27, 62; XI 1/2, 31/32
 περιοχή I 27; VII 4, 42; VIII 10, 18/19;
 XV 3, 9
 περιφανής X 7/8
 πέρνω v. παίρνω XVIII 8
 πέρπηρα XII 8; v. ὑπέρπυρον
 πέτρα VIII 38, 42, 43; ῥηζιμία VIII 37,
 39, 40; ῥιζιμιά XIV 7; ἄσπερη XIII 12
 πέτρινος v. βουνός
 πηγαινῶ XIX 8; XXI 7 (ἐπὶ γα, eo)
 πήγνυμι I 5
 πινθός V 28, 33
 πιπράσκω IX 23
 πίστωσις XV 15; XVIII 11/12
 πλανινή VIII 28
 πλάτανος XIV 11
 πληροφορία X 7
 πνευματικός X 19, 21; XVI 3, 14/15
 ποικ. XIII 30, 31
 πόρος VIII 57
 ποταμός VIII 41, 43; XI 27; XIII 5, 9, 10
 προῶξις VII 48; XVI 5
 πρατήριον)
 πρατηριῶδες) v. γράμιμα
 προαίρεσις III 28
 πρόβατον v. λογικόν
 προηγούμενος I 69; XII 14/15, 31, 32;
 XV 12; XVII 11, 13, 14, 19; XXI 3,
 34, 36, 38, 38/39

προϊστάμενος II 1
 προκατέχω II 15
 προνοέσμαι VII 29
 προνοιαρική ἀπιδέα VIII 53
 πρόποδα τοῦ βουνοῦ, τὰ XI 10
 προπύλαιον V 20 bis, 27, 38/39
 προπύργιον VII 9
 προσήκων VI 20
 προσκυρέω I 32
 πρόσσος V 41; VII 46
 πρόσταγμα VI 26, 42; VIII 11
 πρόσταξις VIII 21
 προστίθημι I 37; III 11, 27
 πρόσωπον I 28; προσώπατα XVII 11
 προτάσσω II 2; V 1, 9
 προτροπή IV 2
 πρόφασις I 41; V 55; VI 31
 πρωτεῖον III 9, 32; VII 47
 πρωτέκδικος IV 4
 πρωτογοντάριος IV 10
 πρωτοπαπᾶς IV 6
 πρῶτος I 2, 48; III 2, 40; VI 1; VII 62;
 VIII 6; IX 18, 30; X 18; XII 5, 13,
 20, 23
 πτώσις VII 17
 πύργος VII 2, 10, 12, 19, 22, 24, 29
 πωλέω I 31; IX 19; πωλέω XIII 4, 13
 XIV 13; XV 1
 ῥάχη VIII 31; ῥαχι XIV 6, 7 bis, 10 bis,
 11 (iugum, dorsum montis)
 ῥάχων I 12
 ῥηζιμῖος (rectius ῥιζιμῖος) v. πέτρα
 ῥουχάριος II 54 (vestiarius)
 ῥοχθέομαι v. χορθέομαι
 ῥυάκιον XI 39
 ῥόαξ XI 40 (rivus)
 ῥυμῖς V 38
 σακελλάριος XIII 27
 σεβασμία μονή II 6, 19, 22; III 4, 18;
 V 17, 18/19, 57; VI 1, 2, 4, 8, 36; VII 3,
 31, 52, 54, 62; VIII 1/2, 7, 24/25, 65;
 IX 27, 39; X 1, 3; σύνοδος VIII 4/5;
 γέροντες VII 36; σεβασμιώτατος ἱερο-
 μόναχος V 15; ἐν ἱερομονάχοις V 11;
 καθηγοούμενος VII 30/31

σεβαστός και κεφαλή της μεγαλοπόλεως
 Θεσσαλονίκης II 12/13
 σεκρητήριον VIII 11
 σεπτὸν χρυσόβουλλον καὶ πρόσταγμα VIII
 10/11
 σήμερον VIII 30, 47
 σῆγμα VIII 47
 σῆγνον II 3, 39, 41, 43, 45, 47; V 2
 σιδηρικός I 38
 σκάνδαλον VI 31; XIII 19; XXI 4, 11
 σκευοφύλαξ V 63, 67; XVII 15, 17, 20;
 XXI 35, 36, 45
 σκέψις III 28
 σκληρότης I 23
 σμίγω (σμιχθῶν) XIII 14/15 (miscuo)
 σοῦμμα XV 5
 σπίτι(ον) XV 2, 4, 7, 8, 9 (domus)
 σταυράτα(ς) ὑπέρπυρα XII 8/9
 σταυρός I 4, 50, 57, 59, 64, 66; VIII 33,
 35, 36, 37, 39, 40, 42, 43, 44, 46, 47
 σταυρότυπον, τό V 62; σταυροτύπως V 9
 σταυρώ II 33
 στενομονία I 23
 στενοχωρέομαι X 9
 στενωπός I 19
 στέργω VI 42; VIII 15; XI 64; XVIII
 14; XIX 25; XXI 13, 30
 στράτα XIII 5 bis, 6, 7, 8
 στρέμμα XIX 12 ter, 13 (quadratum,
 quod areae metra habet mille)
 σύγγραμμα XIX 4, 9
 σύγχυσις XIII 19; XIV 23
 συμφορά VII 22
 συμφύρομαι(?) IX 3
 συμφωνητικός v. γράμμα
 σύναξις X 4; XI 63, 64; XII 3, 20; XVII
 4, 7, 12, 14, 18, 20, 23, 25; XIX 6;
 ἱερά XII 5; μεγάλη XIX 15/16
 συνδρομή III 10
 συνοδικός v. ὁμολογία et γράμμα
 σύνοδος VIII 5
 σύνορον VIII 30; παλαιόν VIII 55; XI 15,
 18, 34, 52; μαρμαρίνον V 28, 31/32;
 λίθινον XI 6, 15, 16/17, 18/19, 22, 24,
 26/27, 34, 39, 41, 46, 48, 49, 51, 53;
 λίθος σύνορον VIII 48, 50, 51, 54
 συντηρέω VI 41

συντήρησις VII 7/8
 σφραγίς XXI 24, 27/28
 σχοινίον XI 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 22,
 24, 30, 40, 42, 44, 46, 48, 51, 53, 55
 (funus, restis, mensura, quae agitur
 per longitudinem)
 ταβουλλάριος V 63, 67
 ταῖψα(ς) XIX 21, 26 (caterva, globus.
 manus)
 τάξις ἱερέως I 22
 ταπεινός ἐπίσκοπος IV 15; XIII 1
 τάφρος V 33; XI 3, 7, 28, 44, 45
 τέλεσμα ἐτήσιον V 26
 τέλος I 4; V 47; VII 44
 τῆσεμῆ XIII 13 (puteus, fons)
 τζηπέλης XX 12, 18
 τζιφτίλικου, τοῦ, παλαιάμπελα XXI 13
 (τζίφτ. vox Turcica, praedium, fundus)
 τίμιος σταυρός I 4, 56; τιμία πατριαρχική
 γραφή VI 24, 40; τιμιώτατος καθηγού-
 μενος III 10, 28/29; VI 2; VII 32, 37
 μοναχοί VII 2/3; ἐν ἱερομονάχοις VII 33
 τολμάω XII 12, 17
 τόπιον τρίγωνον V 26, 37
 τοποθεσία I 12; XI 57
 τόπος VI 9, 17; VII 10, 28; VIII 25, 63;
 XI 31, 62; XII 16; XIII 4, 26; XIV 2;
 XVII 3, 5, 9, 29; XIX 3, 5, 7, 11, 22;
 XX 3, 15; XXI 5
 τούμβη VIII 45, 46, 47 (tumulus, collis)
 τρανὸ μπιστάνι, τό XVIII 7/8
 τυπόω VIII 34
 ὕδρεω VI 17, 18
 ὕδωρ I 16; VI 11, 14, 16, 22, 29, 31
 ὑπέραγνος Θεοτόκος I 55/56; Θεομήτωρ
 II 22/23, 35
 ὑπέρπυρον II 23, 31; IX 24
 ὑπέρτιμος καὶ πρῶτος IX 18
 ὑπηρετέω XVIII 6
 ὑπογραφή IX 22
 ὑπογράφω I 54, 56, 59, 61, 64, 66, 73, 76,
 78, 79, 81; II 50, 52, 54; III 28; IV 3,
 5, 6, 8, 9, 11, 13, 14, 16; V 64, 68;
 IX 36/37; XX 12, 13/14, 17; eadem
 significatione ἀπογράφω XX 6, 8 et

- υποσημαίνω I 46
 υπόδικος, ἀρά III 34/35
 υποκρύπτομαι VII 20
 υποκυκλεύω XI 47, 53
 υποκυρώ I 18, 24, 34
 υποκύρωσις I 46
 υποσημαίνω v. υπογράφω
 υπόσχομαι (= ἐπισχέομαι) VI 28; XXI 37, 43
 ὕψος I 4, 50, 57, 60, 66; V 8
 φανερῶ XVI 9
 φάραγξ XIV 10 (fauces)
 φθορά VII 15
 φιλονεικία XII 2; XX 1
 χαλκωματίτζιον I 38 (vas cyprium)
 χαράκωμα VII 9 (propugnaculum, munimentum)
 χεῖλος XI 12
 χεῖρ I 50, 57, 60, 66; V 62; ἰδία I 57; οἰκεία I 61
 χερόνα XV 3, 8 (τὸ ἀλῶνι μέ τινα χερόνα)
 χθαμαλός (humilis) v. βουνός
 χορθέομαι v. βοχθέομαι
 χρόνος XVII 6 (tempus unius anni); ἅπαρ V 49; ἅπαντες καὶ διηγεσις I 26/27; ἐκμηγοί V 45/46; μακροί VI 8, 26; πολλοί III 13; XXI 6
 χρυσόβουλλον VI 8, 38; VIII 11; XII 4, 6; παλαιγενές VI 27; ἄγιον καὶ σεπτὸν VIII 10/11
 χώρα XIII 4, 5, 14, 36, 43; XIV 2, 13
 χωράφι(ον) II 9, 10, 15, 22, 24, 28; XI 56; XIII 10, 11, 26; XIV 3, 5, 11; XV 5 bis
 χωρίον VIII 9
 ὥρα XX 12
 ὠφέλεια VII 8/9

Monasterii Chilandarii hegumeni per temporum seriem enumerati

Ad hunc conspectum componendum praeter opera in capite huiusce corpusculi commemorata eam quoque materiam impendimus, quam partim ex monasterii commercio litterarum cum Russia et Serbia,¹ partim ex Chilandariensium apochis civitati Ragusinae exhibitis,² partim ex aliis hausimus tabulis, quae in Chilandariensi tabulario recentiore asservantur.

Hegumeni XVI—XVII saec. archimandritae atque etiam metropolitae honoris causa saepius appellabantur, quod, quoniam frequentissima illis temporibus in Russian itinera suscipientes cum imperatoribus Moscoviae in assidua consuetudine permanebant, maiorem iis conciliabat auctoritatem, ideoque munera locupletiora iusto iure exspectare poterant. Quae peregrinationes, ad stipem in usum monasterii colligendam necessariae, ita ferebant, ut mutationes hegumenorum solito crebriores fierent atque eadem personae haud raro iterum ac tertio coenobium administrarent.

Γεώργιος Χιλανδάρης (?) c. 985
 Λαυρέντιος Παξιμαδάς ante I. 1076
 Νεόφυτος 1076
 Σίμων (?) VI. 1141
 Γεράσιμος 1169

Св. Сава restitutor 1198
 Методије 1198—1200
 Никодим 11. IV. 1227
 Јоаникије c. 1250—c. 1262
 Еустатије 1262—1265

¹ Edid. St. Dimitrijević et Rad. Grujić in Spom. Srp. Akad. 51, 53, 55 etc.

² Starine XVII.

Стефан VIII. 1287, VIII. 1288; prh. 1294
 Киријак XI. 1294, 1302; proheg. 1304/5
 Арсеније 1304/5
 Сава II (?) 1305
 Данило 1306—1310/1
 Никодим 1311—1317
 Гервасије 1317—1335/6
 Арсеније 1336—1345; proheg. 1348
 Калиник 1345 exeunte
 Теодул 1347
 Сава 1348—1354
 Јован 1354/5
 Доротеј 1355—1360/1
 Теодосије 1360/1
 Калист 1363; proheg. 1369
 Јован 1369
 Еутимије proheg. 1378, 1382, 1401
 Сисоје 1378 (Kutl.)
 Неофит 1379; proheg. 1382
 Сава hegumenus, metrop. 1380—1382;
 proheg. XI. 1382
 Сисоје 13. XI. 1382
 Дамијан 1. VIII. 1384
 Сава metr. iterum 1386 ind. V (?)
 Григорије с. 1393
 Теодосије 1394—1398
 Кирил с. 1400
 Сава VIII. 1405 (Kutl.)
 Атанасије с. 1408 ? (Chil. II, n. 75)
 Тимотеј 1408
 Јован proheg. 1426
 Атанасије с. 1426; proheg. 1436/7
 Григорије 1430
 Јосиф post Gregorium; proheg. 1456
 Пахомије 1436/7
 Варнава proheg. 1450
 Роман 15. VI. 1450—1456
 Јосиф 1457
 Еутимије proheg. 1472
 Кирил 1472
 (Харитон geron 1483)
 Данило 1511
 Матеј 1511
 (Павле geron 1513)
 Георгије proheg. 1516
 Еустратије 1518
 Филипп 1520
 Висарион (?) metrop. 1526
 Макарије 1526; proheg. 1527
 Јован 1540, 1544; proheg. 1558
 Геннадие proheg. 1560
 Прохор 1562; archim. 1571
 Рафаил ?
 Пајсије proheg. 1581
 (Серапион archim. 1582)
 (Теодосије archim. 1582)
 Гаврило 1582
 (Макарије archim. ?)
 Пајсије 1585
 Григорије 1585; archim. 1591, 1592
 Сава proheg. 1588
 Арсеније 1590
 Макарије 1592
 Григорије 1593, 1595
 Јосиф post Gregorium
 (Антоније archim. 1603)
 Јоаким proheg. 1606
 Иларион Требињац 1606
 Тимотеј (?) 1613 (Kutl.)
 Димитрије Љумезовић 1615
 Иларион (iterum ?) 1616
 Лонгин proheg. 1619
 Филип 1619
 Гаврило 1622
 Иларион (tertio ?) 1622—1624
 Симеон 1624
 Иларион 1625—1627 (†)
 (Феодор archim. † ante 1626)
 (Лаврентије archim. 1626)
 Филип (archim. 1629), heg. 1631
 Филимон 1631—1632
 Лука 1632
 Теодосије 1633
 Филимон 1635; archim. 1638
 Мардарије (?) metrop. 1638
 Лонгин 1639
 Филип 1639
 Теодосије 1640
 Филимон 1641
 (Мелетије archim. 1641)
 (Мисаил archim. 1645)
 Теодосије 1646; proheg. 1649, 1653
 Еулогије proheg. 1648
 Виктор 1649

Ефрем 1651
 Виктор heg., archim. 1652—1655
 Арсеније 1656
 Виктор heg., archim. 1656—1660; pro-
 hegumenos 1663—1678 (†)
 Георгије 1664; archim. 1669
 Јоаникије archim. 1666
 Стефан 1669: proheg. 1676
 Георгије 1671
 Виктор 1671
 Силвестар 1678
 Георгије 1682
 Гаврило 1682; archim. 1683, 1684
 Симеон 1682—1686; proheg. 1691
 Георгије 1691
 Дамаскин 1693
 Василије 1694
 Исаија 1697
 Георгије 1698
 Исак proheg. 1700
 Гаврило proheg. 1700
 Филотеј 1700
 Гаврило Русин 1702; proheg. 1710
 Филотеј 1710
 Зосима 1714
 (Мелетије archim. 1715)
 Методије 1717; proheg. 1718
 Ефрем 1718
 Макарије heg., archim. 1718
 Севастијан proheg. 1722—1728 (†)
 Атанасије post 1722
 Партеније proheg. 1728
 Герасим 1722—1728; proheg. 1733
 Партеније 1730
 Стефан 1731
 Рафаил proheg. 1735
 Михаил 1733—1736
 (Елисеј archim. 1730—1740)
 (Герасим archim. 1741)
 Партеније 1738
 Атанасије 1740
 Василије 1741
 Атанасије 1744
 Мојсије proheg. 1747, 1749
 Мелентије 1747
 Јаков 1749
 Гаврило 1750; proheg. 1758, 1761, 1763
 Герасим archim. 1750, 1754, 1759, 1761
 Арсеније proheg. 1755
 Исаија proheg. 1760, 1761
 Пајсије proheg. 1761
 Никодим proheg. 1761
 Симеон proheg. 1761
 Силвестар proheg. 1761
 Висарион proheg. 1761
 Данило heg. 1760; proheg. 1768—1783
 Тимотеј Јоановић proheg. 1763
 (Елисеј archim. 1767)
 Макарије 1767
 Дамаскин prohegumenos ante 1779, а
 Tursis occisus
 Стефан 1772
 Јоаникије 1773
 Јован 1774—1776
 Леонтије 1782
 Теодосије heg., archim. 1784
 Јоаким proheg. 1788
 (Софроније archim. 1788)
 Давид proheg. 1789
 Данило 1784—1790
 Митрофан Богдановић prh. 1785—1800
 Викентије Димовић proheg. 1796
 Серафим Херцеговац proheg. 1796
 Герасим proheg. 1797
 Данило proheg. 1798
 Хрисант proheg. 1798
 Јоаникије Херцеговац proheg. 1800
 Партеније proheg. 1802, 1808
 Јона proheg. 1805
 Теофан proheg. 1806, 1810
 Исаија archim. 1809
 Макарије proh. 1802—1810; epit. 1810
 Пантелејмон proheg. 1808—1809
 Теофил proheg. 1810—1838
 Теофан ctitor et proheg. 1810
 Макарије epit. 1810
 Лука proheg. 1811
 Софроније proheg. 1820
 Акакијевић proheg. 1821
 Гедеон proheg., epit. 1838
 Јоаникије proheg. 1845
 Герасим proheg. 1845
 Серапион proheg. 1848
 Доситеј Земунац saec. XIX

Conspectus eorum, quae hoc volumine continentur

Praefatio	5
I Protatus Montis Atho tabula donationis monasterio S. Constantini exhibita. Ianuario 6584 (1076) ind. XIV	9
II Chilandarii et Xeropotami monasteriorum reconciliatio. 26. Maio ind. VIII (1310)	15
III Protatus Montis Atho tabula donationis monasterio Chilandarii exhibita. Augusto 6820 (1312) ind. X	18
IV Fragmentum tabellae emptionis. 6829 (1321) ind. IV	20
V Conductio agri inter monasterium femineum et Chilandarienses iterata. 1320/21	21
VI Prostagma imperatorium rectori et hegumenis M. Atho inscrip- tum. Ianuario (1544 vel 1514) ind. XII	24
VII Protatus M. Atho monasterio Chilandarii cellulam desertam assignat. Iunio ind. VI (1553)	27
VIII Tabula assignativa ab iudice universali exhibita. Ianuario 6879 (1371) ind. IX	31
IX Danielis hieromonachi tabula venditionis. Iulio 6885 (1377) ind. XV	34
X Licentia hospitii exaedificandi monasterio Chilandarii data. Augusto ind. III (1595)	35
XI Agri Sartiani finium circumscriptio. XV. saec. (post a. 1421) . .	37
XII Protatus Montis Atho gramma monasterio Chilandarii inscrip- tum. A. 6975 ineunte (1466 exeunte) ind. XV	40
XIII Pactio venditionis inter Chilandarienses et Novoselitas confecta. Maio 7129 (1621)	43
XIV Emptionis agri ad Scorpium siti instrumentum. 26. Apr. 7131 (1623)	46
XV Tabula venditionis. 19. Martio 7132 (1624)	48
XVI Muneris demandatio. D. 3. m. Sept. 7134 (1625)	49
XVII Chilandariensium cum Dionysiatis de agro Monoxylitano contro- versia: conscriptio actionis. 14. Iun. 7162 (1654)	50
XVIII Callinicus monachus monasterium Chilandarii testamento here- dem facit. 21. Novembri 1670	53
XIX Ducis populi de Chilandariorum cum Dionysiatis controversia arbitrium. 11. Novembri 1689	55
XX Macarii episcopi Hierissensis de controversia Chilandarii et Dionysii monasteriorum declaratio. 1690	55

XXI Chilandarii et Dionysii monasteriorum post litigationes posses- sorias reconciliatio. 3. Septembri 1705	56
Epitome Slovenice reddita	59
Epitome Russice reddita	65
Index nominum	72
Index rerum ac verborum	77
Monasterii Chilandarii hegumeni per temporum seriem enumerati . . .	86
Conspectus eorum, quae hoc volumine continentur	89
Corrigenda	90
Tabularum I-V-VI-VIII-IX imagines lucis opera expressae	

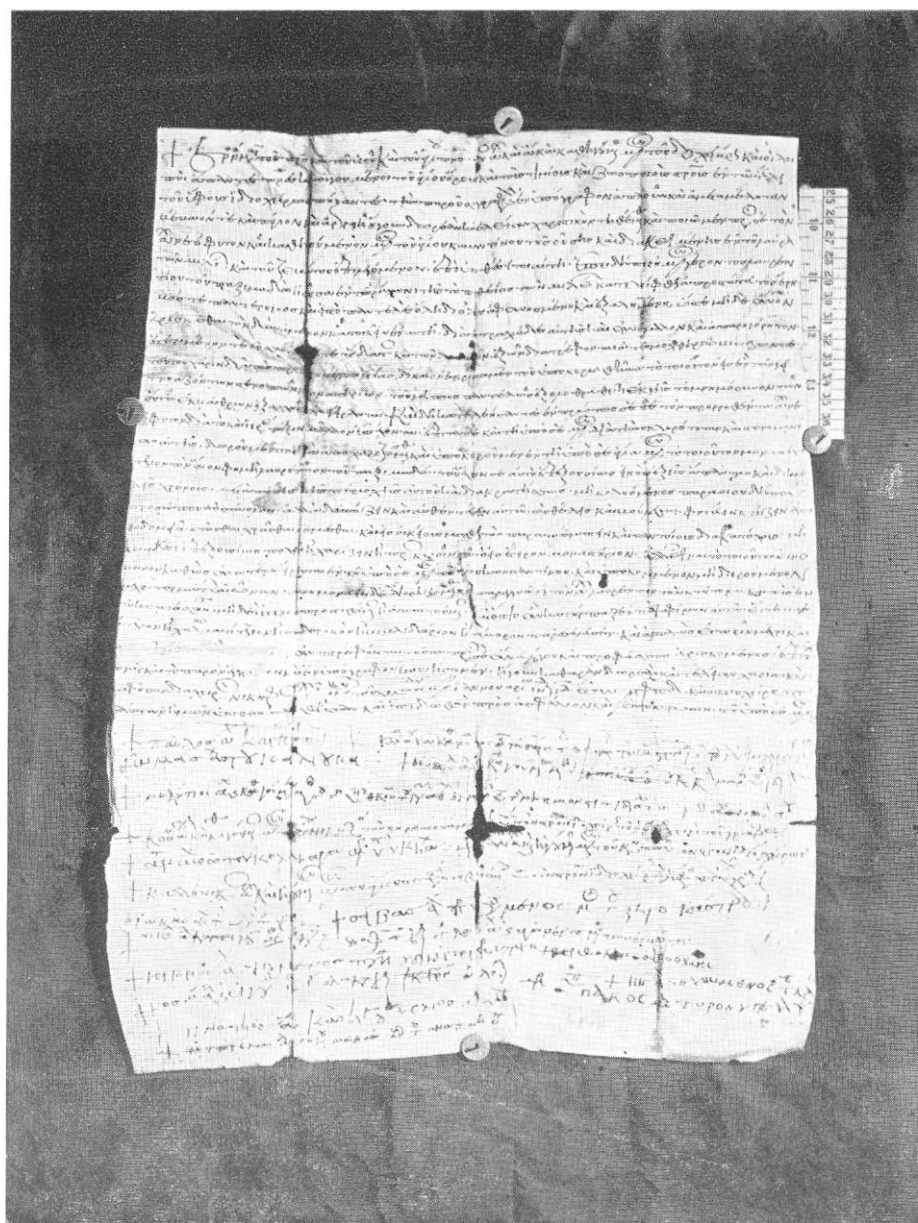
Corrigenda

- V, p. 24, v. 52/53 pro (?)ε(?.)ιώσεως scribe βεβαιώσεως(?)
X, p. 37, v. 27 pro Ονουφρίου scribe Όνουφρίου
XIV, p. 47, in conversionis v. 3 pro μετῴη scribe κατῴη
XV, p. 48, v. 2 et 8 pro ἀλῶνι scribe ἀλώνι
XV, p. 48, v. 5/6 pro μουζουριῶν scribe μουζούρια

TABULARUM

I — V — VI — VIII — IX

imagines lucis opera expressae

Tab. V

